TEVRAT İNCİL VE KUR'ÂN

j. jomier'den
sākib yıldız

dergâh yayınları

Dergâh Yayınları 63
Kültür dizisi 3

Jacques Jomier'den Sâkib Yıldız

TEVRAT, İNCİL VE KUR'ÂN
(Bible et Coran)

DERGÂH YAYINLARI

BİRİNCİ BASKI : 1975
İKİNCİ BASKI EKİM/1980

«Tevrat, İncil ve Kur'ân» Emek Matbaacılık tesislerinde dizilip, basılmış, Yılmaz Ciltevi'nde ciltlenmiştir.

ÖNSÖZ

İslâm dini bütün hayat gücünü Kur'ân'dan alır. Müslümanlar hem inanç ve düşünce hayatlarında, hem de hukukî ve ahlâkî münasebetlerinde takip etmeleri gereken yolu Kur'ân'dan öğrenirler. Çünkü Kur'ân-ı Kerîm, bir müslümanın şahsî hayatını tanzime yarayacak esasları olduğu kadar müslüman toplumların hukukî ve siyasî müesseselerini kurmağa ve işletmeğe yarayan prensipleri de ihtiva eder. Bu itibarla müslümanların ilk bilgi kaynağı Kur'ân'dır. Tefsir, hadîs, fıkıh ve akaid gibi birbirinden ayrı konu ve özellikteki İslâmî ilimlerin müşterek bir gâyesi vardır, o da Kur'ân âyetlerinin daha iyi anlaşılmasına çalışmaktır. Kur'ân'ın gâyesi; insana, Allah'a ve insanlara karşı olan vazifelerini öğretmektir. Bundan çıkan netice şudur: Müslüman toplumlarında hiçbir beşerî müessese dinî hayata, yani Kur'ân'ın öğrettiklerine yabancı değildir.

Genellikle hıristiyan ilim adamları, bütün gelişmiş düşünce yapılarına ve geniş bilgilerine rağmen, Kur'ân'ın, müslümanların hayatına getirdiği bu bütünlüğü yani Kur'ân'a dayalı olan hayat görüşünü bir türlü kavrayamazlar. Çünkü batılılar, dini yalnız âhirete ve ferdin mânevî hayatına ait bilgiler olarak düşünürler. Onların düşüncesinde dinin yaşayan hayatta hiçbir yeri ve fonksiyonu yoktur. Onların anladıkları din, tıpkı hayattan elini eteğini çekmiş, kendi köşesinde ölümü bekleyen bir

ihtiyar gibidir. Halbuki Kur'ân, hiçbir zaman insanı yalınkat bir varlık olarak değerlendirmez. İnsanı aile, cemiyet, ahlâk, hukuk, iktisat ve bütün bir kültür ortamı içinde ele alır, insan hayatına tesir eden maddî ve mânevî âmillere gerekli yeri verir, insan hayatını bu âmillerle birlikte değerlendirir. Bu itibarla müslümanların dinden anladıkları ve bekledikleri ile hıristiyanların dinden anladıkları ve bekledikleri tabiatıyla birbirinden farklı olacaktır.

Kur'ân'ın ifadesi ve uslûbu kendi ilâhî vasfına uygun bir ihtişam ve yüceliktedir. Kur'ân'ın diğer dillere yapılan tercümelerinde de yer yer bu ihtişam sezilirse de bu husus esasen Kur'ân'ın arapça aslına âit olan bir özelliktir.

Pek az kısmı istisna edilirse Kur'ân'ın beyanları ekseriya mücmeldir, hükümleri teferrüattan uzak mutlak ölçüler içindedir. Geçmişte meydana gelmiş olan müşahhas hadiselerden misaller verirken bile bu hadiselerin ne zaman, nerede ve nasıl vukua geldiğini değil, niçin vukua geldiğini anlatmaya çalışır. Sebep ve sonuç açısından ele aldığı olayların ilginç yönlerini belirtmek suretiyle her zaman ve her yerde vukuu muhtemel olan hadiselere dikkat çeker, doğabilecek kötü sonuçlar için insanları uyanık olmaya ve önceden tedbir almaya çağırır.

Kur'ân-ı Kerîm, hem üslûp ve tertip bakımından, hem de muhteva bakımından Tevrat ve İncil'den oldukça farklı özelliklere sahiptir. Bu özellikleri iyice belirtebilmek için Tevrat ve İncil'le ilgili bazı önemli hususlara kısaca temas etmek gerekecek.

Tevrat, ilmî kitaplarda görmeye alışık olduğumuz şekilde bap ve fasıllara ayrılmıştır. İlk beş kitabın birincisi olan Tekvîn (Yaratılış) kısmı insanlığın, daha doğrusu Hz. Musa'ya kadar İsrailoğullarının kısa bir tarihi şeklindedir. İkinci kısım olan Huruç (Çıkış) bölümü de Mısır'dan çıkışla Kızıldeniz'in geçilmesi ve Hz. Mûsâ'nın çölde yaptıkları anlatılır. Her iki kitapta da olaylar ve önemli şahıslar zaman sırasına göre yer almış bulunmaktadır. Tevrat'ın daha sonraki bölümlerinde, özel-

likle ilk. beş kitaptan sonraki kısımlarda kronolojik sıra değil, konu tertibi göze çarpar.

İncil'in üslûbu daha çok bir roman ve hikâye üslûbunu andırır. Bu özellik her dört İncil'in de müşterek özelliğidir. Söyledikleri, yaptıkları ve yaşadıklarıyla Hz. İsâ'nın bütün bir hayat hikâyesi görünümünde olan İncil'de, Hz. İsâ'nın Allah adına söyledikleri ile kendi adına konuştuklarını birbirinden ayırmak oldukça güçtür, daha doğrusu imkânsızdır. Bizim anladığımız mânâda Kur'ân, Hadîs ve Siyer'in karışımından meydana gelmiş olan İncil'ler, saf vahyi ortaya koymaktan çok uzaktırlar. Şu noktayı hemen hatırlatalım ki; bu karışıklık Hz. İsâ'yı bir peygamber gibi düşündüğümüz müddetçe söz konusudur. Halbuki Hıristiyan inancına göre İncil'de vahiy veya hadîs gibi ikili bir ayırım yapmaya ihtiyaç yoktur. Çünkü onların inancına göre Hz. İsâ peygamber değil, Allah'tır. Ulûhiyetin ayrılmaz bir parçasıdır. Hıristiyan kültüründe Hz. İsâ'nın şahsı bir peygamberden daha çok, bir mitoloji ilâhına benzemektedir. Bundan dolayı bizim hadîs niteliğinde gördüğümüz sözler de İsâ'ya izafe edilince vahiy niteliğini kazanmış olacaktır. Zaten hıristiyanlar hiçbir zaman Hz. İsâ'ya bir peygamber gözü ile bakmazlar. Peygamber sözünden onların anladıkları Tevrat'ta ismi geçen peygamberlerle Hz. İsâ'nın havarileridir.

Kur'ân-ı Kerîm, birçok din mefhumlarına olduğu gibi, peygamberlik mefhumuna da vuzuh kazandırmış ve aydınlık getirmiştir. Totem ve animizm (ruhçuluk) dinlerinin aslında vahye dayalı olup olmadıkları isbat edilebilmiş değildir. Çok tanrılı dinlerin nasıl çıkmış olduklarını izah için de birçok görüşler öne sürülmüştür. Yalnız Tevhîd (Tek Tanrı inancına dayanan) dinlerin nasıl çıktıkları ve ne şekilde geliştikleri bilinmektedir. Tek Tanrı inancının esası vahiydir. Vahiy inancı ise peygamberlik müessesesini zarûrî kılar. İbrahîm Peygamberden beri, daha doğru olarak Âdem Peygamberden beri, karşı konulmaz mânevî bir güce sahip olan bazı şahıslar, zaman zaman

insanlara istisnâî, şahsî ve sırrî bir bilgi (vahiy) ile gelmişler ve mutlak hakikat adına bir takım emirler getirmişlerdir. Peygamberler, Allah kelâmını doğrudan doğruya almaya gücü yetmeyen insanoğluna Allah'ın emirlerini bildirmek üzere Allah tarafından gönderilmiş ve görevlendirilmiş olduklarını söylemişlerdir. Tek şahidi bizzat peygamberin kendisi olan vahiy hadisesi, tamamen vasıtasız ve çok hususî bir bilgi yolu olduğundan, gerçekten üzerinde durmayı gerektiren bir konudur. Çünkü dinin temeli vahye dayanıyor. Vahyin yani peygamberliğin hiçbir yönü ile şüphe götürmez bir sağlamlıkta olması gerekir. Vahiyde üç büyük özellik bulunmaktadır. Birincisi, çok istisnâî bir bilgi yolu oluşu; ikincisi, akılla ulaşılamayan çok üstün ve mutlak hakikat ifade eden bir muhtevanın bulunuşu; üçüncüsü de peygamberlerin insanı küçültücü kötü huylardan gerçekten uzak, çok arınmış ve seçilmiş kimseler oluşu. Vahiy hadisesini sinir bozukluğu ve ruh hastalığı şeklinde yorumlayan ve sar'a nöbetleriyle açıklamak isteyenler, vahiy sırasında peygamberin uğradığı vecd (trans) haline saplanıp kalıyorlar. Eldeki muhtevanın hakikat değerini unutuyorlar. Dünya kurulalıdan beri hangi ruh hastası veya sar'alı vahye benzer bir muhteva ortaya koyabilmiştir? Ruh hastalığı bir bakıma çevre, zaman ve mekân intibaksızlığıdır. Ruh hastaları ya kendi kabuklarına çekilir, ya da aşırı saldırganlık gösterirler. Halbukî peygamberler çevreleriyle, hattâ dil, renk ve kültür bakımından farklı insanlarla, yani uzak çevreleriyle dahi son derece uyum halindedirler.

Bir insanın çıkıp da «bana vahiy geliyor, ben peygamberim» demesiyle insanlar hemencecik ona inanmıyorlar. Vahiy yoluyla geldiği iddia edilen bilgilerin muhteva bakımından da gerçek bir vahiy olduğuna insanları inandırmak gerekiyor. Ayrıca peygamberliğini öne süren şahsın gerçekten peygamberlik ahlâkına ve özelliklerine sahip olup olmadığı üzerinde de duruluyor. Nitekim zaman zaman peygamberlik iddiasına kalkışan bazı açıkgözler olmuştur. . Fakat çok geçmeden gerek

ortaya koydukları muhteva, gerek ahlâkî tutum ve karakterleri bakımından sahtekârlık yaptıkları anlaşılmış ve hemen terkedilmişlerdir. Sahte peygamberlerin varlığı dahi gerçek peygamberlerin değerini doğrulayan bir delil hükmündedir.

İlimde, yani deneysel ilimde, bir hadisenin kendisine eş benzerlerle tekerrürü, o hadisenin gerçek bir vakıa olduğuna delil sayılır. Peygamberlik konusu, aklın prensipleriyle ve ilmî ölçüler içinde incelendiği zaman, bir tek peygamberlik vakıası bir şey ifade etmese de, birçok peygamberlik vakaları bütün olarak düşünülünce çok şey ifade eder. Beşer hayatını bir bütün olarak ele alacak olursak, peygamberlik vakıasının pek de o kadar istisnaî bir hadise olmadığını görürüz. Zaman zaman peygamberlerin gelmiş olması, birbirlerinin gerçekliğini ortaya koyan ve doğruluğunu isbat eden delil niteliğini taşır. Yalnız kendi peygamberimize değil de nîçin bütün peygamberlere inanmamız gerektiği böylece daha iyi anlaşılmış oluyor. Biz müslümanlar, Allah'ın bütün peygamberlerine istisnasız îman ederiz. İnanç yönünden «Allah'ın peygamberleri arasında hiçbir fark gözetmeyiz» (Bakara : 2/285).

Peygamberler insanlığın karşısına çok yüksek zihnî ve ahlâkî bir mükemmellik içinde çıkmışlardır. Üstelik çok uzun aralıklarla gelmiş olmalarına rağmen ortaya koydukları vahye dayalı muhtevanın aynı gerçekleri dile getirmesi ve birbirini destekler nitelikte olması, insanlığın gözünde onlara sarsılmaz bir itibar sağlamıştır. Bununla beraber Tevrat'ta peygamberlik konusu gereken ciddiyet içinde ele alınmamış, hattâ yer yer küçültücü isnatlara bile gidilmiştir. İncil'de ise peygamberlik konusu ulûhiyetle karıştırılmış ve büsbütün içinden çıkılmaz bir hale getirilmiştir.

Birçok dinî konuya olduğu gibi peygamberlik konusuna da ancak Kur'ân vuzuh kazandırmıştır. Peygamberler lâyık oldukları yüksek değeri ancak İslâm inancında bulmuşlardır. Bizim inancımıza göre bütün peygamberlerde şu beş özellik mutlaka bulunmak gerekir : Sıdk, emânet, tebliğ, fetanet ve ismet.

Sıdk, doğruluk demektir. Bütün peygamberler yalandan ve yanlıştan uzak özde ve sözde doğru kimselerdir. Emânet, itimad edilir ve güvenilir olmaktır. Bütün peygamberler gerek insanlar tarafından kendilerine teslim edilen şeylere, gerek Allah tarafından verilen göreve hiçbir hile ve hiyanet karıştırmamışlardır. Teblîğ bildirmek demektir. Allah'ın kullara bildirilmesini istediği şeyleri, korku veya başka türlü şahsî mülahazalarla bildirmemezlik edemezler. Teblîğ onların aslî görevleridir. Beyan ve bildirileri, bilginlerde ve filozoflarda olduğu gibi şahısları adına değil, Allah adınadır. Fetânet, üstün zekâlı olmak demektir. Bunaklardan, geri zekâlılardan ve akıl hastalarından peygamber olmaz. Peygamberlerde bu gibi hastalıklar bulunmaz. İsmet ise masûm olmak, yani günahsız olmak demektir. Bütün peygamberler din ve ahlâk yönünden günah sayılan çirkin hareketlerden korunmuş kimselerdir. Allah onları günah işlemekten korumuştur. Diğer insanlar için normal sayılan, fakat peygamberlere yakıştırılamayan bazı küçük kusurlar vardır ki, bunlara günah değil zelle tabir olunur.

Buraya kadar, dinin temel konularında Kur'ân-ı Kerîm ile Tevrat ve İncil arasındaki görüş ayrılıklarını belirtmeye çalıştık. Bu farklılığın sebeplerini daha iyi kavramak için meseleyi biraz daha derinden ele almamız gerekiyor. Şunu hemen belirtmeliyiz ki; bizim inancımıza, yani İslâmî inanca göre, vahiy kaynağında bir tek gerçektir. Allah katında din birdir. Farklılıklar vahyin kaynağındaki başkalıklardan doğmuş olamazlar. Tevrat, İncil ve Kur'ân arasındaki bu farklılık, olsa olsa daha sonraki tesbit sırasındaki ihmal ve hatalar yüzünden doğmuştur. Bugün eldeki Tevrat, İncil ve Kur'ân'ın asıl nüshalar olup olmadığı üzerinde durulması gereken bir husustur. Vahye dayalı olan her üç din kitabı arasında yapılacak bir araştırmada herşeyden önce usûl(metod)u iyi tesbit gerekir. Çünkü İncil esas alınarak yapılan bir karşılaştırmada Kur'ân-ı Kerîm'de birçok fazlalıklar, hattâ, hıristiyan anlayışına göre dinle ilgili olmayan şeyler bile bulmak mümkündür. Tevrat

esas alınarak yapılacak bir karşılaştırmada ise Tevrat'ın katı ve dar kaidelerine karşılık Kur'ân'ın anlayış ve hoş görüye(toleransa) geniş yer veren canlı ve hareketli uslûbu çok yadırganabilir. Hattâ Tevrat daha derli-toplu, Kur'ân ise oldukça dağınık görünebilir. Her üç kitabı da konu ve şekil bakımından birbiriyle karşılaştırdığımız zaman değişik sonuçlara varmamız mümkündür. Usûl(metod)un tesbit edilmesi gerektiğini söylerken, konuyu edisyon kritik(edition critique) metoduyla ele almak gerektiğini öne sürüyoruz. Vahiy olduğu iddia edilen bir muhtevanın, herşeyden önce vahiyle ilgisinin derecesi araştırılmalı ve tesbit edilmelidir. Semavî Kitapların vahiyle ilişkisini ve bu ilişkinin derecesini sıhhatli bir şekilde ortaya koymak gerekir. Konuyu bu noktadan ele aldığımız zaman göreceğiz ki; Ahdî atik (Tevrat), Ahdi cedit (İncil) ve Kur'ân-ı Kerîm arasında çok farklı özellikler bulunmaktır:

Tevrat'ın vahiyle ilişkisi

Tevrat Hz. Musâ'ya gönderilen ve Yahûdîliğin temelini teşkil eden ilk beş kitabın adıdır. Bilindiği gibi Hz. Musâ'ya gelen bu kitap levhalar halinde bulunuyordu. Bu yazılı Tevrat metinlerinin Hz. Musâ'nın hayatı boyunca, hattâ ondan sonra da bir müddet korunduğu bilinmektedir. Tarihçilerin tahminine göre İsrailoğulları Mısır'dan, II. Ramses'in ölümünden sonra meydana gelen karışıklık sırasında(M.Ö. 1232-1224) yılları arasında kaçmışlardır. Hz. Davut'un kahramanlığı ve daha sonra hükûmdar-peygamberliği zamanında da Filistin'e yerleşmiş ve devlet kurmuşlardır. Davûd Peygamber'in oğlu Hz. Süleyman (M.Ö. 970-933) devri bu devletin en parlak devri olmuştur. Hz. Süleyman'ın vefatı ile Yahudî krallığı ikiye ayrılmıştır. Kuzeydeki İsrailiya Krallığı, M.Ö. 722 de Asûr Kralı II. Sargon tarafından ortadan kaldırılmıştır. Yahûda Krallığının merkezi olan Kudüs ise bir asır daha zulüm ve imansızlık içinde perişan yaşadıktan sonra, Babil hükümdarı Buhtunnasır tarafından yerle bir edilmiş, Hanedana mensup olanlar kılıçtan ge-

çirilmiş, ileri gelenler de esir olarak Babil'e götürülmüştü. Babil hükümdarı Buhtunnasır, Kudüs mâbedindeki bütün mukaddes eşyayı da Babil'e taşıttı. Babil esareti tam kırk yıl sürdü.

Esaretin sona ermesiyle bir kısım Yahûdiler, fikrî, dinî ve millî varlıklarını yaşatmak üzere Filistin'e döndüler. Esaretten dönenler, yerli Yahûdilerin putperest halkla kaynaşmış olduklarını gördüler. Babil'den gelen Yahûdiler bu duruma çok üzüldüler. Çünkü bunlar esarettekiler kadar bile dinî ve kültürel geleneklerini koruyamamışlardı. Peygamber Ezra'yı Kudüs'e gönderdiler, arkasından Nehemya da giderek ona yardım etti.

Ezra'nın iki gâyesi vardı: birincisi Yahûdileri yabancı halktan tecrit etmek, ikincisi de Tevrat'ı yeniden ortaya koymak. Babil hükümdarının götürdüğü mukaddes eşyalar arasında Hz. Musâ zamanından kalma Tevrat levhaları var mıydı bilemiyoruz. Fakat Peygamber Ezra, Tevrat'ı yeniden yazmaya başladığı zaman elde herhangi bir Tevrat metni bulunmadığını biliyoruz. Zaten gaye, kaybolmuş bulunan Tevrat'ın yerine geçebilecek bir kutsal metin ortaya çıkarmaktır. Tevrat kültürünün Yahûdî din adamlarının hafızasından otuz kırk senede silinip gideceğini düşünmek, bu Tevrat'ın Mûsâ'ya gelenden büsbütün başka olduğunu söylemek çok ileri, hattâ insaf dışı bir iddia olur. Dinlerine ve geleneklerine sıkı sıkıya bağlı olan mutaassıp Yahûdî din adamlarının, özellikle Peygamber Ezra'nın hafızasında eski Tevrat'tan çok şey bulunduğu şüphesizdir. Buna rağmen en kuvvetli hafızaların bile yüzde yirmi bir fire vereceklerini düşünerek, hem de otuz kırk senelik bir zaman sonra bir metni kelimesi kelimesine aynen ortaya koyabilmenin imkânsız bir şey olduğu rahatça söylenebilir. Kitab-ı Mukaddes'in ilk beş kitabı olan Tevrat'ın Mûsâ'ya ait olduğu ne kadar ileri sürülürse sürülsün yine de Ezra'nın hafızasından çok şey eklenmiş, veya eski metinden birçok cümle ve kelime silinip gitmiştir. Vahyin tesbitindeki vakıa ve durum budur.

Eldeki Tevrat'ın muhtevası da, iyice ve dikkatlice okunduğu zaman, kitap üzerinde yabancı ellerin oynamış olduğu kolayca görülebilir. Çünkü aynı Tevrat peygamber olarak göklere çıkardığı ve büyük değer verdiği insanlara, rahatça yalan söyletebiliyor. «Ve Rab İbrahim'e dedi ki; ... Sana göstereceğim memlekete git, ve seni büyük millet edeceğim ve seni mübarek kılacağım, ve senin adını mübarek kılacağım, ve bereket ol, ve seni mübarek kılanları mübarek kılacağım.» (Tekvîn, Bap: 12, Âyet: 2 ve 3). İşte bu yüce Peygamber az sonra şöyle anlatılıyor: «Mısır'a girmesi yaklaştığı zaman, karısı Sara'ya dedi: İşte biliyorum ki, sen görünüşü güzel bir kadınsın, ve olur ki, Mısırlılar seni görünce, bu onun karısıdır, derler ve beni öldürürler, fakat seni sağ bırakırlar, senin yüzünden bana karşı iyi davranılsın ve senin sebebinle canım yaşasın diye: Onun kızkardeşiyim de. Ve vaki oldu ki, Abram Mısır'a girdiği zaman Mısırlılar kadının çok güzel olduğunu gördüler. Ve Firavunun adamları onu gördüler, ve onu Firavuna methettiler, ve kadın Firavunun sarayına alındı. Ve onun yüzünden Abram'a karşı iyi davrandı.» (Tekvîn, Bap: 12, âyet: 12-16). Aynı İbrahim Peygamber'in bu yola birkaç defa baş vurduğu yazılıyor: «Ve İbrahim oradan cenup diyarına göç etti, ve Kadeş ile Sur arasında oturdu, ve Gerarda misafir oldu, ve İbrahim karısı Sara hakkında bu kıza kardeşimdir, dedi. Ve Gerar kralı Abi melek gönderip Sara'yı aldı...» (Tekvîn, Bap: 20, âyet: 1-3).

Peygamberinin bile namusunu bu kadar ucuza satabileceğine ve her başı sıkıldıkça karısını peşkeş çekeceğine inanan Yahûdilerin kendi namusları hakkında nasıl bir telâkkiye sahip oldukları kolayca anlaşılabilir. Kaldı ki Sara ikinci defa peşkeş çekildiği zaman anne olmuş ve yaşı da doksanın üstüne çıkmış bulunmaktadır. Şimdi Hz. İbrahim'i yalancı bir ahlâksız, karısını da âdi bir fahişe gibi gösteren bu ifadeleri öz vahiy olarak mı kabul edeceğiz?!.. Şu cümleler vahyin değil, fakat uzun zaman esaret altında yaşamış, gözleri önünde ırz-

larına tecavüz edilmiş olan insanların psikolojisini yansıtıyor. Daha doğrusu bu gibi misallere Tevrat'ta yer verilmiş olmasının sebebi, namusları lekelenmiş olanlara teselli vermektir. Yani, siz başınıza gelenlere fazla üzülmeyiniz, vaktiyle İbrahîm atanız da daha basit sebepler yüzünden karısını peşkeş çekmişti, demeye getirilmiştir. Bu cümlelerin vahiy olamayacağına hükmetmek için fazla bir din kültürüne de ihtiyaç yoktur.

Tevrat Hz. Nuh'u anlatırken, küçük oğlu Kenan'ın, yaşlı ve sarhoş babasının ırzına geçtiğini söyler: «Sam ile Yasef babalarının çıplaklığını örttüler, ve yüzleri geri olup babalarının çıplaklığını görmediler. Ve Nuh şarabından ayıldı, ve küçük oğlunun kendisine yaptığını anladı, ve dedi: Kenan lânetli olsun.» (Tekvîn, Bap: 9, âyet: 23-25).

Yine aynı Tevrat Hz. Lut'u da şöyle anlatıyor: «Ve O, ve iki kızı bir mağarada oturdular, ve büyük kızı küçüğüne dedi: Babamız kocamıştır, ve bütün dünyanın yoluna göre yanımıza girmek için memlekette erkek yoktur. Gel babamıza şarap içirelim ve babamızdan zürriyeti yaşatmak için onunla yatarız. Ve o gecede babalarına şarap içirdiler, ve büyük kız girip babası ile yattı...» (Tekvîn, Bap: 19, âyet: 31-33). Bu bölümde, ertesi akşam ikinci kızın da babası ile yattığı kaydediliyor.

Yahûdiler, kendilerinin Hz. Nuh'un oğlu Sam'ın soyundan geldiklerine inanırlar. Sam babasının üstünü örttüğü için hayırlı evlât olmuştur, Kenan ise aksine yaşlı babasına tecavüz edecek kadar kötü ve hayırsız bir evlâttır. Bu yüzden de kendisi ve soyu ebediyyen lânetlenmiştir. Halbuki Kur'ân-ı Kerîm Hz. Nuh'u anlatırken oğullarından birinin kendisine îman etmediğini söylüyor. Bu oğul Kur'ân'da babasına îman etmemekten kınanıyor (Hûd sûresi, âyet: 41-46).

Gerek Kur'ân'da, gerek Tevrat'ta geçmiş peygamberlere âit hikâyeler kaba çizgilerle birbirine benzerse de, dikkatle bakıldığı zaman bu hikâyelerin ele alınış ve açıklanış tarzının çok başka olduğu görülür. Aynı hikâye Kur'ân'da başka maksat

için, Tevrat'ta ise daha başka maksatlar için anlatılır. Çıkarılacak sonuçlar da birbirinden tabiatiyle çok farklıdır.

Bizim anladığımız kadarıyla bir haham, Yahûdîlere göre bir peygamber olan Ezra'nın, kaybolan Tevrat metnini yeniden ortaya çıkarmak için, Tevrat'ı ikinci defa kaleme aldığı sıralarda (M.Ö. 450), Yahûdî toplumunun ciddî bir içtimaî ve kültürel buhran içinde olduğu biliniyor. Sadece hukuk ve ahlâk kaideleri değil, birçok tarih vakaları da değiştirilerek kaleme alınmıştır. Irklar arasındaki düşmanlığa, daha doğrusu Yahûdînin kendinden olmayanlara karşı duyduğu kin ve nefrete temelde sözde haklı bir mesnet uydurmak, kendilerini de Allah katında makbul ve üstün bir soy olduklarına inandırmak için, Yahûdî olmayanların atası Kenan'a, dolayısıyla Hz. Nuh'a iftira etmekten çekinilmemiştir. Sayıca az olan ve sayı azlığının çeşitli ızdırabını çekmiş bulunan Yahûdî ırkı, bütün tarih boyunca çoğalıp büyük millet olmayı özlemiştir. İşte bu çoğalma arzularına tercüman olmak ve çoğalmayı teşvik etmek maksadıyla Hz. Lut gibi hayatı boyunca fuhşa ve zinaya karşı mücadele etmiş olan büyük peygambere zina ettirilmiştir. Hem de kendi kızları ile!..

Bütün bu iğrenç saçmalıkları, sırf Yahûdilerin güzel hatırı için vahiy sayıp da «evet, Allah Musâ'ya böyle bildirmiş» mi diyeceğiz?

Eldeki Tevrat'ın saf vahiy olmadığını ve içine çok su katıldığını gösteren başka misaller de vardır: Sayılar ve Tesniye bölümü tamamiyle Yahûdî menfaatlarını korumak açısından kaleme alınmıştır. Sara ve Ester misallerinde görüldüğü gibi herhangi bir basit menfaat karşılığında evli kadınların bile kolayca yabancıya teslim olmasını isteyen Tevrat, evlilik söz konusu olduğu zaman şiddetle karşı koyar. Yabancıdan kız alıp vermeyi kesin şekilde yasaklar (Tesniye, Bap: 23, âyet: 17). «Para faizi olsun, zahire faizi olsun, yahut ödünç verilen her şeyin faizi olsun faizle kardeşine ödünç vermeyeceksin. Yabancıya faizle ödünç verebilirsin» (Tesniye, Bap: 23, âyet:

19). Yabancıya faiz verebilirsin, çünkü yabancıları kendine borçlandırmak sûretiyle onlar üzerindeki saltanatın artacaktır. Kölelere yapılacak muameleden, yabancıya leş yedirmeye kadar, Yahudiye ayrı yabancıya ayrı olmak üzere ikili bir hukuk tatbikatı bulunmaktadır.

Âlemleri yaratan Rabb'ın kendi isteğiyle kulları arasında ikilik çıkarıp, bunu gönderdiği vahye dayalı emirlerle korumak çabasında olduğuna nasıl ihtimal verilebilir? Kur'ân-ı Kerîm'in bu düşüncede olanlara cevabı şöyledir: «Yahûdîler ve hıristiyanlar, biz Allah'ın oğulları ve sevgilileriyiz, derler. Sen de deki: Peki günahınızdan ötürü size niçin azab ediyor? Siz sadece O'nun yarattığı insanlarsınız. Allah dilediğini bağışlar, dilediğine azab eder. Göklerin, yerinin ve ikisinin arasındakilerin hükümranlığı Allah'ındır. Dönüş de O'nadır» (Mâide sûresi, âyet: 18).

Tevrat'ın dayandığı kaynaklar (ekoller):

Tevrat okul adı verilen üç ayrı kaynağa dayanmaktadır. Bir dördüncü ekol daha vardır ki o, özellikle Talmud(Tevrat'ın tefsiri)a aittir.

1— Yahvist ekol: Tanrıya Yahova adını veren bu görüşün yazarı, tahminen eserini (M.Ö. 1000) senesinde kaleme almıştır. En eski kaynak sayılmaktadır. Yahvistlere göre Tanrı Yahova, İsrail milletinin tanrısıdır. Ve onlara imtiyaz tanımıştır.

2— Elohist ekol: Tanrı'ya Elohim adını veren yazar eserini M. Ö. Sekizinci asırda yazmıştır. Bu Ekol'ün görüşüne göre Tanrı Yahova bütün âlemin Rabbidir. Yazar daha ziyade ilâhiyat(teoloji) meseleleri üzerinde durmaktadır.

3— Deuteronomist ekol: Özellikle Tesniyeyi meydana getiren ekoldür ki, daha ziyade «Kaanlar mektebi» diye adlandırılır. Yahvistler ekseriyettedir.

Hahamlar mektebi adıyla bilinen dördüncü ekol, daha ziyade Talmûd üzerinde çalışmıştır. Elohist görüş hâkimdir. Birbirinden farklı görüşlerle tesbit edilen bu kaynaklar, daha son-

raki asırlarda birleştirilerek bugünkü haline getirilmiştir. Bu kaynakları birleştirip Tevrat'ı ve Ahd-i Atik'in diğer kitaplarını yeniden kaleme alan yazar, büyük bir ihtimalle, Babil'den Filistin'e dinî hayatı yeniden tanzim için gönderilen kâtip Ezra'dır. Yahûdî Ansiklopedisi, bu hususta şunu kaydetmiş bulunmaktadır: «O unutulmuştu, fakat Ezra onu tekrar eski haline koydu» (Cild: 5, s: 322).

Bununla beraber Tevrat'ın çeşitli dillerdeki nüshaları arasında büyük farklar vardır. Yani Ezra'nın ortaya koyduğu Tevrat'ın dahi asıl(orijinal) nüshası elde mevcut değildir. Tevrat'ın çeşitli nüshaları vardır. Fakat Doğu'da ve Batı'da makbul olan meşhur nüshalar üç tanedir:

1— Yahûdilerce ve protestan âlimlerince makbul olan İbranice nüsha.

2— Roma ve Şark kiliselerince muteber sayılan Yunanca nüsha.

3— Samirilerce muteber olan ve Samiri dilinde yazılmış olan nüsha.

Bunlar Tevratın meşhur nüshaları olduğu halde, birbirine uymayan birçok tarafları vardır. Meselâ: Hz. Âdem'in yaratılışından Nuh tufanına kadar geçen zaman İbranice nüshada (1650) sene, Yunanca nüshada (2260) sene, Samirice nüshada ise (1307) sene diye gösterilmektedir. Yine nüshalar arasında birçok hususlarda göze batacak kadar büyük farklar bulunmaktadır.

Hollandalı bir Yahûdî olan meşhur filozof Spinoza (1670) yılında dinî konular üzerinde yazdığı kitapta, Eski Ahid'deki sayısız tenakuzlara dikkat çekmiş, bu tenakuzları görmemezlikten gelen Yahûdî hahamlarıyla alay etmiştir. Diğer taraftan Fransız filozofu Richard Simon, (1678) de yayınladığı «Eski Ahid'in Tenkitçi Tarihi» adlı eserinde Mûsâ'ya atfedilen ve içinde Mûsâ'nın ölümünden de bahsedilen ilk beş kitabın Mûsâ tarafından yazılmış olamayacağını ileri sürmüştür. (A. Kahraman, Dinler Tarihi, s. 140).

Zaten Yahûdilerin rahip Ezra'ya peygamberlik payesi vermeleri ve Ezra'nın da Mûsâ gibi bir peygamber olduğuna inanmaları şarttır. Çünkü Ezra peygamberlik mertebesine çıkarılınca artık Tevrat'ın Mûsâ'ya gelenin aynı olup olmadığı meselesi kendiliğinden önemini kaybeder. Çünkü bir peygamber kaleminden çıkan metnin, aslına uygun olmasa da vahiy niteliğini taşıması gerekir. Tevrat'ta gördüğümüz tenakuzlar ve kasıtlı tutum dolayısıyla biz Ezra'yı peygamber sayamayız. Olsa olsa mutaassıp bir Yahûdî hahamı olduğunu düşünürüz.

Buraya kadar ele aldığımız hususlarla Tevrat'ın vahiyle ilgisini ve bu ilginin ne derece geçerli sayılabileceğini ortaya koymaya çalıştık. Aynı usulle İncil'in durumu ele alındığında, onun durumunun da Tevrat'ınkinden pek parlak olmadığı görülür.

İncil'in vahiyle ilişkisi

İncil, daha geniş anlamıyla «Yeni Ahid», birçok bölümlerden meydana gelmiştir ve hıristiyanların din kitabıdır. Esas itibariyle İncil denince Hz. İsâ'nın havarilerine isnad edilen ilk dört kitap anlaşılırsa da, dilimizde bütün bölümleriyle birlikte Yeni Ahid'in tümüne de İncil adı verilir. İncil'in ikinci kısmı havariler tarafından yazılmış olduğu iddia edilen mektuplardan meydana gelmiştir. Biz bunları bir yana bırakarak, Hz. İsa'dan bahseden ve Allah kelâmı olduğu öne sürülen ilk dört İncil'in durumunu öğrenmeye çalışalım:

1— Matta İncil'i: Matta, havarilerden biridir. Aslen Sûriyeli bir Yahûdî olduğu ve vergi memurluğu yaptığı sanılmaktadır. Matta, Hıristiyanlığı yaymak için yerleştiği Habeşistan'da (M. 70) yılında ölmüştür. Hıristiyan bilginlerinin ekserisinin görüşüne göre Matta, kendi adıyla anılan İncil'i İbranice veya Süryanice yazmıştır. Fakat bu asıl yok olmuş, daha sonraki asırlarda Yunanca yazılmış şekli ortaya çıkmıştır. Bunun Matta İncil'inin bir tercümesi olduğu düşünülebilir. Fakat telif ta-

rihi belli olmadığı gibi, tercüme tarihi de belli değildir. Mütercimінin kim olduğu da bilinmemektedir.

2— Markos İncil'i : Markos, havarilerin büyüğü Petrus'un talebesidir. Hıristiyan dinini yaymak için birçok memleket dolaştıktan sonra Mısır'da yerleşmiş ve (M. 62) yılında ölmüştür. Markos'a isnad edilen İncil'in nasıl ve kim tarafından yazıldığı bilinmediği gibi, yazıldığı tarih de belli değildir. Hıristiyan tarihçilerinin bir kısmı, yazarın Markos olduğunu söylerler, fakat Markos'un anlattıklarını derleyen biri tarafından meydana gelmiş olduğunu iddia edenler de vardır. Bu İncil'in esas özelliği Yahûdî âdetlerine geniş yer vermiş olmasıdır.

3— Luka İncil'i : Luka da Markos gibi havarilerden, yani Hz. İsâ'yı bizzat görmüş olanlardan değildir. Luka, havarî Pavlos'un sadık talebesidir. Bir doktor veya ressam olduğu söylenir. Yazıldığı tarih hakkında çeşitli rivayetler vardır, fakat (M. 53-64) yılları arasında yazıldığı tahmin edilmektedir.

Bu üç İncil'e mukayeseli İnciller adı da verilir. Bunun sebebi bunlar arasında sıkı benzerliklerin bulunmasıdır. Bununla beraber Markos İncil'i kendisine en yakın İncil sayılan Matta İnciline bazı konularda yüzde doksana yaklaşan bir yakınlık gösterirken, Luka İncil'ine ancak yüzde elli bir yakınlık göstermektedir.

4— Yuhanna İncil'i : Yuhanna'nın havarilerden olduğu bilinmektedir. Ancak eserin müellifinin Yuhanna olmadığı bir gerçektir. Bu müellifin Yuhanna'nın talebelerinden biri olduğu katiyetle söylenmektedir. Çünkü eserin (M. 100) yıllarında yazılmış olduğu tahmin ediliyor. Bu İncil'in esas özelliği İsâ'nın Allah'ın oğlu olduğunda ısrar etmesidir. Hâkim olan kanaata göre bu İncil'in tamamı İskenderiye'deki felsefe ekolü talebelerinden biri tarafından yazılmıştır.

İncil bugünkü şeklini asırlar süren uzun çalışmalar sonunda almıştır.

Hz. İsâ'dan sonra havarilerin gayretleri ile hıristiyanlık çeşitli ülkelere yayılmış ve oldukça genişlemişti. Daha ikinci

asrın başından itibaren birbirinden farklı muhtevalarda ve ayrı dillerde İncil adı altında bir takım kutsal kitaplar türemişti. Hıristiyanlık mezheplere bölünmüş, her mezhep ehli kendi İncil'lerinin doğru, yollarının da hak yol olduğunu kendileri dışındakilerin de hak yoldan çıkmış bulunduklarını iddia etmeye başlamıştı. Hıristiyanlık dünyasında büyük ayrılıklar meydana gelmişti.

Daha da parçalanmayı önlemek için bu duruma devlet eliyle bir çare bulmak gerekiyordu. Kral Kostantin İznik şehrinde bir rûhanî meclis(konsil) toplanmasını emretti. Hıristiyanlığın inanç esaslarını tesbit etmek ve hıristiyan cemaatlar arasında inanç birliğini sağlamak maksadıyla M/325 yılında İznik'te ilk defa bir rûhanî meclis toplandı. Toplantıya 2048 rûhanî katıldı, eldeki çeşitli İnciller'in sayısı da yüzleri buluyordu.

Bu toplantıda Mısırlı bilgin Ariyos, İsâ'nın ulûhiyeti fikrine karşı çıktı. Ona göre, Baba, yalnız Allah'tır. Allah tektir. Oğul ise Allah tarafından yaratılmıştır. Ve oğul henüz yokken baba vardır.

İskenderiye ve Roma kiliseleri Ariyos'un fikirlerine karşı geldi. Toplantıda ihtilâf çıktı, bir karara varamadılar. Bunun üzerine İmparator'un emriyle Allah'ın birliğini savunanlar toplantıdan çıkarıldılar. Nakledildiğine göre Ariyos ve bazı ileri gelenler öldürüldüler. Teslis'e ve İsâ'nın tanrılığına inanan 318 kişi tekrar toplanarak bu hususta karar aldılar. Birçokları da korktukları için İsâ'yı pedere denk Allah kabul eden karar vesikasını istemeyerek imza ettiler.

Hz. İsâ'nın bir kul ve peygamber olduğunu yazan, daha doğrusu Allah olduğunu açıkça yazmayan bütün İncillerin imha edilmesine, kabul edilen dört İncilin dışında kalan İncillerin gerçek İncil sayılmamasına karar verilmiştir. Bu kitapta yazarın sık sık sözünü ettiği sahte İnciller işte bu İncillerdir. Buna rağmen Nasturî kiliseleri başta olmak üzere bazı Şark kiliseleri İsâ'nın Allah'a denk bir tanrı olmadığı inancını yaşatmaya çalışmışlardır.

Yeni Ahid, baştaki dört İncil'e ilâveten Resullerin işleri ve mektuplar, yani havariler tarafından yazılan kutsal mektuplar gibi iki ayrı bölümü daha içine alır. Böylece mesele yine kapanmış olmuyordu. Bu mektupların da Allah kelâmı sayılıp sayılmayacağı konusu tartışılmaya başlamıştır. Nihayet 1546 da toplanan Merano Rûhanî Meclisi, Yeni Ahid'in bütünüyle Tanrı kelâmı olmadığını söylemeyi yasaklamıştı.

Yeni Ahid hakkında hıristiyan yazar F. Challey'in ağzıyla tarihin hükmü şudur : «Muhakkak olan şu ki : Yeni Ahid'i meydana getiren kitaplar insan elinden çıkma eserlerdir. Bu kitapları Tanrı kelâmı saymaya imkân yoktur.»

Zorla kabul ettirilen bu dört İncil arasında bile bir birlik yoktur. Bu İncillerin Allah kelâmı olduğunu iddia etmek şöyle dursun, Hz. İsâ'nın hayatını bile doğru olarak anlattıklarını iddia etmek imkânsızdır. Çünkü bu İncillerin hiçbiri sağlam ve sıhhatli senetlerle yazarlarına ulaşmıyor. Gerçi yazarlarına ulaşsa bile vahiy noktasından pek bir şey ifade etmezler. Çünkü Vahiy denince, Allah kelâmının peygamberin ağzından çıktığı şekilde muhafaza edilen muhteva anlaşılır. Bundan dolayı İncilleri saf bir vahiy olarak kabul etmeye imkân yoktur. Bununla beraber, biz müslümanlar eldeki İncillerde hiçbir vahiy kalıntısı bulunmadığını da öne sürmeyiz. Kitab-ı Mukaddes'teki sözlerin yer yer vahiy âyetleri olabileceğini de düşünürüz. Hem Tevrat, hem de İncil için müslümanlarca kabul edilmiş olan ölçü şudur : «Tevrat veya İncil'den size bir parça okunduğu zaman, bunu ne doğrulayınız, ne de yalanlayınız. Kul sözü sanıp reddettiğiniz şey, gerçekten bir vahiy olabilir, Allah kelâmı diye kabul ettiğiniz şey de gerçekten kul sözü olabilir.»

Şu husus daima göz önünde bulundurulmalıdır ki, bu ölçü ve temkin tavsiyesi, ancak tereddüt uyandıran yerler için geçerlidir. Yoksa peygamberlere zina ettiren, İsâ'nın Allah olduğunu ifade eden bir cümle, Tevrat ve İncil'den de alınmış olsa, o sözün Allah kelâmı olamayacağına kesinlikle hükmederiz.

Kur'ân-ı Kerîm

Dinler tarihinin araştırılmasından anlaşılıyor ki; İlâhî vahye dayanan semâvî kitaplar arasında, aslına uygunluğun bütün şartlarını taşıyan tek kitap yalnız Kur'ân-ı Kerîm'dir.

Kur'ân-ı Kerîm, Peygamberimize yirmiüç senelik bir zamanda, yani Onun peygamberliği müddetince gelmiştir. İlk gelen sûre, «İkra'», son gelen sûre ise «Nasr» sûresidir. Gelen âyetler, mânâ itibariyle dinin yayılmasıyla ve günün problemleriyle ilgili âyetlerdi. Âyetlerin yaşanan hayatla ve olaylarla ilgili olması, onların hem çabuk ezberlenmesine, hem de kolay anlaşılmasına yardımcı oluyordu.

Âyetlerin tesbitinde Peygamberimiz ikili bir yol takip ediyordu. Gelen her yeni vahiy, bu işle görevli olanlarca hemen yazılıyordu. Ayrıca başta Peygamberimiz olmak üzere, bütün ashab bunu ezberliyordu. Yalnız vahyi yazmakla görevli olan sekiz on kişi bulunuyordu. Yüzlerce insan da bunu ezberliyordu. Böylece ezber ile yazı birbirini destekler nitelikte oluyordu. Eski arap yazısı noktasız ve harekesiz olduğu için kelimeler çeşitli okunuşlara uygundu. Fakat ezberlenme, sadece tesbitteki muhtemel yanlışlıkları önlemekle kalmıyor, üstelik telâffuz üzerindeki şüpheleri de ortadan kaldırıyordu. Gelen yeni âyetlerin nerelere yazılacağını ve hangi sûreye ekleneceğini Peygamberimiz tayin ediyordu. Böylece vahiylerin durumu, Peygamberimizin onları devamlı olarak gözden geçirmesini gerektiriyordu. Her sene Ramazan ayında, o zamana kadar gelmiş olan Kur'ân-ı Kerîm âyetlerini baştan sona kadar camide cemaat huzurunda okuyordu. Dinleyenler kendi ezberlerindeki âyetleri, yazanlar ellerindeki metinleri tekrar tekrar kontrol etmek ve düzeltmek imkânını buluyorlardı. Namaz içinde sesli okunan Kur'ân da kontrol imkânı veriyordu.

Peygamberimiz irtihalini müteakip ayaklanmaları bastırmak için yapılan iç savaşlarda Kur'ân-ı Kerîm'i ezbere bilenlerden bir çoğu şehid oldular. Halife Hz. Ebubekir, Kur'ân me-

tinlerinin bir araya getirilerek tek kitapta toplanması işine önem verdi. Bu iş için Peygamberimizin vahiy kâtipliğini yapmış olan Zeyd b. Sabit başkanlığında bir heyet kuruldu. Yazılmış olan bütün Kur'ân metinleri bir araya toplandı, şüphe ve tereddüt edilen yerlerde Kur'ân'ı en iyi şekilde ezberlemiş olanların okuyuşlarına da baş vurulmak suretiyle bütün Kur'ân eksiksiz olarak bir araya getirildi. Bu husustaki kaynaklar açıkça bildirirler ki; Tevbe sûresinin sonundaki iki âyet yalnız bir tek vesika ile, bunun dışında kalan bütün âyetler müteaddit nüshaların ittifakı ile tesbit edildi. Bu tashih edilmiş nüshaya «mushaf» ve «imam» adı verildi. Hz. Ebûbekir'den sonra Hz. Ömer'e intikal eden bu ana nüsha, Hz. Osman devrinde teksir edilip birçok eyalet merkezlerine gönderildi.

Kur'ân-ı Kerîm öğretimi, İslâm devletinin başlıca görevleri arasında idi. Devlet memuru olacaklarda ilk önce aranan özellik Kur'ân-ı Kerîm bilgisi idi. Çünkü bunlar bulundukları yerlerde yalnız idareci değil, aynı zamanda Kur'ân öğretmeni olarak vazife görüyorlardı.

Taşkent'te bulunan en eski mushaflardan bir tanesinin Hz. Osman tarafından teksir edilip gönderilen mushaf olduğu anlaşılmış ve Çarlık Rusya hükümeti bunun bir röprodüksiyonunu neşretmişti. Halen İstanbul'da Topkapı Sarayı Müzesinde, Emânet-i Mukaddese dairesinde muhafaza edilmekte olan Kur'ân-ı Kerîm'in de Hz. Osman'ın kendisi için yazdırdığı mushaf olduğu bilinmektedir. En eski mushaflarla en yeni mushaflar arasında hiçbir fark bulunmamaktadır. Her asırda binlerce yazılan ve yüzbinlerce hafız tarafından ezberlenen Kurân-ı Kerîm'in Peygamberimizin ifade ettiği gibi muhafaza edilmiş olduğunda şüphe yoktur.

Kur'ân-ı Kerîm'in yedi şekilde (kırâet-i seb'a) okunuşunu, dört ayrı İncil'in durumu gibi göstermek isteyen hıristiyanlar, bir noktayı unutuyorlar; o da bunun bir metin ve muhteva farkı olmayıp, sadece şive ve telâffuz farkı olduğudur. Kırâet

kelimesinden de kolayca anlaşılacağı üzere, bu fark İncillerde olduğu gibi, bir metin ve muhteva farkı değildir.

Ashap devrinden beri müslümanlar Kur'ân konusunda çok hassasiyet göstermişlerdir. Hattâ Peygamberimiz, vahye kendi sözlerinin karışması ihtimalini düşünerek, «Benden Kur'ân'dan başka bir söz yazmayınız.» demiştir. Bundan dolayı Peygamberimizin kendi sözleri ve yaptıkları işlere ait anlatılanlar demek olan Hadîs-i Şerifler ayrı mecmualar halinde toplanmıştır. Vahyin Allah'tan geldiği gibi korunması gerektiği hususunda, bizzat Peygamber efendimiz ümmete örnek olmuştur.

Vahyin muhafazası ve metnin aslına uygunluğu bakımından ne Tevrat, ne de İncil asla Kur'ân-ı Kerîm ile mukayese edilemez. Bu hususu bütün hıristiyan bilginleri gayet iyi bildikleri için din kitapları arasında herhangi bir mukayese yaparken işin bu tarafına temas etmekten şiddetle sakınırlar. İncil'i esas alarak, Kur'ân'da mükerrer âyetler, dünya ile fazlaca ilgili hükümler olduğunu, Kur'ân'ın Allah sevgisine gerekli yeri vermemiş bulunduğunu söylerler.

Unutmamak gerekir ki, din insana ait yüksek bir kültürdür. İnsan ise tek başına değil, diğer insanlarla devamlı münasebetler üzerine kurulu bir cemiyet içinde yaşar. İnsan etrafından devamlı tesir alarak gelişir. İçinde bulunduğu ortamı düzeltmeden ferdi düzeltmek ne dereceye kadar verimli olur? İslâm insana doğru yolu tavsiye ederken, etrafındaki kötülüklerle mücadele etmesini, güven ve huzur dolu bir cemiyet ortamının meydana gelmesini ister. Çünkü insan güven ve huzur verici bir ortamda daha dindar olur, Allaha ve insanlara karşı olan görevlerini daha iyi yapar.

Aslında bir din, yaşanan hayata müessir olacak şekilde dünya ahkâmına sahip olmakla ancak gâyesine ermiş olur. Bu bakımdan hıristiyanlık gelişi ile eksik bir dindir. Hıristiyanlar, bu eksikliği telâfi etmek için, din bakımından düşman oldukları Yahûdîlerin kutsal kitabına sığınmak zorunda kalmışlardır. İncil'deki eksikliği Tevrat'tan tamamlamışlardır. Din ki-

tabı olarak Kitab-ı Mukaddesi, yani Tevrat ile İncil'i bir arada kabul etmişlerdir.

Bilindiği gibi Hz. İsâ'nın bütün peygamberlik müddeti üç seneye sığmıştır. Bu üç seneyi Kur'ân-ı Kerîm'in, yani peygamberimizin ilk üç senesi gibi düşünüp öyle değerlendirmek gerekir. Nitekim Mekke Devri'nin son yıllarında farz kılınmış olan namaz müstesna tutulursa, Kur'ân-ı Kerîm'in yalnız ilk üç senesi değil, bütün Mekke devrini içine alan ilk onüç senesi tamamiyle îman esaslarına tahsis edilmiştir. İlk âyetlerde, putlara tapmamak, Allah'ı bir ve büyük bilmek, kötülük yapmamak, merhametli olmak ve birbirini sevmek gibi hususlar üzerinde durulmuştur. İbadetle ilgili olanlar da dahil olmak üzere bütün ahkâm âyetleri, hep son on sene içinde, yani Medine devrinde gelmiştir. Kur'ân'ın ilk gelen sûre ve âyetlerinde ele alınan konular ile İncil'in ele aldığı konular arasında büyük bir ayrılık yoktur. İncil'de temas edilmemiş, veya edilememiş olan hususları da içine alan Kur'ân-ı Kerîm, sanıldığı gibi tekrarlar ve teferruatlarla uğraşmamış, aksine İncil'de eksik kalan birçok dinî konuyu, gereken son şekline ulaştırmıştır. Ahkâm âyetlerini, Kur'ân'daki fazlalık yerine İncil'deki eksiklik olarak görmek ve değerlendirmek gerekir.

Hz. İsa üç senelik peygamberlik müddetinde dinin ancak ana konularına, îman meselelerine temas etmek imkânını bulmuştu. Hz. İsâ'nın bunları gerçekleştirmek için ne zamanı vardı, ne de imkânı. Henüz vakti gelmemiş, gerekli şartları ve sebepleri ortaya konmamış olan şeyler için çaba harcamaya da lüzum yoktu. Şüphesiz yine Cenab-ı Hakk'ın emri ve takdiriyle Hz. İsâ ancak o gün için gerçekleşebilecek şeyler üzerinde durmuştur. Daha sonrası için de şöyle konuşmuştur: «Benim size söyleyeceğim daha birçok şeyler var. Fakat siz bunları henüz kaldıramazsınız. Lâkin o Paraklit ki hakikat ruhudur, geldiği zaman sizi her hakikate ulaştıracaktır. Zira o kendiliğinden söylemiyecek, fakat işittiğini söyleyecek ve gelecek şeyleri size beyan edecektir. O beni taziz edecektir» (Yuhanna İn-

cili, Bap: 16, âyet: 12-14). «Fakat benim ismimle Baba'nın göndereceği Paraklit, Ruhulkudüs, size her şeyi öğretecek ve size söylediğim her şeyi hatırınıza getirecektir» (Yuhanna İncili, Bap: 14, âyet: 26).

Görüldüğü gibi, Hz. İsâ söylemek istediği, fakat henüz sırası gelmemiş olan birçok sözü olduğunu bildiriyor. Bunlar İsâ dininin tamamlanmadığını ifade eder. Çünkü dinin diğer hakikatlarını daha sonra kendi adıyla, yani bir peygamber olarak gelecek Paraklit tamamlayacaktır. Hıristiyanlar Paraklit'in Ruhulküdüs (yani Cebrail) olduğunu iddia ederler, fakat «benim ismimle» sözü, Paraklit'in İsâ gibi bir peygamber olacağını ve peygamber olarak anlaşılmasını gerektiriyor. Ayrıca Kur'ân-ı Kerîm, Hz. İsâ'nın kendinden sonra gelecek peygamberi müjdelediğini ifade eder: «Ben size benden sonra Ahmed adıyla gelecek olan bir Peygamberi de müjdeliyorum.» (Saf sûresi, âyet: 6).

Dinin tamam olmadığını, ancak daha sonra gelecek bir peygamber tarafından tamamlanacağını serahatle beyan eden İncil'e karşılık, Kur'ân-ı Kerîm dinin her bakımdan tamamlandığını ve artık başka bir peygamber gelmeyeceğini bildirir: «Bugün size dininizi bütünledim ve üzerinize olan nîmetimi tamamladım. Din olarak sizin için İslâmı beğendim» (Mâide sûresi, âyet: 3). Allah'ın resulü olan Muhammed nebilerin de sonuncusudur (Ahzâb sûresi, âyet: 40). Kur'ân'ın bitmiş olduğu ve artık başka bir vahyin gelmeyeceği hususu, yazarın sandığı gibi müfessirlerin kanaatı değil, görüldüğü gibi Kur'ân'ın açık beyanıdır.

Hıristiyanlar dini, dünya hayatından o kadar uzak görmeye alışmışlardır ki; din denince âhiret hayatından başka bir şey düşünemezler. Din ile dünyayı birbirinden ayrı, hattâ birbirine zıt şeyler olarak görürler. Bu tarz bir düşünceyle şartlanmış olanlar, İslâmiyet gibi dünya ile âhireti bir bütün olarak ele alan, dindarlığın dünya hayatıyla ilgili maddî yönlerini ve hukûkî müeyyidelerini önemle belirten bir dini kavraya-

bilmeleri mümkün değildir. Bundan dolayı batılı tenkitçiler, genellikle Kur'ân-ı Kerîm'e ve İslâm hukukuna karşı ciddî bir tavır takınırlar, Kur'ân'ı din ile hukuku birbirine karıştırmış olmakla suçlarlar. Dine dayalı bir hukukun gelişme kabiliyetinden mahrum bulunduğunu ve modern hayatın icaplarına uymasının mümkün olmadığını iddia ederler.

Hukuk sahasında önemli olan temel kaidelerin gelişen hayatın icaplarına uydurulması değil, hayatın çeşitli bunalımlarına karşı bunların tesirli bir şekilde korunması ve geliştirilmesidir. Beşerî hukuk, avrupalının hayatında görüldüğü gibi, hakkını koruyamayanın hakkının yenmesine belki göz yumabilir. Avrupalı gerek sömürgelerindeki halklara, gerek kendi içindeki sınıflara hiçbir zaman haklarını kendi arzusuyla vermeye yanaşmamıştır. Halbuki İslâm hukuku, karşımızdaki insan kendi hakkını korumaktan âciz birisi de olsa, onun hakkının yenmesine razı olmaz. Çünkü o hakkı herşeyden üstün tutar.

Şunu da hatırlatalım ki; İslâm hukukunun, ilk tatbikatını çölde yaşayan basit ve ilkel bir toplumda yapmış olması, sanıldığı gibi gelişmesini engeleyici olmamış, tamamen aksine prensiplerin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olmuştur. Zamanımızda olduğu gibi, temel prensiplerle teferruatın, içinden çıkılmaz bir şekilde birbirine karışmasını önlemiştir. Modern dediğimiz birçok toplumların anayasalarında bile birbirini nakzeden maddelerin bulunması, hukuk adına bir yıkım, daha doğrusu bir iflâs sayılmak gerekir.

Kur'ân-ı Kerîm, bütün emir ve yasaklarıyla cemiyet hayatını sağlam temeller üzerinde geliştirmek için büyük bir nizam getirmiştir. Bu nizamda insanların ve sınıfların birbirini zor veya hile yollarıyla ezmelerine meydan verilmemiştir. Yazarın da hayret ettiği gibi Kur'ân-ı Kerîm gerçekten insanları kardeş etmiştir (Hucurat sûresi, âyet: 10). İslâmiyeti mümkün olduğu kadar eksiksiz tatbik etmek isteyen Selçuklu ve Osmanlı idarelerinde hıristiyan Batıda görülen sınıf farklılaşmaları olmamıştır. Yazarın kitapta bahsettiği İslâm iktisadiyatı ise başlı

başına bir konudur. Aslında İslâmiyetin hayat görüşü iktisadından, iktisadı ahlâkından, ahlâkı da hukukundan ayrı değildir. Kur'ân-ı Kerîm her hususta olduğu gibi, iktisatla ilgili hususlarda da müslümanlara yol göstermiştir. Dünyayı âhiretin tarlası, âhireti de dünyanın devamı kabul eden İslâmiyet, bedenle ruh, madde ile mâneviyat, ahlâk ile iktisat arasında dengeyi sağlamak suretiyle sağlam bir toplum nizamı kurmak istemiştir. Faizi, servetin muayyen ellerde toplanmasını yasaklayan ve haram kılan İslâmiyet Batıda vücud bulan kapitalizmden de komünizmden de ayrı başlı başına bir sistemdir. Dünyayı bugün düştüğü iktisadî ve içtimaî bunalımdan gerçek mânâsıyle kurtaracak olan yegane görüştür.

İslâmı kötülemek ve Kur'ân-ı Kerîm'i küçük göstermek için gayret sarfedenler, İslâmiyetteki cihadı sırf savaş gibi gösterip, İslâm dininin zor kullanarak yayıldığını söylemek isterler. Halbuki İslâm tarihi üzerinde uzun araştırmalar yapmış olan başka bir Hıristiyan yazar M. Arnold «İntişar-ı İslâm Tarihi» adlı eserinde tamamen bunun aksini söylüyor. İslâmiyetin yayılmasında kılıcın hiç payı bulunmadığını, müslüman idarecilerinin adil ve insaflı tutumlarının dinin benimsenmesini sağladığını yazıyor. Kaldı ki; Kur'ân-ı Kerîm, dini yaymak ve başkalarına kabul ettirmek için zor kullanmayı kesin şekilde yasaklamıştır: «Dinde zorlama yoktur. Artık aydınlıkla karanlık iyice birbirinden ayrılmıştır. Kim putları inkâr edip Allah'a inanırsa kopmak bilmeyen sağlam bir ipe tutunmuş demektir» (Bakara sûresi, âyet: 256).

Allah'ın birliği inancını, İsâ'nın Allah değil, resül olduğunu ve daha birçok dinî konuyu gerçek mânâsıyla ortaya koyan ve aydınlığa çıkaran din İslâm dinidir. İncil'de Hz. İsâ'nın geleceğini müjdelediği peygamber şüphesiz Hz. Muhammed'dir, «her hakikate yol gösterecek» dediği kitap da Kur'ân-ı Kerîm'dir. Bir hıristiyan için yapılacak en akıllıca iş, İncil'in emrine uyarak Hz. Muhammed'in peygamberliğine îman etmektir. Müslüman olmak Hz. İsâ'nın peygamberliğini inkâr etmek

değildir. Fakat Hıristiyan kalmak ancak Hz. Muhammed'in peygamberliğini inkâr etmekle mümkündür. Biz gelmiş geçmiş bütün peygamberlere ve Allah'ın kendilerine vahiy gönderdiğine inanırız. Kur'ân'ın bir ismi de «Câmiu'l-Edyan = Dinleri toplayan» ve bütünlüğe kavuşturandır. Daha önceki peygamberlerin ortaya koyduğu ve gerçekleştirmeye çalıştığı dinî konular en son ve ideal şeklini Kur'ân'da bulmuştur.

Sözde ilmî ve tarafsız bir Kur'ân araştırması yaptığını iddia eden yazar, aslında tam bir hıristiyan görüşüyle hareket etmiştir. İncil'i esas alarak Kur'ân'ı basite irca etmeye ve küçültmeye çalışmıştır.

Sayın Sâkib Yıldız, yazarın Kur'ân'la ilgili hakikatleri görmemezlikten geldiği yerlerde, uzun dipnotları koyarak, büyük bir ciddiyet, samimiyet ve salâhiyetle konu üzerine eğilmiş ve okuyucuyu gerektiği şekilde uyarmaya çalışmıştır. Bizim genç ilim adamlarımızdan asıl beklediğimiz şey, müslümanlar olarak bizim avrupalılara söyleyeceklerimiz üzerinde durulmasıdır. Kur'ân ruhundan alınarak günümüzün buhranlı nesillerine neler verebileceğimiz hususunda ilmî ve ciddî telif eserler beklerken sayın Dr. Sâkıb Yıldız'a müslüman aydınlara açtığı bu pencereden dolayı teşekkürü de bir borç biliriz.

DERGÂH YAYINLARI

İçindekiler

Giriş (Sâkib Yıldız)/33
Kur'ân nedir/41
Kur'ân-ı Kerîm'in fransızca tercümeleri/50
Kur'ân'a göre Hz. Muhammed'in cihanşumul risaleti/53
Kur'ân-ı Kerîm İncil'i methedcr/63
Kur'ân İncil'den sitayişle bahsedcr, fakat müslüman onu okumaz/65
Kur'ân, Kitab-ı Mukaddesi teşkil eden Kitapların tahrif edildiğini mi öğretir?/74
Kur'ân öncelikle Allah'ın büyüklüğünü, Bir olduğunu, Yaratıcı, Âlemlerin Rabbı, Her şeye gücü yeten ve İyi olduğunu öğretir/84
Uhrevî unsurlar, kıyamet günü ve ölümden sonra dirilme/89
Amellere göre mükâfat ve iman sayesinde necât/95
Peygamberler, özellikle Tevrat ve İncil'de adları geçen kutsal kişilerle ilgili kıssalar/100
İslâm akîdesini müdafaa eden Kitap, Kur'ân-ı Kerîm/109
Kur'ân-ı Kerîm'de Hz. İsa/132
İslâm Hukuku/151
İslâm kardeşliği/155
İlk İslâm cemaatının tarihi/161
Dünya dinler tarihinin felsefesi/168

GİRİŞ

Tercümesini sunduğumuz bu kitap, katolik bir fransız papazı tarafından yazılmıştır. Katolik ilâhiyatçısı olarak İslâmiyet hakkında çalışmalarda bulunmuş, arapça öğrenerek Muhammed Abduh ve Raşîd Rıdâ'nın Menâr Tefsiri üzerinde araştırmalar yapmış «Le Commentaire Coranique du Manâr» adıyle bir eser neşretmiştir (Maisonneuve, Paris-1954, 363 sh.). Yazmış olduğu «Bible et Coran» (Kitab-ı Mukaddes ve Kur'ân-ı Kerîm) adlı kitabı Menâr Tefsiri üzerindeki çalışmalarından sonra basılmıştı. İlmî bir değeri olmamasına rağmen kitap, Kur'ân-ı Kerîm'le meşgul olanların ellerinde dolaşmağa başlamış, gün geçtikçe araştırıcıların nazarı dikkatini çeken bir kitap olmuştu.

Kitaba önsöz yazılmadığı için yazarın niyetini ilk bakışta anlamak imkânsız oluyor. Fakat sahifeler karıştırıldıkça kitabın niçin yazıldığı açıkça ortaya çıkıyor. Hedef, Tevrat ve İncil karşısında Kur'ân-ı Kerîm'in üstün değerine gölge düşürmek, muhtevasını tenkid ederek hıristiyan cemaatının İncil'e bağlılıklarını muhafaza etmek; kitabın genel havasından anlaşıldığına göre gayesi budur. Görülüyor ki hıristiyan dünyası birliğini muhafaza etmek isterken, kendisinden daha sağlam temellere oturmuş diğer dinin, İslâmın, en kıymetli temel kaynaklarına saldırmada, onları sarsmada beis görmüyor. Esasen

bu yoldaki çalışmaların tarihi pek de yeni değildir. Hıristiyan âlemi XVII. ve XVIII. yüzyıllarda sistemli çalışmalar yaparak hıristiyan ülkelerde yüksek tahsil seviyesinde açılan müesseselerde İslâmiyetle uğraşan kürsüler açmıştır. Gaye İslâmiyeti öğretmek değil, müslümanları daha iyi anlayıp onları içten fethetmek, sahip oldukları manevî değerleri yıpratarak îmanlarını zayıflatıp kuvvet aldıkları kaynakları kurutarak onları manevî buhranlara sürüklemek. Kur'ân, İslâmiyet ve onun Peygamberi aleyhinde yazılan çeşitli batı dillerindeki eserler, okuyucuların malûmudur. Bu kitabın yazarı da, uzun zamandır sürdürülen «İslâm aleyhdârı» çalışmaların zincirine takılmış halkalardan biridir.

Genel olarak İslâm dini aleyhindeki asılsız tenkitleri yeni söylenmiş, ilk defa kendi kitabında toplanmış sözler değildir. Bunlar, çeşitli vesilelerle değişik şekilde ifade edilmiş, ilmî araştırmaları (!) ile tanınmış şarkiyatçıların kendilerini gûya islâmî araştırmalar sahasında meşhur eden fikirlerinin kalıntılarıdır. Bu kalıntılar tercüme ettiğimiz kitapta bazen açık, bazen gizli, bazen de karışık bir ifade ile cümleler arasına zorla sıkıştırılmış kelimelerden meydana gelmektedir. Bu yüzden her sahifede yazarın kendini zorladığı, fransızcanın kendine has uslûbunu kaybettirdiği, cümleler arasında bir fikir birliği kuramadığı açıkça görülür. Kitapta göze çarpan en önemli hususlardan birisi; önemsiz bir iki dipnotu hariç, ileri sürdüğü iddiaları doğrulayacak veya görüşlerini bir temele oturtacak kaynakların bulunmayışıdır. Bu özelliğinden dolayı esere ilmî bir değer atfetmek imkânsızdır. Bu noktayı gözönünde tutarak, İslâmiyet aleyhindeki tenkitlerine mukabelede bulunurken biz de kaynak göstermedik. (Bu tutumumuz asla yanlış anlaşılmasın. Yazar, kitabını ciddî kaynaklara istinad ettirmediği için biz de, kaynaklara istinaden ciddî cevaplarda bulunmanın yersizliği düşüncesinden hareket ettik.)

Kitabın sadece tercümesini vererek okuyucuya muhtevasını tanıtmak gayesini gütmedik. İslâmı yanlış tanıtan, Kitâbına, Peygamberine ve mensuplarına hedef alan görebildiğimiz kadarıyle her söze dipnotu ilâve etmek suretiyle, yanlış görüşlerin mahiyetine göre cevap vermeğe çalıştık. Kitap metninin hacmini aşmaması için notlarımızı mümkün olduğu kadar kısa ve özlü tuttuk. Şayet yazarın ileri sürdüğü fikirlerin ilmî ciddiyetine güvenseydik, tercümesini sunduğumuz kitabın iki misli genişliğinde bir çalışma vücuda getirebilirdik. Buna girişmedik; zira gayemiz okuyucuya, hıristiyanların asırlardır devam ettirdiği İslâma karşı takındıkları tavrı tanıtmak, ithamlarında ne kadar haksız olduklarını göstermektir. Sırf bu yüzden, İslâmiyet hakkında yeterli bilgiye sahip olmayan okuyucuların kitapta sözü edilen görüşlerin tesirinde kalmaması için dipnotları koymayı zarurî gördük.

Ne garip bir tecellidir ki şimdiye kadar İslâm aleyhindeki çalışmalar inançlara hürmet ve saygıyı çiğneyip saldırganlığın örneğini veren Hıristiyanlardan veya Yahudilerden gelmiştir. Müslümanlar hep müdafaada kalmışlar, neşredilen kitaplara tenkit veya reddiyeler yazmak suretiyle mukabelede bulunmuşlardır. İnançlara hürmet prensibine şimdiye kadar riayet edildi, maalesef bu riayetin sebebi karşı tarafça anlaşılmadı. Gösterilen nezaketin susma ve âcizlik şeklinde yorumlanmaması için Hıristiyanlık ve Yahudilik hakkındaki çalışmaların müslümanlar tarafından ele alınması zamanı gelmiştir. İki üç asırdır kaybedilen zamana bakmaksızın hemen çalışmalara girişilmeli, fakülte veya yüksek okullarda öğretim bu yönde geliştirilerek kürsüler açılmalı, Hıristiyanlık ve Yahudilik üzerinde çalışacak sağlam İslâm kültürü almış elemanlar yetiştirilmelidir. Bu işin mevcut tedrisat içinde kısa zamanda geliştirilmesinde hiçbir engel yoktur. Lisans veya doktora tezleriyle ilk adım atılacağı gibi, memleketimizde İslâmiyeti temsil eden, müslümanların her tür-

lü dinî hizmetlerini yürütmek ve muhafaza etmekle görevli resmî devlet kuruluşu olan Diyânet İşleri Başkanlığı bünyesinde bu tür çalışmaları plan ve proğram dahilinde yürütecek elemanlar da toplanabilir. İşaret ettiğimiz konu, bu sahada âcil çareler bekleyen önemli konulardan biridir. Millî Eğitim Bakanlığınca Avrupa'ya gönderilen doktora öğrencilerinin Hıristiyanlık hakkında tez hazırlama isteklerinin şiddetle reddedildiği, çalışma arzusunda olanlara üniversite mensuplarınca imkânlar tanınmadığı itimada şâyan kişilerce söylenmektedir. Buna neden müsaade etmediklerinin sebebi ortadadır. İslâmiyet karşısında dinlerini kuvvetli görselerdi, böyle bir manevî taassuba topyekün karşı çıkmazlardı. Şu halde Hıristiyanlığın İslâmiyetle kıyas kabul etmeyecek pek çok zâfiyetleri var demektir. Hıristiyanlarca, Hıristiyanlığın tenkidi yapılmıştır, müslümanlarca da yapılmasının daha verimli neticeler doğuracağında hiç şüphemiz olmamalıdır. Bu tür çalışmaların zaruretine inanan veya mes'uliyetini duyanların gün geçtikçe artacağına inanıyoruz.

Kitabı tercüme ederken metne sadık kalmayı hedef edindik. Biraz önce belirttiğimiz gibi yazarın kullandığı kapalı ifadeleri dilimize aktarırken cümlelerin açık ve akıcı olmasına azamî derecede dikkat gösterdik. Fransızcada, peygamberlerin adı geçtiğinde bir hürmet ifadesi olan Hazret (Hz.) kelimesi kullanılmaz. Tercümemizde, yazar kullanmadığı halde peygamberlerin ve diğer muhterem zevâtın isimleri önüne umumiyetle «Hz.» ibaresini ilâve ettik ve Kur'ân kelimesini de çoğu kere Kur'ân-ı Kerîm şeklinde çevirdik. Metinde geçen âyetleri fransızcadan tercüme etmeden, Hasan Basri Çantay'ın «Kur'ân-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm» (İstanbul-1957, 3 cilt), Diyanet İşleri Başkanlığınca neşredilen «Kur'ân-ı Kerîm ve Türkçe Anlamı» (Ankara-1961, 3 cilt) ve Fikri Yavuz'un «Kur'ân-ı Kerîm ve Meâl-i Âlîsi, Sönmez Neşriyatı, tarihsiz» adlı eserlerinden, bazen de kendi ifadelerimizi katmak suretiyle naklettik. Fransız-

cadan tercümeyi uygun görmeyişimizin sebebi, âyetlerin bir kere daha başka dile nakledilerek esas anlamlarını kaybedebileceği endişesidir. Kitapta, Kur'ân-ı Kerîm'den âyetler verildiğinde, o âyetin sûre ve âyet numarası parantez içinde belirtilir, sûrenin adı zikredilmeden sûre numarası romen rakamıyle yazılır, âyet numarası da iki rakamla verilir. Bunlardan ilki müsteşriklerin kullandığı Flügel baskısında mevcut numaralar, diğeri müslümanlarca kullanılan elimizdeki Kur'ân'ların âyet numaralarıdır. Biz daha kolay olsun diye parantez içinde önce sûrenin adını verdik, virgülden sonra romen rakamı kullanmadan sıra numarasıyle müslümanlarca kullanılan âyet numaralarını yazdık.

Kur'ân'ın verdiği feyizden hız alarak insanlığın en son dini İslâmiyeti sağlam bir îmanla yaşatmak görevimizdir. Hz. Peygamberin emanet ettiği İslâm dini, hangi dil ve ırktan olursa olsun, bütün insanlığa şamil bir dindir. İçinde en ufak bir «şüphe» bulunmayan Kur'ân-ı Kerîm'le Hz. Peygamberin kemâle erdirdiği ve yaydığı dine haksız yere saldıranlar cevabını bu dinin sahiplerinden alacaklardır. Biz bu yolda üzerimize düşen vazifeyi, küçük çapta ifaya çalıştık. Tercümemiz beklenilen neticeyi verir, okuyucular arasında Yahudilik ve Hıristiyanlık üzerinde çalışacak ciddî araştırıcılar çıkmasına vesile olursa memnuniyetimiz sonsuz olacaktır.

Dr. Sâkib YILDIZ
Erzurum, 2.1.1974

Tevrat, İncil ve Kur'ân

(Bible et Coran)

Kur'ân nedir?

Kur'ân-ı Kerîm müslümanların mukaddes Kitabıdır. Uzunlukları birbirine denk olmayan yüzondört sûreyi ihtiva eder. Tamamını, sayısı Ahd-i Cedidinkinden az olan 6200 küsur âyet meydana getirir. Hâlâ Arap edebiyatı türleri, içinde, bu dilin ilk şaheseri olarak incelenen Kur'ân-ı Kerîm, mükemmel bir uslûbla arabça olarak yazılmıştır. Modern baskılarının matbaa işçiliği, veya eski elyazmalarının hattı fevkalâde güzeldir. Metninde insanın yapacağı bir hatayı hoş görmek, müslümanlarca onun kutsî karakterine çok ciddi bir hürmetsizlik ifadesi olarak nitelendirilir.

Kitâb-ı Mukaddesin vahyi asırlarca aralıklı fasılalarla devam ettiği (1), mahiyeti çok değişik sayısız eserlerde ifa-

---

(1) Tevrat ve İncil'in bir araya gelmesinden meydana gelen Kitâb-ı Mukaddes, haddizatında Yahudi ve Hıristiyanların müşterek Kitabı olarak mütalâa edilirse de, Ahd-i Atik ve Ahd-i Cedid de diyebileceğimiz bu iki Kitap mahiyet itibariyle çok değişik niteliktedir. Hz. Mûsa'ya verilen Tevrat'la Hz. İsa'ya gönderilen İncîl'in vahyi birbirinden farklı iken, sanki bunların birbirinin devamı imiş gibi tasavvur edilmesi iki dinin mahiyetini bilmemek-

de edildiği halde, Kur'ân-ı Kerîm'in nüzûlü ancak yirmi yıl devam etmiş ve tek bir cilt halinde toplanmıştır.

610 - 612 milâdî yılları arasında Hz. Muhammed Kur'ân-ı Kerîm'i tebliğe başladı. Herşey ilkin Mekke'de Arap yarımadasının çöllerinde ortaya çıktı. Bu küçük şehrin suyu vardı ama, ekili bir karış toprağı yoktu. Orada her şey kuru ve çakıllıydı. Halk, geçimini büyük ticaret kervanlarından sağlıyordu. Mekke şehri fuarları, seyyar satıcıları, kutsal yerleriyle hacıları kendine çekiyordu. Mekke'nin bulunduğu Hicaz bölgesi, Aden körfeziyle Akdeniz arasında, yakın bir yerde, Hint mallarının Avrupaya doğru geçtiği büyük ticaret yollarından biri üzerinde idi. Faaliyetleri o zamana kadar hemşehrilerininkinden farklı olmayan Hz. Muhammed (ki o sıralarda ticaret kervanlarını yönetiyordu) Hira dağında ibadete devamının akabinde, birtakım görüntüler, rüyalar, veya vahiyle tebcîl edildiği fikrine sahip oldu (2).

---

tir. Bir anda ve bütün halinde nâzil olan Tevrat ve İncîl'i, 23 sene aralıklı fasılalarla ve çoğu zaman bir hadisenin vukûundan sonra vahyedilen Kur'ân-ı Kerîm'le kıyaslamaya kalkmak, semavî Kitaplar arasındaki farkı bilmemek, vahiy mahsûlü Kur'ân'la diğerlerini karıştırmaktan ibarettir. Hiçbir müslüman Tevrat ve İncil bütünüyle bir anda, Kur'ân-ı Kerîm ise 23 sene içinde vahyedilerek tamamlandı diye Kitablar arasında bu yönden kıyaslama yaparak faydasız bir üstünlük sağlamayı düşünmez.

(2) Böyle bir fikir Hz. Peygamberi, kendi kendine peygamberliğini ilân eder duruma düşürdüğü için, müsteşriklerin ileri sürdüğü bu gibi sözler, kasıtlı uydurmalardır. Esasen, Hz. Peygamberi nübüvvetle müjdeleyen, Allah'ın kulları arasından seçtiği bir elçisi olduğunu bildiren, Ceb-

O, Allah tarafından kendisine özel bir tebliğ nakleden esrarengiz bir huzurda olduğu inancındaydı. Önceleri bu halden korkup ürperen Hz. Muhammed, yakın dostları tarafından desteklenmiş, henüz sayıları az olan taraftarları yavaş yavaş etrafında toplamağa başlamıştı. Bunlar O'nun emir ve tavsiyelerine göre yaşıyor, elçilerinin mûcizelerini derleyen bir peygamberin ashâbı gibi; yani bizzat Allah kelâmı gibi bu kur'ânî tebliği toplamağa çalışıyorlardı (3). Yirmi sene boyunca yeni nâzil olan âyetler, ilk nâzil olanlara aralıksız ilâve edilmişti. Müşriklerin muhale-

---

râil'dir. Getirdiği vahiyle Cebrâil bu gerçeği O'na bildirmiştir. Yoksa yazarın dediği gibi, birtakım görüntüler, rüyalar neticesinde peygamberliğini ilân etmemiştir. «Yaratan Allah'ın adıyle oku» (Alâk, 96/1) masını emreden ilk âyet, böyle bir sözü çürüten en güzel bir delildir. Hz. İsâ'ya (hâşâ) Allah'ın oğlu demek gafletine düşen hıristiyan, maalesef bu tip uydurmalarla kendini kıyamete kadar aldatmağa devam edecektir. Diğer peygamberler, özellikle Hz. İsâ da peygamberliğini böyle kendi kendine mi ilân etmiştir?

(3) Yazar bu cümlesinde kaypak bir ifade kullanıyor. Şöyle ki Hz. Peygamberin hem Allah tarafından vahiy aldığını söyler gözüküyor, hem de vahyin Allah kelâmı olmadığı, Hz. Peygamberin kendi ifadesi şeklinde gördüğünü kaypak bir uslûpla belirtmeğe çalışıyor; yani, vahiy kâtiplerinin yazıyle tesbit ettiği Kur'ân'ın, gerçek bir Allah kelâmı olamayacağını söylemek istiyor. Bu hal, vahyin mahiyetini bilmediğinin açık bir delilidir. Bu gibi iftiralar Peygamberin zamanında da yapıldığından, Kur'ân bizzat bunlara cevap vererek Peygamberin sadece aldığı vahyi naklettiğini, bunun dışında hiç bir ilâvede bulunmadığını söyler (Necm, 53/3-4).

feti, bu yeni dinin ilk mensuplarının teşkil ettiği nüvenin varlığını kısa zamanda güç duruma düşürdü. 616 yıllarına doğru müslümanlardan bir kısmı, onların eziyet ve alaylarından uzaklaşmak için Hz. Muhammed tarafından Habeşistan'a gönderildi. Kendisi ise, 622 senesine kadar geri kalan taraftarlarıyle birlikte Mekke'de kaldı. Muhalefetin gittikçe tehdid edici bir hal alması üzerine, bugünkü Medine'ye doğru umumî bir hicrete öncülük yaptı (Medine, Mekke'nin 400 km. kuzeyinde yer alan ziraate elverişli bir vahâdır). İşte burada bu yeni toplum, Hz. Mûsa tarzında savaşçı ve kanun koyucu bir peygamber tavrı takınan önderlerinin yönetiminde, teokratik bir devlet kurmuştu. Hz. Muhammed 632 yılında vefat ettiği zaman, Mekke de dahil orta Arabistanın büyük bir kısmı sözle ya da silah yoluyla devam eden on senelik mücadeleden sonra bu yeni dinin İslâm'ın, eğemenliği altına girmişti.

Peygamberin hayatı boyunca müslümanlara gönderilen Kur'ânî tebliğler durmadan artmıştı. Hz. Muhammed'in ölümüyle, İslâm akîdesinin bildirdiği gibi, vahiy çağı kapanmış ve Hz. Muhammed hâtem ül-Enbiya peygamberlerin sonuncusu olarak, yani; vahyin kendisiyle tamamen sona erdiği kimse olarak kabul edilmişti. Böylece müslümanlar (kendilerini hidayete erdirecek) Kur'ân adı verilen Kitab'a sahip oldular. Yani Kur'ân'ı Kerîm, mûcizeler mecmûu, Kitâb-ı Mukaddes veya diğerlerinde zikredilen şahıslar hakkındaki kıssaların, hem doğmatik ve hukûkî, hem de ahlâkî esasların manzûmesi olan bir Kitabdır. Bunların hepsi yeni toplumun işlerinde, davranışlarında Allah'ın aksiyonunu gösterir: Müşrikler, Yahudiler ve Hıristiyanlarla mücadele eder, vahdâniyeti ve ilâhî kudretin üstünlüğünü, aynı zamanda kıyamet gününün vukû bulacağını haber verir.

Kur'ân-ı Kerîm kitap haline gelmeden önce âyetler, Ashâbın hafızasında muhafaza ediliyor, devamlı olarak yapılan dinî ibadetlerde ve namazlarda tekrar ediliyordu. Bu arada âyetler birtakım nesneler (hayvan derileri, kerpiç veya tuğla parçaları, develerin kürek kemikleri) üzerine yazılıyordu. Sonra 632 yılından itibaren, Kur'ân-ı Kerîm'in kitab haline getirilmesi için özel bir çalışma yapılmış, tam olarak yazılı Kur'ân metnine sahip olunmuştur. Bu metin Hz. Peygamberin ölümünden 25 yıl sonra, tamamen resmî bir şekle kavuşacak bu çalışmayı tekrar ele aldırmak üzere halife Hz. Osman'a devredilmişti. Bu amaçla kurulan bir heyet yazılı belgeleri toplamış, özellikle ilk müslümanların ve Hz. Muhammed'e yakın olanların bilgilerine başvurmuştu. Zira metnin sözlü olarak aktarılması, Araplar nezdinde yazılı geleneğin üstünde bir kıymete sahipti. Âyetler, nâzil oldukları tarihî sıra belirtilmeden bir araya getirilmişti. Genellikle en uzun sûreler en önce nâzil olanlardır, fakat bu kaide her hâl ü kârda gerçek olmaktan uzaktır (4). Şu halde, birçok âyetlerin nüzûl tarihleri meselesi müfessirlerin daima karşılaştığı ve karşılaşacağı ilk mesele olmaktadır. Bununla beraber hiç değilse Mekke'de nâzil olan âyetlerle (ilk defa Mekke'de 622 den önce nâzil olmuş âyetlerdir) Hz. Peygamberin hayatının son on senesinde (622 - 623) Medine'de nâzil olan âyetler bir birinden ayırt edilebiliyor. Bütün âyetlere, nüzûl sırasına göre kesin bir tarih vermek mümkün olmasa bile, bir kısmının, ye-

(4) Böyle bir tasnif yoktur. En uzun sûre Bakara sûresi olmasına rağmen, hiç bir kaynak bu sûre tüm olarak önceden nâzil olan sûredir diye iddia etmemiştir. Çünkü sûrelerin bir araya gelişinde, âyetler tesbit edilen belli usûle göre yerlerine konulmuştur.

ni kurulan cemaatın tarihi içindeki yerleri hiç değilse belirtilebiliyor.

Stenografi türündeki Arap yazısı başlangıçta bugünkünden daha karışıktı. VII. yüz yılda bu yazının (meselâ b, t, peltek s, n, y harflerinde olduğu gibi) bazı sessiz harfleri birbirlerinden ayırt eden noktaları mevcut değildi. Kısa sesli harfler (hatta bazan uzun sesliler bile) belirtilmediğinden, karışıklığın meydana gelmesi mümkündü. Yalnız, sözlü rivayet bu karışıklıkları önleyebiliyordu. Bilâhere, bazı işaretler Hz. Osman'ın cemettirdiği Kur'ân'ın yazısına ilâve edildi, noktalar ve sesli harfler belirtildi. Hz. Muhammed'in ölümünden sonra, iki asırdan az bir zamanda, herşey, itina ile toplanmış bazı küçük okunuş farklarıyle kesin olarak tesbit edilmişti.

Şurasını işaret edelim ki halife Hz. Osman'ın cemettirdiği tamamen resmî Kur'ân metninin yazıyle tesbitine gerekli olan yirmi beş sene (Hz. Muhammed'in ölümünden sonra başlamak şartıyle) veya İslâmın intişarı hareket noktası olarak alınacak olursa kırkbeş yıllık müddet, birbirine mutabık olduğu kabul edilen snoptik İncillerin (yani Matta, Markos ve Yuhanna) kaleme alınışıyla Hz. İsa'nın ölümü arasında geçen otuz veya kı[illegible] yıllık müddet, Kur'ân'la İncil'in yazıyle tesbitinde geç[illegible]an farkını bize yaklaştırır. Bu hususu hatırlatmakta [illegible]a vardır; zira müslümanların birçoğu aradaki bu benzerliği kolayca unutmakta ve İncil'lerin tarihî şahâdetinin değerini bilmemezlikten gelmektedirler (5).

---

(5) Böyle bir konu Kur'ân'la İncil'ler arasında asla mevzubahs olamaz. Çünkü iki Kitabın yazıyle tesbitindeki özellikler çok farklıdır. Kur'ân âyetleri vahyedildikten hemen sonra, yazarın da dediği gibi, kemikler, deriler vs.

Üzerlerine Kur'ân âyetlerinin yazıldığı nesnelere gelince; bunlar muhtemelen tekrar bulunmayacaktır. İslâm geleneği, bir kere Kur'ân metni resmî şeklini aldıktan son-

---

nesneler üzerine yazılmış, bununla yetinilmeyerek çok sayıdaki müslümanlarca ezberlenmiştir. Hem vahiy kâtiplerinin yazdıkları, hem de zihinlerde aynen muhafaza edilen âyetler Peygamberin vefatından sonra Hz. Ebu Bekir zamanında bir araya getirilerek harfiyyen tesbit edilmiştir. Bugünkü son resmî şeklini ise Hz. Osman zamanında teşekkül eden bir komisyonda almıştır. İncil demiyoruz, İncillerin yazılışında böyle bir titizlik ve ciddiyet bulmak imkânsızdır. Çünkü Hz. İsâ'ya vahyedilen İncil sağlığında yazılmamış, sözlü olarak havarilerce tebliğ edilmiştir. Yapılan bu tebliğ hemen kaleme alınmadığından Hz. İsâ'nın otuzüç senelik dünya hayatının bitişinden uzun zaman geçtikten sonra, bu sözleri duyanların zihnî kâbiliyet ve ifade tarzına göre işittiği sözlerden aklında kalanları kendi ifadeleriyle, yani Allah'ın kelâmından değişik şekliyle yazılmıştır. Şu halde hıristiyanlarca mutebber sayılan dört İncil'i kaleme alanların aradan çok seneler geçtikten sonra yazdığı bu İncil'ler, şüphesiz gerçek İncil, Allah'ın vahyettiği İncil olamaz. Vahyedilen İncil bir tek İncil'di. Şayet dört İncil yazarı bir araya gelip müşterek bir İncil yazsalardı, hepsi de aynı Kitab üzerinde ittifak ettkleri için bir dereceye kadar yazılacak İncil'in doğruluğuna, tarihî şahadetine güvenilebilirdi. Fakat gerçek böyle tecelli etmemiştir. En eski İncil olduğu kabul edilen Markos'un İncil'i M.S. 65-70 senelerinde, Luka'nınki M.S. 80-85 senelerinde, Matta'nınki M.S. 85-90, Jan'ınki ise M.S. 90-100 senelerinde yazıldığı rivayet ve tahmin edilir (Bkz. Le Christ des Evangiles, Collection Beauchesne, Paris 1965, sh. 40)

ra o nesnelerin, halîfenin emriyle imha edildiğini kabul eder. Bununla beraber, onları nakleden müfessirler sayesinde biz şu veya bu sahâbenin kendi tarzına göre okudu-

---

Demek ki tarihî bir belge yoktur, verilen rakamlar tahminden öteye geçemiyor.

Tarihî yönden İncillerin yazılışı kesinlikle tesbit edilemeyişi bir yana mevcut dört İncil'in doğruluğu yani sahih oluşu bile hıristiyanlar arasında şüpheyle karşılanır. Onlar sadece Matta ile Jan İncilini Hz. İsâ'nın havarîlerince yazıldığını, diğer ikisininse havarîlerle sıkı işbirliği yapan yazarlarca kaleme alındığını söylerler (Bkz. Aynı eser, sh. 36). Buna ilâveten, İncillerin yazıldığı dillerden yapılan tercümelerde de şüpheler doludur. Meselâ Matta İncilinin ârâmîceden yunancaya tercümesi, metne sadık bir tercüme olmadığı, Markos İncilinden geniş surette istifade ederek yeniden teşkil edildiği söylenir (Bkz. Aynı eser, sh. 37).

Şu halde mevcut İnciller Kur'ân-ı Kerîm'le kıyaslanamayacak kadar pekçok özelliklerden mahrumdurlar.

İş bununla kalmıyor; yazar sadece dört İncil'den bahsediyor, diğer İncil'lerden hiç sözetmiyor. Bilindiği gibi, Hıristiyanlığın ilk asrında altmıştan fazla İncil adıyla değişik kitaplar yazılmıştı. Bunların ortaya çıkışları, tarihî yönden çok farklı zamanlara yayılır. Yazar bunu bildiği için bu kadar farklı İncil'lerden bahsetme cesaretini gösteremeden yalnız snoptik İncil'leri misal vererek gerçeği saklamak istiyor. Kur'ân-ı Kerîm'in vahyinden sonra Kitap haline gelinceye kadar geçen zamanla, İncillerin yazılış tarihlerini gözönüne alarak iki Kitap arasında benzerlik aramak hem imkânsız, hem de İnciller hakkında kesin bilgiler olmadığı için tarihî yönden isbatlanması zordur. Bu bakımdan müslümanların, haklı olarak, İnciller hakkındaki düşünceleri

ğu âyetler hakkında bazı belgelere sahibiz. Genellikle aradaki farklar pek fazla değildir.

---

böyledir. Yoksa bu fikre ne Hz. İsâ'nın risâletini reddettikleri, ne de Allah'ın vahyettiği İncil'e inanmadıkları için hıristiyanlar gibi körükörüne itiraz ve inattan dolayı varmamışlardır. Delilleri ortadadır, kabul etmeyişlerinde samimîdirler.

Kur'ân-ı Kerîm'in fransızca tercümeleri

Günümüzde Kur'ân'ın pek çok tercümeleri mevcuttur. Ama hiçbiri arapça metnin ifade ettiği tam anlamı veremiyor. Üslûbu diğer bir dile çevrilemez niteliktedir. Arapçanın belâğatlı bir dil oluşu, vecîz cümlelerdeki duyu üstünlüğü, metinden ayrı olarak cümlelerde duyulan zevk, birçok müşahhas terimlere bağlanan dokunaklı değeri, işte bütün bunlar arapçada görülür. Bir kere, bir dile çevrildimi onun edebî veçhesi hafifler, insan kendini birçok tekrarlamaların ve devamlı olarak aynı ifadelerin ele alındığı bir açıklama karşısında bulur. Kur'ân-ı Kerîm kendini bizzat şöyle tanıtır :

«Allah, kelâmın en güzeli olan Kur'ân'ı (îcaz, hikmet ve belâgatta) birbirine benzer, mükerrer (kısa öğütlerle dolu) bir Kitab halinde indirdi. Öyle ki; Rablerinden korkanların derileri O'ndan ürperir. Sonra derileri de kâlpleri de Allah'ın zikrine (dönerek rahmet âyetleriyle) yumuşar (6). İşte bu Kitab, Allah'ın (insanlara gönderdiği) rehberidir, O'nunla istediğini hidâyete erdirir. Allah kimi

---

(6) Metinde âyetin devamı zikredilmemiştir, biz tamamını veriyoruz.

saptırırsa ona hidâyet verecek kimse yoktur.» (Zümer, 39/23)

Bugün İslâm ilâhiyatçılarının büyük bir kısmı İslâmiyeti yaymak için, Kur'ân'ın ifade ettiği fikirlerin tercüme edilebileceği kanısındadır. Fakat onlara göre bu tercüme, bizzat Kur'ân'ın kendisi gibi farzedilemez ve bu bakımdan hiçbir ibâdet tercüme ile yapılamaz. Buna karşılık bazı hoşgörürlü ilâhiyatçılar, yalnız, arapçayı hiç bilmeyen kimselere münhasır olmak üzere ibâdetlerde, halk diline çèvrilmiş âyetlerin okunmasına cevaz verirler.

Kur'ân-ı Kerîm'in fransızca tercümeleri arasında en faydalısı, sûrelerin kronolojik sırasını tesbite çalışan, bundan başka çok tefsilâtlı tenkidî notlar ihtiva eden Blachère' in tercümesidir (Maisonneuve baskısı, Paris). Hiçbir tercümenin orijinal metnin yerini tutamamasına rağmen, Blachère'inki anlama en sadık kalanıdır (7). Montet'nin

---

(7) Yazar bu ifadesiyle Blachère'e aşırı bir bağlılık içinde olduğunu açıkça gösteriyor. Şahsını yakînen tanıma fırsatını bulduğumuz Blachère, tercümesinde fasih bir fransızca kullanmasına rağmen âyetlerin anlamına sadık kalmış bir mütercim değildir. Tercümesi Prof. Hamîdullah'ın (bkz. Le Saint-Coran, introduction, sh. 38) de belirttiği gibi hatalarla doludur. Bugün arapçaya vâkıf fransız Prof.lar bile Blachère'in tercümesine itimat etmediklerine bizzat şahit olduk.

Hatalarına çeşitli misaller vermek mümkündür. Biz bunlardan sadece Kur'ân-ı Kerîm'de sık sık tekrarlanan «... onlar cehennemde ebedî kalıcıdırlar» (Bakara, 2/25, 39, 81) âyetlerine verdiği anlam üzerinde duracağız. Blachère «hâlidûn» kelimesini, kelimenin gerçek anlamından tamamen değişik şeklini alır, fransızca «immortel» ya-

tercümesi (Payot - Paris) de metne pek sadık kalmaz, üslûbu çok basittir, ama bazen anlamı açıkça anlaşılmayan âyetlerin tercümesinde, hıristiyan görüşüne uygun bir mâna vermekte ileri gider. Kazimirski'nin tercümesi de aynı ölçüde yaygındır. Bazen ufak değişikliklerle bu küçük kitabın nakilleri, umûmiyetle Blachère veya Montet'nin tercümelerine dayanır.

---

ni «ölümsüz» kelimesiyle ifade ederek bu âyetlere «... onlar cehennemde ölümsüzdürler» anlamını verir. Halbuki Blachère arapça «hâlidûn» yerine fransızcada aynı anlamı ifade eden «éternel» kelimesini, eğer bir kasıt olmasaydı, rahatça kullanabilirdi. Bunun dışında değişik anlamlar verdiği âyetler pek çoktur. Kanaatımızca çalışması objektif bir çalışma değildir, esasen böyle olmasına da imkân yoktur.

Kur'ân-ı Kerîm'e göre Hz. Muhammed'in cihanşumul risâleti

Kur'ân-ı Kerîm'in öğrettiği akîde (doktrin) bazı inançların birleşimi (syncrétisme) şeklinde ortaya çıkmıştır. Yüzyıllar boyunca aynı doğrultuda pekçok benzerlerini müşahede eden yakın-şarkta böyle bir durum, yeni değildi. Yahudilikle Hıristiyanlığı birleştirmek isteyen bu doktrin, ilk anda Araplara hitabeden bir üçüncü din'i, İslâm'ı onlara ekliyordu. Burada bir hususu belirtmekten korkmayalım; «ilk anda» sözü kurucusunun düşüncesinde, İslâm'ın sadece Araplara geldiğini ifade etmez. Öte yandan «üçüncü» kelimesi İslâm noktai nazarınca doğru değildir; zira bu akîdeye göre Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslâmiyet Cenâb-ı Hak tarafından insanoğlunun kâlbine nakşedilen, peygamberler tarafından davet edilen tabiî bir dinin birbirine uygun üç görüntüsünden başka bir şey değildir.

İslâm noktai nazarına göre bu peygamberler, tek tabiî dine davet etmek için tarihin belli dönemlerinde, birbiri ardısıra gönderilmişlerdir. Her peygamber, kendinden önceki peygamberlerin koyduğu kanunu değiştirmek, insanlığın o günkü ihtiyaçlarına daha uygun hükümler getirmekle vazifelendirildiklerinden, sadece kanunla (genel anlamda dinî ve içtimai hükümler) değişebilmiştir. Bir müs-

lüman müfessirin ifadesine göre, dünya tarihinde «yalnız bir tek din vardır, fakat vazedilen kanunlar değişiktir». Birbirini takip eden bu kanunlar, şöyle ortaya çıkar: eski bir hükmü nakzeder görünen hukûkî bir metin yürürlüğe konunca, önceki hüküm kendiliğinden yürürlükten kalkmış olur. Önceleri içilmesi meşrû olan, sonradan zararları görülen, daha sonra da kesinlikle yasaklanan içki konusunda bizzat Kur'ân-ı Kerîm'de bu prensibin uygulandığını görürüz. Bu prensip aynı zamanda diğer hukûkî hükümlere de uygulanmıştır.

Şu halde Hz. Muhammed'in cihanşumul peygamberliği fikrinin İslâmda kazandığı ehemmiyet, açıkça görülüyor. Eğer Hz. Muhammed bütün insanlığa gönderilmiş bir peygamber olsaydı, Kur'ân ahkâmındaki herşey önceki Hıristiyan ve Yahudi ahkâmına karşı çıkar, aynı şekilde eski ahkâmı ortadan kaldırırdı (8). Halbuki müslümanlarla

---

(8) Yazar kitabında bazı konularda belirsiz bir tenkid hevesi içinde olduğundan, kalemi onu çoğu zaman şaşırtır. Hz. Muhammed'in kıyamete kadar bütün insanlığa gönderilmiş cihanşumul bir Peygamber olduğunu söyleyen Enbiyâ sûresi 107. âyetini görüp okuduğu halde «bütün insanlığa gönderilmiş peygamber olsaydı» gibi şüpheli ve hatta olamayacağını ihsâs ettiren kaypak bir ifade tarzı kullanır. İleri sürdüğü tez asılsız ve çürüktür. Şöyle ki O'nun cihanşumul peygamber olması, İslâmiyeti bulunduğu toplumda yerleştirdikten sonra başlar. Önceki peygamberleri reddetmez, onların getirdiği inanç ve amelle ilgili hususları devam ettirir. Kendisine vahyedilen Kur'ân-ı Kerîm de önceki semavî kitabların (vahye müstenit olan şekilleriyle) hepsini tasdîk eder, onların hak ve gerçek kitab olduğunu söyler. Böyle olunca, Hz. Peygamber

müşterek hayat tarzı **modus vivendî** arayan bazı Hıristiyan savunucular ne derlerse desinler Hz. Muhammed'in cihanşumul risâletinin dogm'u (nassı) İslâmda açıktır.

---

bütün insanlığa gönderilmiş bir peygamber olsaydı Yahudi ve Hıristiyan ahkâmına karşı çıkar, onları ortadan kaldırırdı gibi bir hükme varmak tamamen mantık dışı bir davranış olur. Çünkü O'nun vazifesi, Tevhîd dininin ahkâmını ortadan kaldırmak değil, bu ahkâmda zuhûr eden yanlış tatbikatı düzeltmek, ehli kitap ve müşriklerin bâtıl inançlarını tashih ederek Allah'a teslîmiyeti, O'na şirk koşmamayı, putlara tapmamayı, namaz, oruç ve zekât gibi önceki dinlerde mevcut bedenî ve mâlî ibadetleri daha mükemmel bir şekilde tatbik sahasına koymaktır. Genel hatlariyle, getirdiği İslâmiyetin hedef aldığı noktalar bunlardır. Hz. Mûsa ve İsâ nasıl Allah'ın birliğini, ibâdetin ancak Kendisine yapılacağını savunmuşlarsa; Hz. Peygamber de aynı şeyleri savunmuştur. İslâmiyet, vazifeleri ve getirdikleri ahkâm bakımından hiçbir peygamber arasında tefrik yapmaz, onları Allah'ın Elçileri olarak aynı gayeye hizmet eden ve birbirini tamamlayan vazifeliler kabul eder. Bu yüzden Kur'ân ahkâmı, vahiy mahsûlü olan Tevrat ve İncil'deki (yani sonradan tahrif edilen Tevrat ve İncil'dekini değil) ahkâmı tasdik eder, ortadan kaldırmak veya lağvetmek hedefini gütmez. Çünkü Hz. Âdem'den Hz. Peygambere kadar Allah'ın vazettiği din, esasta aynı dindir. İnanca ve ahlâka dair hükümler hep aynı hükümlerdir. Fakat bunlar, peygamberlerin hitabettiği toplumun seviyesine göre, yazarın da itiraf ettiği gibi, gitgide tekâmül etmiş, daha iyiye ve mükemmele doğru tedricî bir değişikliğe uğramıştır. Mesele böyle olunca, şayet Hz. Peygamber bütün insanlığa gönderilmiş bir peygamber olsaydı, Tevrat

Sarih olmayan husus bu risâletin ilk bakışta araplara aitmiş gibi görünmesinden ileri geliyor (9). Hz. Muhammed'e hitaben aşağıdaki âyet aynen şöyle diyor:

«Biz Mûsa'yı mîkâd'a davet ettiğimizde sen Tûr dağının yanında değildin. Fakat sen, Rabbının rahmetiyle senden önce kendilerine uyarıcı gelmeyen bir kavmi uyarman için gönderildin» (Rahmân, 28/46). Bu risâlet her toplumun bir Rasûle sahip olduğu fikrine uygun geliyor: «Andolsun ki Biz her ümmete bir Rasûl gönderdik» (Nahl, 16/36)...

Şu halde, arapça olan kur'ânî tebliğ, önce Hz. Muhammed'in içinde yaşadığı, Kur'ân'da «şehirlerin anası» deyiminin işaret ettiği Mekke'deki Araplara yöneltilmiştir (10).

---

ve İncil ahkâmını da kaldırırdı gibi birbirini tutmayan mantıksızca bir teze saplanmak, kötü niyetli ve kasdî hareket etmekten başka bir şey ifade etmez. Esasen onu inkâr etmek yersizdir. Hz. Peygamber İslâmiyeti, çevresindeki bütün kavimlere yaydıktan, halkıyle birlikte idarecilerini Hak dine davet ettikten sonra, İslâmiyet bir kavme has din olmaktan çıkmış, kendisinden sonra bir daha peygamber gelmiyeceği için İslâm Peygamberi bütün insanlığın peygamberi olmuştur.

(9) Yazar bir âyeti kendine delil olarak kullanırken, daha sarîh daha ispata yarar diğer bir âyeti bilmemezlikten geliyor. Esasen : «Biz seni bütün insanlığa rahmet olarak gönderdik» (Enbiyâ, 21/6, 107) âyeti hiçbir şüpheye mahal vermeyecek şekilde Hz. Muhammed'in sadece araplara, zamanındaki hıristiyan ve yahudilere değil, insanlık var oldukça risâletinin bâki olacağına, getirdiği İslâmla birlikte son Peygamber (Ahzâb, 33/40) olduğuna katî' delildir.

«Böylece şehirlerin anası olan Mekke halkını ve o şehrin etrafında bulunanları sakındırasın ve hakkında şüphe olmayan kıyamet gününün dehşetini haber veresin diye sana arapça bir Kur'ân vahyettik. O gün toplananların bir kısmı cennete, bir kısmı da cehenneme gidecektir» (Şûra, 42/7).

Fakat, yalnız Kur'ân âyetlerini mi nazarı itibare almak hakkına sahibiz? Eski ve Yeni Ahid'in bazı âyetleri üzerinde duracak olan bir müfessir de Ahdi Atik'deki peygamberlerin risâletini evrensel kurtuluşun tarihi içinde yahudilerin varlığını gerektiren bütün neticelerini bilmeyerek sadece yahudi kavmine inhisar ettirebilir. Kitâb-ı Mukaddesin Mezâmirler ve Peygamberler bahsinde, bütün dünya selâmetinin Eski Ahid halkının aracılığı ile geleceğini gösteren âyetler yok mudur? Şayet, sadece Hz. Muhammed'in risâletini tahdit eden Kur'ân âyetleri kabul ediliyorsa, İsrail

---

([10]) Hz. Peygamberin risâleti, yazarın verdiği âyette açıkça belirtildiği halde, sadece Mekke halkına yöneltilmiş lokal bir risâlet değildir. Şehirlerin anası adı verilen Mekke ile, âyette ifade edilen «o şehrin etrafında bulunanlara» tâbiri, İslâmiyetin sadece Mekke'li araplara gönderilmediğini sarih bir şekilde anlatır. Hz. Peygamber Allah'ın bu emrine uyarak İslâmiyeti bulunduğu toplumda tebliğ ettikten hemen sonra civar kavimlere mesajlar göndermiş, onları İslâma davet etmiş, getirdiği yeni dine ve peygamberliğine inanmaları tavsiyesinde bulunmuştur. Şu halde İslâm dini ve kurucusunun peygamberliği, intişar halindeyken bile araplara inhisar etmemiş, arapların dışındaki toplumlara seslenerek bütün insanlığın dini ve Peygamberinin de bütün insanlığa gönderilmiş bir Peygamber olduğunu belirtmiştir.

oğullarının kayıp koyunları yanında risâletinden bahseden Hz. İsa'nın sözleriyle yetinmemek için hiç bir sebep yoktur. (11)

İstisnasız bütün müslümanlar, Hz. Muhammed'in cihanşümul risâletine inanırlar. Kur'ân-ı Kerîm'de bu kanaatlerini doğrulayan bazı âyetler bulurlar. Birbirine ya-

---

(11) Yazarın fikir olarak ileri sürdüğü cümlelerdeki çelişki kolayca anlaşılıyor. Hz. Muhammed'in risâletini kabul etmemek için sadece Kur'ân-ı Kerîm'le yetinilemeyeceğini, diğer dinlerce de tasdiki gerektiğini karışık bir ifade ile anlatmak istiyor. Ama, söylemek istediğini açıkça söyleyemediğinden cümleleri muğlak kalıyor. Biz bunu biraz açıklayalım. Evet, Hz. Peygamberin risâletini ilân ve tasdik eden Kur'ân-ı Kerîm'dir, bunun en güzel ifadesini Kür'ân-ı Kerîm'de buluruz. Fakat O'nun risâletini haber veren yalnız müslümanların Kitabı değil, Hz. İsâ'nın kendisi ve tebliğ ettiği İncil bile altı asır önceden gelecek Peygamberin adının Ahmed (Muhammed aynı kökten türemiş bir başka isimdir) olacağını ilân etmiştir (Saff, 61/6). Hz. İsâ'nın risaleti de biz müslümanlarca kabul edilir. Hiçbir müslüman, hıristiyanların Hz. Muhammed'in risaletini kabul etmemelerine rağmen, Hz. İsâ'nın risaletini, gerçek peygamber olduğunu reddetmemiştir. Şu kadar var ki, Hz. İsâ sadece yahudi kavmine peygamber olarak gönderilmişken Hz. Muhammed bütün insanlığın peygamberi sıfatiyle gönderilmiştir. Yani Hz. İsâ cihanşümul bir Peygamber değildir. Yazar bunu bildiği ve aksini de isbatlayamayacağı için böyle karışık ve anlamsız ifade şekli kullanmayı tercih etmiştir. Burada Hz. Muhammed için söyleyemediği gerçeği, aşağıdaki ilk paragrafta söylediğinden bu paragrafın yazılmasında hiç anlam kalmıyor.

kın tarihlerde nâzil olan âyetlerde, Hz. Muhammed risâletini «bütün insanlığa rahmet olarak» tavsif edildiğini görür (Enbiya, 21/107). Bir başka âyette Kur'ân şöyle der: «Biz seni bütün insanlara ancak müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik, fakat insanların çoğu bunu bilmezler» (Sebe', 34/28) ,12). Diğer bir âyette ise: «De ki, Ey insanlar gerçekten ben sizin hepinize gönderilen Allah'ın Peygamberiyim» (A'raf, 7/158)

Esasen Kur'ân, Arap müşriklerine olduğu kadar Yahudi ve Hıristiyanlara da hitap eder. Medine'de nâzil olan ilk âyetlerden itibaren Kur'ân-ı Kerîm Yahudi ve Hıristiyanlara imanı emreder. Bu iman Hz. Muhammed'in risâletini ve dolayısiyle Kur'ân'ın gerçek Kitap olduğunu tasdik etmek anlamına gelir. Demek ki Hz. Muhammed, Yahudi ve Hıristiyanlar üzerinde bir peygamberlik otoritesi iddia eder. Öte yandan Hz. Muhammed'in risâlet sahasını kesinlikle sınırlıyacak Kur'ân'da hiç bir âyet bulamıyoruz. Bu risâlet, Kur'ân-ı Kerîm'e göre müşriklerin karşısında Allah'ın birliğini ilân etmek, tek Allah inancının Yahudiler ve Hıristiyanlarca tahrif edilen yönünü düzeltmek (reforme etmek) ve yeni bir toplum meydana getirmekten ibarettir. İslâm tarihinin başlangıcı bize gösteriyor ki, Hz. Muhammed'in risâletine inanan Hıristiyanlar ve bir kısım Yahudiler, Hz. Muhammed'in hayatı boyunca bu yeni topluma itirazsız katılmışlardır. Yahudiler ve Hıristiyanlara

---

(12) Yazar, âyetin oldukça önemli olan son cümlesini
-ların çoğu bunu bilmezler» sözünü verdiği ör-
-miyor. Çünkü Cenâb-ı Hak'kın gerçek olan
kendileridir. Gerçeği saklamanın hiç-
düşünerek, âyetin bu son cümle-

tanınan tolerans (ki bunlar dinlerini değiştirmemişler, fakat İslâma karşı mücadeleden kaçınmışlardır) İslâmiyet bakımından durumlarını haklı çıkarmak değildir. Bu gerçek sosyal görüş açısından katı kalpliliği hedef alan **ad duritiam cordis** bir tavizdir. Kur'ân-ı Kerîm'in bu konudaki ifadesi açıktır; kim bütün peygamberlere ve dolayısiyle Hz. Muhammed'e inanmayı reddederse, cennete giremez.

Birbirini izleyen farklı şeriatlara rağmen, değişmez tek bir din tanıyan tarih anlayışı içinde bütün peygamberlerin risaleti aynıdır. Bir inanç bozukluğu halinde insanlık, her zaman yeni bir peygambere ihtiyaç duyacaktır. Aşağıdaki âyette görüleceği gibi Kur'ân-ı Kerîm çoğu zaman «Ehl-i Kitâb» diye adlandırdığı Yahudi ve Hıristiyanlara şöyle hitabeder :

«Ey Ehl-i Kitâb, Peygamberlerin gelmediği bir zamanda size İslâmı açıklayan Peygamberimiz gelmişti. Ta ki bize müjdeleyici ve uyarıcı bir elçi gelmedi demeyesiniz. Gerçekten size uyarıcı ve müjdeci gelmiştir. Allah herşeye kâdirdir» (Mâide, 5/19).

Madem ki peygamberler insanların önderden yoksun olduğu ve kendilerini ahlâksızlığa terkettikleri dönemlerde geliyor, acaba niçin Hz. Muhammed'den sonra hiç peygamber gelmedi? (13) Bunu gizlemekte fayda yoktur; İs-

---

(13) Yahudilerin ve hıristiyanların kendi peygamberlerinden sonra gelen Hz. Muhammed'e inanmadıkları, risaletini kabul etmedikleri apaçık tarihî bir gerçek iken, böyle bir soru ortaya atmak kendi suçlarını kabul etmekten başka bir şey ifade etmez. Bir peygamberin gelmesi için, önceki peygamberin şeriatı ve kitabı tahrif edilmiş, tatbik edilemez hale gelmiş olması icabeder. Hz. Muhammed,

lâmın tarih görüşü Hz. Muhammed'in gelmesiyle bir kesintiye uğruyor. Kur'ân'ın bir âyeti Hz. Muhammed'in, peygamberlerin sonuncusu olduğunu bildirir: «O Allah'ın Rasûlü ve peygamberlerin sonuncusudur» (Ahzâb, 33/40)

İslâmın tarih anlayışında, bundan böyle artık yeni bir peygamberin gelmesini beklemek diye bir mesele yoktur. Kıyamet gününe kadar peygamber gelmeyecektir. Eğer, müslümanlar kıyametten önce Hz. İsa'nın geleceğini düşünüyorlarsa, O'nun gelişiyle dinlerinde bir değişikliğin olacağını ummuyorlar. Hz. İsa'nın yalnız İslâma hizmet et-

---

İslâmı en sağlam temellere oturttuğu, risalet ve tebliği tam manasiyle yerine getirdiği ve asırlardır aynı prensipler muhafaza edildiğine göre kendinden sonra bir peygamber gönderilmesi bahis konusu olamaz. Mühim olan, yeni bir peygamberin gelmesi değil ehl-i kitâbın Hz. Peygambere, Kur'ân-ı Kerîm'in işaret ettiği gibi, iman etmesidir. Son Peygamberin getirdiği en son din, insanlık bâki kaldıkça ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikte mükemmel bir dindir. Sadece İslâm dinine has olan bu mükemmellik, bu dine inanmamakta ısrar edenlerce gıpta mevzuu olmaktadır. Çünkü Kur'ân-ı Kerîm, vahyedildiği şekliyle aynen muhafaza edilmiş, Peygamberin söz ve hareketleri sahabe ve tâbiin tarafından titizlikle toplanarak tesbit edilmiş, en sağlam senetlerle günümüze kadar gelebilmiştir. Dinin iki temel dayanağı vardır. Biri Kitap, diğeri Peygamberin neşrettiği dine dair her türlü iman ve amel esaslarının tesbit edildiği kaynak, yani Peygamberin sünnetidir. Bu iki esas muhafaza edilmişse din insanlığın dini, peygamberi de insanlığın peygamberi olur. Artık bundan sonra niye başka peygamber gelmiyor diye soru tevcih etmek basiretsizliğin, insanî şuur ve kemâlin noksanlığıdır.

mekten başka bir rolü olmayacaktır. Peygamberlerin gönderildiği ve ahlâk bozukluğu devirlerinin devam etmesiyle, Hz. Muhammed'den önce dünya tarihini paylaşan devirlerin akışı şimdi kesilmiştir. «Bugün dininizi kemâle erdirdim, üzerinizdeki nimetimi tamamladım» (Mâide, 5/3) âyeti buna işaret eder.

Kur'ân-ı Kerîm İncil'i metheder

Şu halde İslâmiyet dünya tarihini, ilâhî tebliğiyle vazifeli peygamberlerce idare edilen çeşitli dönemlere ayrılır. İslâmiyet bütün bu peygamberlere, getirdikleri mukaddes Kitablara iman eder. Hz. Mûsa tarafından İsrailoğullarına gönderilen, mukaddes Kitab, Tevrat'a inanır. Hz. İsa aracılığı ile gene İsrailoğullarına gönderilen İncil'e inanır. Kendine göre, tarihin son döneminin en mükemmel kutsal kitabı olan Kur'ân'a özellikle iman eder. Bu üç Kitab, müslümanlarca Allah'ın kelâmı olduğu kabul edilir, bunlardan herbiri kendinden önceki Kitabların doğruluğunu onaylar. Meselâ şu âyete bakacak olursak, oradaki «Biz» kelimesi Allah'a âiddir. «Biz Nûhu ve İbrâhimi gönderdik, peygamberliği de Kitabı da onların nesillerine verdik. Öyle iken içlerinden bazısı hidâyeti kabul etmiştir, pek çoğu da fâsıktır. Sonra da ardarda peygamberlerimizi gönderdik ve O'na İncil'i verdik. Kendisine bağlı kalanların kâlplerine ince bir duygu ve merhamet ihsân ettik» (Hadîd, 57/26 - 27)

Kur'ân-ı Kerîm'de, müslümanların görüşüne göre önceden vahyedilen kitabları tasdik eder. Hz. Muhammed'e hitap eden aşağıdaki âyet bunu açıkca doğrular: «İndirdiğimiz Kitab (yani Kur'ân) mübarek ve feyizli bir kıtabdır

ki ellerindekini (Tevrat ve İncil'i) tasdik eder. Ta ki onunla Mekke halkını ve çevresinde bulunanları uyarasın» (En'âm, 6/92).

Kur'ân-ı Kerîm, İncilde mevcut ve bizimde ilerde işaret edeceğimiz birçok konuları, fikirleri, kıssaları ele alır. Acele kaleme alınan böyle küçük bir kitapta, bu konular yine de en çok yeri işgal edecektir.

Bununla beraber zannedilmesin ki işaret edeceğimiz konuların, fikirlerin, kıssaların mukayesesi bu kadar az olacaktır. Aynı renkli küçük küplerle, çok değişik mozaik şekilleri çizilebilir. Önemli olan husus Kur'ân ve İncil'de mevcut bu bilgileri, kendi metinleri içinde ele alıp taşıdıkları anlamı iyice belirtmektedir. Biz bu işi kitabın sonuna bırakıyoruz.

Kur'ân-ı Kerîm İncil'den sitayişle bahseder fakat müslüman onu okumaz

Kur'ân-ı Kerîm, Allah'ın elçileri vasıtasiyle gönderilen eski kitaplardan sitâyişle bahseder. Müslümanın bu kitaplara ve Allah'ın elçilerine inanmak ödevidir.

«Ey iman edenler, Allah'a Peygamberine ve Peygamberine indirdiği Kitâb'a (Kur'ân'a), daha önce indirdiği kitaplara iman ediniz. Kim Allah'a Meleklerine, Kitaplarına, Peygamberlerine ve âhiret gününe küfreder (inkâr eder, yalanlar) se uzak bir sapıklığa düşer» (Nisâ, 4/136)

Prensip olarak çok açık olan bu ödev, pratikte çok daha kapalıdır. Sözkonusu ödevin mâhiyeti nedir? İslâmiyette Tevrat'ın, Mezâmir'in ve İncil'in gerçek statüsü nedir? İslâmiyetin başlangıcında, önceki kitablara karşı Kur'ân'ın tutumu çok geneldir. Bu durum ancak, Hz. Muhammedin Medineli yahudilerle temasa geçtiği anda vuzûha kavuşmuştur.

Mekke'de nâzil olan âyetler içinde bulunan, Medine'de nâzil olabilecek çok ender istisnalar hariç tutulursa, Mekkî âyetlerde Kur'ân-ı Kerîm yahudileri hıristiyanlardan ayırdetme cihetine gitmez; fakat bu kelimeleri kullanmaz. Bununla beraber Kur'ân, Hz. Mûsa ve İsa'yı zikreder, ama «İsrailoğulları» deyimiyle de yararına risâletinin icra edildiği kavmi belirtir. Mekkî âyetlerde ne Tevrat

ne de İncil henüz söz konusu edilmemiş, sadece Kitab deyimiyle iktifa edilmiştir (14). Meryem Sûresinin aşağıdaki âyetinde aynı ifade geçer. Hz. Meryem kimseyle evlenmediği halde, halk Hz. İsa'nın doğumuyla hayretler içinde kalmıştır. Mucize olarak, daha henüz beşikte olan Hz. İsa etrafındakilere seslenir ve kim olduğunu şöyle açıklar :

«İsa dedi ki; Ben şüphesiz Allah'ın kuluyum, bana Kitab verdi ve beni peygamber yaptı, nerede olursam olayım beni mübârek kıldı. Yaşadığım müddetçe namaz kılmamı, zekât vermemi ve anneme iyi davranmamı emretti. Beni azgın bir eşkiya yapmadı. Doğduğum gün, öleceğim gün, dirileceğim gün selâmet benim üzerimedir.» (Meryem, 19/30 - 35) (15)

---

(14) Bunu kesinlikle söylemek imkânsızdır. A'raf sûresi Mekke'de nâzil olan sûrelerden olmasına rağmen, 157 nci âyetinde «Tevrat ve İncil» kelimeleri beraberce zikredilir.

(15) Âyet-i Kerîmede, bugün hıristiyanların kabul etmedikleri çok önemli hususlar vardır. Bunlar; Hz. İsa kendisini Allah'ın kulu ve Peygamberi olarak görmesi, namaz kılıp zekât vermesidir. Yazar bu âyeti misal olarak verirken, Hz. İsa'nın beşikte konuşabilmesine dikkati çekiyor, söylediği çok mühim hususları görmemezlikten geliyor. Halbuki önemli olan, kendisine Kitab verilen Hz. İsa'nın herşeyden önce Allah'ın kulu ve Peygamberi olduğu, Allah'a ibadet ederek namaz kıldığı ve zekât verdiğidir. Beşikte iken konuşması da, Allah'ın O'nun şahsında gösterdiği bir mûcizesidir. Kendisini bu kadar açıkça tanıtan Hz. İsa hakkında, İslâmiyetten sonra da hıristiyanlarca kendisine

Hz. Mûsa'nın de aldığı Kitab'dır.

«Mûsa'ya Kitab (Tevrat) verdik, umulur ki kavmi doğru yolu seçer» (Mu'minûn, 23/49).

Adı geçen suhûfun hangi esere atfedildiği bilinmeden, Kur'ân-ı Kerîm «ilk Suhûftan, İbrahim ve Mûsa'nın Suhûfundan» bahseder (A'lâ, 87/18-19) (16). Âyet-i kerîme demek ister ki bu sahifeler de kıyamet gününün doktrinini öğretir. Bunlar acaba o devirde Arap yarımadasında tanı-

---

ait olmayan sıfatlarda ısrar edilmesi, hıristiyanlığın tahrif edilmiş, orijinalliğini kaybetmiş bir din olduğunu gösterir. Çünkü hıristiyan mezheplerinden Nestûrîler Hz. İsa'ya «Allah'ın oğlu» Yâkubîler «O bizzat Allah'tır, yere indi sonra yine göğe çekildi», Melkâniler «O üçün üçüncüsüdür» dediler. Allah'ın kulu ve Peygamberi olan Hz. İsa'ya böyle ağır iftiralarda bulundular. Bu çeşit iftira ve gerçek dışı sözler sonradan yazılan İncillere sokuldu, böylece Kur'ân-ı Kerîm'in biz müslümanlara iman etmekle emrettiği Hz. İsa'ya verilen Kitab, Allah'ın gönderdiği Kitab olmaktan çıktı. Ve Kur'ân'ın vahyinden sonra pratikte hükmü kalmayan bir Kitab haline dönüverdi. İşte İncil'in ve diğer Kitabların statüsü budur. İşlerine geldiği yerde misal verdikleri Kur'ân-ı Kerîm, böyle haber veriyor. Allah'a iman edenlerin görevi buna inanmaktır. Aksini müdafaa etmek imansızlık olur.

(16) Bu Sahifeler (Suhuf) in işaret ettiği başka eserler mevcut değildir. İlk Suhuf'un 10 u Hz. Âdem'e, 50 si Hz. Şît'e, 30 u Hz. İdrîs'e, 10 u Hz. İbrahim'e verilmiştir. Hz. Mûsâ'nın Suhufu da Tevrat'tır. Ekseri müfessirler A'lâ sûresinin 18-19 uncu âyetlerini tefsir ederken verdiğimiz bu bilgileri zikreder. Kanaatımızca, Kur'ân'ın vahyi esnasında bu Sahifelerin Arap yarımadasında mevcudi-

nan apokaliptik (kıyamet gününden bahseden) eserler midir? Esasen Pantatök (İncilin ilk beş kitabı) kıyamet hakkında bir şey öğretmez.

Mekke'de devam eden vahyi esnasında Kur'ân-ı Kerîm, İslâmiyeti önceki semâvi dinlerin doğrultusunda gördüğü, bilinen bir gerçektir. Denildiğine göre, Tevrat ve İncilin vahyine inanan taraftarlar da ancak bir ümmet teşkil ederler; Enbiyâ sûresinde, mazinin birçok peygamberlerinden sırayla bahsettikten sonra Kur'ân-ı Kerîm şöyle der:

«Sizin bu ümmetiniz (dininiz) bir tek ümmettir. Ben sizin Rabbınızım. O halde yalnız Bana ibadet edin. Fakat geçen ümmetler aralarında ayrılıklara düştüler. Sonunda hepsi Bize döneceklerdir» (Enbiyâ, 21/92 - 93).

Israr (imana davet) daha sonraları olacağı gibi, henüz Ehl-i Kitâb arasındaki fırkalara şâmil değildir. Bu fırkalar bilinmektedir. Mekke'de nüzûlünden itibaren Kur'ân-ı Kerîm, İsrailoğulları arasındaki bölünmelerden sıksık bahseder, fakat Ehl-i Kitâb'ı daha ziyade Allah'ın birliğine davet eder ve Allah'ın, Nebilerin, vahdeti üzerinde ısrar eder. Hz. Peygamber Mekkeli müşriklere karşı Ehl-i Kitâbla beraberdir. Bu sıralarda, Ehl-i Kitâb'ın sahibolduğu dinî metinlerle Kur'ân arasında, mümkün bir tenakuz meselesi henüz söz konusu değildir. Kur'ân-ı Kerîm, Ahd-i Atik ve Ahd-i Cedîd'de zikredilen kişiler (Enbiya ve Rasuller) hak-

---

yeti asla söz konusu olamaz. Çünkü Kur'ân-ı Kerîm'in özetle ifade ettiğine göre bunların muhtevasını «maddî-manevî temizlik ve sâfiyete ererek Rabbine zikredip namaz kılanın gerçekten kurtulacağı, insanın dünya hayatına verdiği önem kadar âhiret hayatına da önem vermesi gerektiği» teşkil eder.

kında çeşitli kıssalar nakleder. Hatta Kur'ân, Hz. Peygamber şüphelendiği anda, önceki mukaddes kitapları okuyan kişilerin fikrini alacak emin bir kimseye sahip olması hususunda çok açık bir tavsiyede bulunur:

«Eğer Bizim sana indirdiğimiz âyetlerde şüphen varsa, senden önce Kitabı (Tevrat ve İncili) okuyanlara sor. Rabbinden sana Hak geldi. Sakın şüphe edenlerden olma» (Yûnus, 10/94) (17)

Buna mukabil Medine'de, Allah'ın insanlar içinde tercih ettiği İsrailoğullarından bahseder ve Hz. İsa'yı bu kavme gönderilmiş Nebi olarak tanıtırken Kur'ân-ı Kerîm daha açık bir ifade kullanır. Tevrat, İncil (bir tek İncil), yahudiler ve nasrâniler gibi deyimler söz konusu olmağa başlar. Fakat dikkat edelim, bu kelimelerin taşıdığı anlam ne-

---

(17) Bu âyetin tefsirinde bazı müfessirler, Hz. Peygamberin kendisine vahyedilen Kitab hakkında hiç şüphesi olmadığını, hatta cevaben «ne şüphe ederim, ne de sorarım» dediklerini kaydederler. Âyette asıl hedef alınan şüpheciler, Ehl-i kitaptan Tevrat ve İncil'i bilenlerdir. Aralarından bazıları Hz. Peygambere iman etmediklerinden, bilhassa kıssalarda kendi Kitaplarıyle Kur'ân arasında benzerlik bulunduğunu işittikçe, acaba Kur'ân da sahih mi diye şüpheye düşerlerdi. Allah tarafından vahyedilen âyetlerde şek ve şüpheye mahal bırakacak en ufak bir nokta olamayacağı için Kur'ân, şeklen Hz. Peygambere hitap eder, fakat aslında risâletini teblîğ ettiği Mekke halkını (çünkü bu sûre Mekke'de nâzil olmuştur), Ehl-i kitab olan yahudi ve hıristiyanları hedef alır. Demek ister ki, ey âyetlerimi işiten kişi, eğer şüphe ediyorsan önceden vahyedilen Kitabları bilen kimselere sor, onlar sana tatmin edecek cevabı verirler.

dir? Akdeniz havzasında bunlara verilen anlamı kullanmayı çok çabuk alışıverdik. Diğer taraftan müslümanlar Tevrat ve İncil'e müfessirlerce verilen anlamın aynısını verirler. Fakat Tevrat ve İncil (bir tek İncil) terimleri neyi ifade eder? Bunu anlamak pek de kolay değildir (18). Bunlarda Ahd-i ve Ahd-i Cedîdi tüm olarak aramak bir hata olur. O sıralarda çeşitli inciller mevcuttu. Yahudiler Medine'de tanınıyordu; fakat **Nasrâniler** kimdi? Burada çok sayıda Hıristiyan mezhepleri, hatta muhtemelen yahudi - hıristiyanlar da vardı, bu bakımdan sadece melkitler (ortodoks) in, yâkubîlerin ve nestûrîlerin söz konusu olduğunu düşünmek ihtiyatsızlık olur. Bilinmiyen şey, Hz. Muhammed'in tanıdığı Hıristiyanların türü üzerinde dönüp dolaşıyor. İslâmiyetten önce Arap yarımadasındaki tek tanrılı dinlerin tarihi, doküman yetersizliğinden son derece karanlıktır. Biraz tanınanları, İran ve Bizans sınırlarına yakın oturan Hıristiyan araplardır (19). Fakat Şamla Mekke arasında nazarı itibare alınacak beşyüzbin kilometreden fazla mesafe vardır.

---

(18) Kur'ân-ı Kerîm'de geçen Tevrat ve İncil kelimelerinin ifade ettiği anlamı kavrayamayacak bir zorluk yoktur. Tevrat Hz. Musa'ya, İncil de Hz. İsa'ya verilen Kitabtır. Kur'ân'da bu iki kelime kullanıldıkça ifade ettikleri anlam bu iki Kitaba münhasır kalır. Yoksa Kur'ân'da İncil'den söz edilirken, sonradan yazılmış İnciller kasdedilmez. Çünkü müslümanlara göre gerçek Tevrat ve İncil Hz. Musa ve İsa'nın hayatta iken sahip oldukları Tevrat ve İncil'dir.

(19) Yazar, hıristiyan kelimesiyle aynı anlamda olan nasrânî kelimesinden türeyen nasrânilerin kimler olduğunu

Medine'de Yahudiler nüfusun büyük kısmını (beş kabileden üçünü) meydana getiriyordu. Kur'ân-ı Kerîm onları çabucak Hz. Muhammed'e inanmaya ve dolayısiyle O'nu takipetmeğe davet etti; zira bir peygamberin bariz vasfı, gönderildiği kişilerce kendisine itaat edilmesi hakkına sahip olmasıdır. Kur'ân-ı Kerîm Yahudilerden, secde edenlerle birlikte secde edip namaz kılmalarını ister. Bu sıralarda Yahudi ve Müslümanlar aynı kıbleye, Kudüse doğru yönelerek namaz kılıyorlar, ibadet ediyorlardı.

«Ey İsrailoğulları, elinizdekini (Tevratı) tasdik edici indirdiğime (Kur'ân'a) iman ediniz, O'na inkâr ve küfr edenlerin ilki olmayınız, Âyetlerimi dünya menfaatı karşılığında az bir değere değişmeyin. Ancak Ben'den kor-

---

soruyor. Nasrânî, Hz. İsa'nın risaletinin yayılmasında yardımı dokunan kişilere verilen arapça bir isimdir. Genellikle hıristiyan adıyle anılan nasrânîler, Arap yarımadasına çok önceden gelip yerleşen toplumlardandır. Milâdî 395 senesinde Roma İmparatorluğu ikiye bölündükten sonra, Doğu Roma yani Bizans imparatorları hıristiyanlığı Arap yarımadasında yaymak için büyük gayretler sarfetmişler, bilhassa Necran bölgesinde faaliyet göstererek gayelerini tahakkuk ettirmişlerdir. Bu uğurda Necran ve Aden bölgelerine çok sayıda papaz göndermişler, yaptırdıkları kiliselerle Hıristiyanlığı Yahudilikten sonra Arap yarımadasının ikinci büyük dini haline getirmişlerdir. Sonradan Habeşistan'a kadar uzanan nasrânîler, Hz. Peygamberin İslâmiyeti yaydığı sıralarda mevcut olan nasrânîlerdi. Esasen büyük kısmı Necran'da otururlardı. Hz. Peygamberin tanıdığı nasrânîler de bunlardı. Nasrânî olan yazarın Arap yarımadasındaki tarihlerini bilmemesi şaşılacak şeydir. Biz, burada kısaca hatırlatmakla yetinmiş olalım.

kun.» «Namazınızı kılın, zekâtınızı verin, rükû eden mü'minlerle beraber siz de rükû edin.» (Baka, 2/41 ve 43)

Bir kaç ay sonra Medineli Yahudilerin Hz. Muhammed'e uymayı reddetmelerini Kur'ân, kıblenin değiştirilmesiyle cevap verdi. Bundan böyle müslümanlar ibâdet etmek için yönlerini Mekkedeki Beytullah'a **Kâbeye** döndürdüler; kıbleye dönüş Hz. Peygamber için kendisine tâbi olanları olmayanlardan ayırmağa yarayan harici bir alâmet oldu.

Müslümanlarla Yahudiler arasında Medine'de cereyan eden polemiklerde, semavi Kitaplar meselesi büyük bir rol oynadı. Müslümanlar, önceki bütün peygamberlere, Tevrat, Zebur, İncil gibi vahyedilen Kitaplara iman ettiklerini bildirmekte devam ettiler. İmanlarının şartlarından biri olan bu husus oldukca kesindir ve bugün bile onlar, Hz. Mûsa ve İsa'nın risâletiyle beraber getirdikleri Kitaplara inanırlar. Fakat tatbikat olmayınca bu iman ne ifade eder? Şüphe, Kitâb-ı Mukaddesi teşkil eden kitapların içinde bulunduğu zor ve karışık duruma atılmıştır. Bu bakımdan müslümanlar tatbiki yönden sadece Kur'ân'a sarılırlar. Kitaplarımızı okumazlar (20).

---

(20) Esasen bir kısım müslümanlar Kitab-ı Mukaddes'i okur. Mahiyetini öğrenmek, bahsedilen tenakuz ve yanlışlıkları yerinde görmek, ilâhî bir kitap havasını sezebilmek için bütün bölümleri gözden geçirir. Bu okuyuş, Kur'ân-ı Kerîm'i baştan sona bilen ve anlayan için oldukça zor olur. Çünkü kıssalar Kur'ân'da anlatıldığı şeklinden ayrıdır. Birçok peygamberlere, peygamberlik iffet ve şerefine yakışmayacak iftiralar atfedilmiştir. Hz. İsa Allah'ın oğlu, Allah da (haşa) o'nun babası olarak zikredilmiştir.

Kur'ân'ın nezih ifadelerine alışan, bunlara sadece acıma duygusuyla bakıyor, bunları okuyanların niye hâlâ gözleri kapalı, kalbleri mühürlü kalmış diye hayretini saklıyamıyor.

Yazarın da ifade ettiği gibi, istisnasız bütün müslümanlar Allah'ın gönderdiği Peygamberlere, Kitaplara iman ederler, aralarında bir ayırım yapmadan hepsinin gerçek olduğunu kabul ederler. Fakat, «bizim kitaplarımızı okumazlar» derken yazar, kendi kitaplarını niçin okumadığımız hususunu az da olsa bahsetmeliydi. Şüphesiz o da biliyor ki, Kitapları, vahyedildiği şekliyle Allah kelâmı olarak ellerinde mevcut değildir. Allah kelâmı olan gerçek Tevrat ve İncil üzerinde yapılan tahrifleri biliyordur, Kitaplarının sonradan kaleme alınmış insan sözü olduğunda hiç şüphe etmiyordur. Nedense taassupları, önce Hz. Muhammed'i kabul etmelerine, sonra Kur'ân'a inanmalarına ve İslâmiyeti gerçek din olarak görmelerine mâni oldu. Bu yüzden biz onlara niye bizim Kitabımızı okumuyor, içindeki gerçeklere inanmıyorsunuz diye yakınmıyoruz.

Kur'ân, Kitab-ı Mukaddesi teşkil eden Kitapların tahrif edildiğini mi öğretir?

Kur'ân-ı Kerîm, Yahudilere kitaplarındaki âyetleri değiştirmekle itham eder. Fakat bu ithamın ne derece doğru olduğunu tesbit etmek güçtür. Konu sık sık incelendiği halde çalışmalardan elde edilen neticeler henüz bir şey ortaya çıkarmadı.

İthamın bazen belli kişilere hedef aldığı görülür. Kur'ân-ı Kerîm sahip oldukları Tevratı takip etmediklerinden bazı yahudileri suçlar. Demek ki bu durumda Kur'ân, yahudilerin sahih Tevrat metnine sahip olduğunu farzeder görünmektedir. Yoksa ithamın :

«Yahudiler, siz insanlara iyiliği emreder de kendinizi unuturmusunuz? Halbuki kitabı (Tevratı) okuyorsunuz. Siz yaptıklarınızı hiç düşünüp taşınmaz mısınız?» (Bakara, 2/44) şeklinde olmasına dair bir sebeb bulunmazdı.

Bazen Kur'ân-ı Kerîm, Kitâb-ı Mukaddese tahrifler yapıldığı, sadakattan yoksun olduğuna dair ithamlarda bulunur (İslâma muhalif yahudiler bildikleri mevzularda kasten susuyorlar hatta bazen Kur'ân-ı Kerîm Tevrat âyetlerinde tahrifler yapıldığını imâ eder). Bu ithamın kime

hedef aldığını anlamak zordur. Başka grupları mı? Yoksa yahudilerin tümüne mi? (21)

«Yazıklar olsun o kimselere ki kitabı (Tevratı) kendileri yazarlar da sonra biraz para almak için bu Allah katındandır, derler. Yazıklar olsun elleriyle yazdıklarına. Kazandıkları bu paradan dolayı yazıklar olsun onlara......» (Bakara, 2/79)

---

(21) Bunda anlaşılması zor bir taraf yoktur. Kur'ân-ı Kerîm yeri geldikçe hem yahudileri hem de hıristiyanları suçlar. Âyetlerin nuzûl yeri ve sebebine göre müfessirler kanaatlarını belirtirler. Bazılarınca ithama hedef olanlar, Tevrat'ı tahrif eden, gerçeği saklayıp değiştirenler, yahudilerdir. Bunlardan, Tevrat'ın tedris ve ta'limi ile meşgul olan bilginler kendilerine bir menfaat sağlamak için bazı âyetleri değiştirmişler, işlerine gelmeyen Tevrat âyetlerini imha ederek arzularına uygun cümleler yerleştirmişler, Tevrat'ı iyice bilmeyen kişilere: «Bu Allah katındandır» diye telkin ederek onlara yanlış bilgiler vermişler, böylece uydurdukları gerçek dışı ifadelerle şahsî menfaat sağlamanın yollarını aramışlardır. İşte Kur'ân'ın kınadığı, «yazıklar olsun onlara» dediği grup bunlardır. Kur'ân'da bunlar için: «Yahudilerden bir grup, bile bile Hak'kı gizlediler» der (Bakara, 2/146).

Âyette zikredilen gizledikleri Hak konusunda biraz açıklama yapacak olursak bu, Tevrat'ta Hz. Peygamberin bütün vasıflarıyle haber verildiği, geleceğinin müjdelendiği, O'na iman etmekle emrolunmalarıdır. Ahkâma dair olanlar yanında Hz. Peygamberle ilgili Tevrat âyetleri tahrif edilmiş, değiştirilmiş veya ortadan kaldırılmıştır. Bu âyetin tefsiri esnasında müfessirler isbat sadedinde şu hadiseyi zikrederler: Hz. Ömer, yahudi iken müslüman olan

Başka yerde ithamın genel olduğu görülür. Fakat artık âyetlerin yanlış yazılması söz konusu değil, anlamın değiştirilmesi, vahyin bir kısmının unutulmasıdır. İthamın mahiyeti pek de açık değildir.

«Sonra verdikleri sözü bozdukları için onlara (yahudilere) lânet ettik, kalplerini katılaştırdık. Onlar (Tevrattaki) kelimelerin yerlerini değiştirerek tahrif ettiler. Kendilerine belletilen (ahkâmın) bir kısmını da unuttular. İçlerinden pek azı müstesna, sen daima onların hainliklerine muttali olacaksın. Bu yüzden onları bağışla ve (yaptıklarına) aldırma. Çünkü Allah iyilik edenleri sever.» (Mâide, 5/13)

---

zamanın âlimi Abdullah bin Selâm'a bu âyette, bile bile gizledikleri şeyin ne olduğunu sorar. O da cevaben: «Ey Ömer, ben Hz. Peygamberi gördüğüm zaman O'nun peygamber olduğundan hiç şüphe etmedim, O'nu oğlumu tanıdığımdan ziyade tanıdım. Çünkü oğlumda, annesi ihanet etmişse şüphem olabilir, fakat Hz. Muhammed hakkında zerre kadar şüphem yoktur. Onun vasıfları Tevrat'ta zikredilenlerin aynı ve tamamıdır.» Bakara sûresi, 174. âyetinde Hz. Peygamberin Tevrat'ta zikredilen vasıflarına dair hususların gizlendiği belirtilmektedir.

Diğer bir kavle göre ithamın hedefi yahudi ve hıristiyanlara müştereken şâmildir. Kur'ân-ı Kerîm, bu iki dinden dönerek İslâmiyeti kabul edenlere işaretle der ki: «Onlar Tevrat ve İncil'de yazılı buldukları ümmî, nebî olan o Rasûle tâbi olanlardır» (A'raf, 7/157). Demek ki sadece Hz. Peygamberin isim ve vasıflarının bulunduğu Tevrat tahrif edilmemiş, aynı zamanda İncil'de de tahrifler yapıldığı, kelimelerin değiştirildiği veya âyetlerin tamamen ortadan kaldırıldığı olmuştur.

Burada söylenebilecek en ufak husus tahrif meselesinin karanlıkta kalmasıdır (22). Öyle kimseler vardır ki âyetleri bizzat kendileri yazar ve onları vahyedilmiş gibi gösterirler. Şüphe bütün yahudilerin üzerine atılmıştır; bununla beraber Kur'ân onlara aynı zamanda Hz. Muhammed'e tâbi olmalarını emreder, çünkü sahip oldukları Kitaplar O'nun gelişini önceden haber vermiştir. Bu tür polemiğin alevi içinde meseleyi açıkça anlamak zordur. Bununla beraber, Tevrat ve İncil'de Hz. Muhammed'in geleleceğini önceden haber verildiğini belirtirken Kur'ân-ı Kerîm'in ifadesi açıktır.

«Rahmetimi Allah'a karşı gelmekten sakınanlara, zekât verenlere, âyetlerimize inananlara has kılacağım. Onlar ellerindeki Tevrat ve İncil'de ismini yazılı buldukları

---

(22) Âyeti kerimede anlam bakımından karanlık bir ifade yoktur. Kelimelerin yerleri değiştirilerek tahrifat yapıldığı bir gerçekken Allah'ın bildiğini kuldan saklamakta hiçbir fayda düşünülemez. Kur'ân-ı Kerîm'in Allah kelâmı olduğunda hiç şüphemiz yoktur. Bu bakımdan Allah kelâmında zerre kadar yalan ve gerçek dışı sözler bulunamaz. Allah, önceden vahyettiği Kitapları değiştirenleri şüphesiz en iyi bilendir. Tevrat ve İncil'in vahyedildiği haliyle nüshaları mevcut olsaydı, esasında gerçek olan fakat şüphe ile ortaya atılmak istenen, acaba Kur'ân doğru söylüyor mu? Tevrat ve İncil'de tahrifler yapılmış mıdır? gibi lüzumsuz tereddütlere mahal kalmazdı. Ama bunların bugüne kadar nushaları bulunamadığına göre Allah'a iman edenlerin Kur'ân-ı Kerîm'in dediğini kabul etmeleri gerekir. Eğer şüpheye düşülür veya kabule yanaşılmazsa Cenab-ı Hak'ka inanıyorum diyenin imanı şüphesiz zayıftır; çünkü iman, Allah'ın bildirdiği her şeyi tasdik etmek, şüphe ile karşılamamaktır.

nebiyy ül-ümmî olan Rasûl (Hz. Muhammed) e tâbi olurlar. Hz. Muhammed onlara iyiliği emreder, kötülükten alıkor. Onlara temiz şeyleri helâl, murdar şeyleri de haram kılar.» (A'raf, 7/156 - 157)

Veya şu sözler, Medine'de nâzil olan âyette Hz. İsa'ya söylettirilmiştir:

«Ey İsrailoğulları, ben size (gönderilen) Allah'ın Rasûlüyüm. Elimdeki Tevrat'ın (ahkâmını) tasdik eden, benden sonra gelecek ismi Ahmed (Muhammed de aynı kökten türemiş bir kelimedir) olan bir Rasûlün müjdecisiyim.» (Sâff, 61/6)

Şayet kendimizi psikolojik bir ortama yerleştirmezsek durum anlaşılmayacağa benziyor. Hz. Muhammed, Ehl-i Kitâbı risâletine inanmaya ve kendisine tâbi olmaya davet etmişti. Bunlar Kitaplarının, araplar arasından bir peygamber geleceğini haber vermediği iddiasiyle O'na itaat etmediler. Bazıları o sıralarda faizcilik yapan, müslümanların teokratik politikasına alışamayan Medineli yahudiler çabucak saldırı konusu **ad hominem** oldular. Mücadele başladı. Bu mücadelede müslümanlar, peygamberlere ve önceki Kitaplara inançda imanlarının emrettiği prensibe sıkı sıkıya bağlı kaldılar. Fakat tatbikatta, Tevrata sahip olan yahudilere sûizanda bulundular. Bu yüzden yahudilerin sahip olduğu Tevrat metnine yanlış mâna verildiğini söylediler, sadece bir adım kalmıştı, o da aşılmış oldu. Buradan hareketle dediler ki Tevrat metni tahrif edilmiştir. Bunu aşmak için de bir adım gerekiyordu. Kur'ân-ı Kerîm'deki bazı âyetler, bir kısım yahudiler veya münferit gruplar söz konusu olduğunda bu adımın aşıldığını bildirir. (23)

---

(23) Bu âyetler hangileridir? Atılan adımlar nelerdir? yazarın bunlar hakkında açık-seçik konuşması icabederdi.

Kur'ân-ı Kerîm, bütün yahudiler söz konusu olduğunda bu son adımın da aşıldığını açıkça söyler mi? Bu hususu sadece Kur'ân âyetleriyle ısbat etmek pek kolay olmasa gerek. Daha önce de söylediğimiz gibi şayet Tevrat sahih kabul edilmiyorsa, okudukları metinle mantıki olmadıkları hususunda Kur'ân niçin bazı yahudilere ithamda bulunur? (24)[a]

Sonraları neler olup bitti? Ortaçağ polemistleri (Fahreddin Razi veya İbni Haldun gibi çok nâdir istisnalar hariç) Kur'ân'dan önce nâzil olan Kitabların metninde tahrifler yapıldığını kabul ederler. Kur'ân'ın söylemediği hususlardan daha da ileri giderler. Fakat başka türlü ne yapabilirlerdi? Hasılı, bir müslüman nazarında Kur'ân-ı Kerîm hakikatın yegâne emin ölçüsüdür. Yahudi ve Hıristi-

---

Olması imkânsız şeyleri oldu-bittiye getirmek, âcizliğin ifadesidir. Yahudiler ve yazarın bazı gruplar diye açıkça söylemek istemediği hıristiyan cemaatı, müslümanlarla bu iki konuda anlaşmış, aralarındaki mühim noktayı halletmiş değillerdir. Yahudiler, hıristiyanlar Tevrat ve İncil'de tahrifler olmadığını nasıl isbat etmişlerdir? Görülüyor ki bunlar cevapsız kalmıştır ve kalacaktır da...

([24]a) Kur'ân-ı Kerîm bilhassa yahudi âlimlerinden bazılarına ithamda bulunur. Sebebi gayet açıktır. Bir kere, Tevrat ahkâmını tatbik etmemişler, Hz. Muhammed'in geleceğini haber veren sarih âyetleri bizzat değiştirmişler, birçok hususlarda dünya menfaati sağlayabilmek için kendileri dinî metne ilâvelerde bulunarak, yazdıklarını «Allah katındandır» diye Tevrat'a katmışlardır. Peygamberlere dair Kitablarında mevcut kıssaları tahrif ederek, peygamberlerin şânına ve ismetine yaraşmayacak edep dışı ifadeler kullanmışlardır.

yan kutsal kitaplarında İslâma uymayan fikirler mevcut olduğu için müslümanlar, bu fikirlerin ifade edildiği âyetlerde tahrifler bulunduğu neticesini çıkarırlar. (24)[b]

Tevrat, İncil ve Kur'ân arasında tam bir uygunluğun

(24b) Evet, yazarın da dediği gibi Tevrat ve İncil'de «İslâma uymayan fikirlerin mevcut» olduğunu kesinlikle söyleyebiliriz. Tevrat öylesine tahrif edilmiş, peygamberlere öyle iftiralar yapılmıştır ki peygamberlik namus ve ahlâkı ayaklar altına alınmış, Allah'ın risâletini tebliğle görevlendirilen bu istisnâi şahsiyetler, kendilerine asla yakışmayacak ahlâk dışı basit olayların fâilleri olarak gösterilmiştir. İçinde bu nitelikte veya bunlara benzer yüzlerce misal bulunabilecek Tevrat'a nasıl sahih gözüyle bakılır? Aşağıda vereceğimiz misalleri okuyanlar hangi dinden olurlarsa olsunlar bugün elimizde bulunan Tevrat'ın tahrif edildiğini, bunun Allah tarafından gönderilen Tevrat olamayacağını açıkça kabul edeceklerdir.

1958 senesinde İstanbul'da basılan Kitab-ı Mukaddes'in Tekvin Kitabının 9. bâbının sonlarında Hz. Nûh'a çok çirkin iftiralar izafe ediliyor. İftiranın mahiyeti özetle şöyledir. Tufandan sonra Nûh'un çiftçilik yaptığı, yetiştirdiği bağlardan şarap imal edip bunları kullandığı, sarhoş olduğu ve bu halde iken kaldığı çadırında çıplak olarak yattığı, oğulları babalarının bu durumunu seyrettikleri, Nûh ayıldıktan sonra «küçük oğlunun kendisine yaptığını» anladığı ve küçük oğlunu lânetlediği yazılıdır.

Hz. İbrahim ve karısı Sâra hakkında gene Tekvin Kitabının 12. bâbının sonlarında Hz. İbrahim'i bir yalancı, karısını da bir fâhişe gibi gösteren cümleler doludur. Zamanında tek Allah inancını yeniden yaşatan, Kur'ân'da kendisine «Hanîf» denilen Hz. İbrahim'i bu tür iftiradan

bulunması fikri, ancak yahudi ve hıristiyanların sahip oldukları metinlerden ayrı, ideal bir Tevrat ve İncil düşünmekle savunulabilir. Bu da en azından pek az müslümanın yaptığı gibi, Kitâb-ı Mukaddesin tamamen Kur'ânî anlam içinde tefsir edilebileceğini müdafaa etmekle mümkün olur.

---

tenzih ederiz. Bakınız Allah kelâmını nasıl değiştirmişler, Tevrat'ı Tevrat olmaktan çıkararak ne hale sokmuşlar.

Hz. İbrahim memleketinde kıtlık olunca karısıyle birlikte Mısır'a gelir. Şehre girmeden önce, karısı çok güzel olduğu için öldürülerek elinden alınacağı korkusuyla kızkardeşi olduğunu, söylemesini tembih eder. Şehre girdiklerinde Sâra elinden alınır, sarayda Firavuna teslim edilir. Fakat Hz. İbrahim öldürülmez, kendisine büyük ikramda bulunulur. Gûya Rab, Firavunu ve sarayını «büyük vuruşlarla vurur». Bunun üzerine Firavun İbrahim'i çağırıp «Bana bu yaptığın nedir? Bu senin karın olduğunu bana niçin bildirmedin? Niçin benim kardeşimdir dedin, ben de onu karı olarak aldım? Ve şimdi işte karın, al ve git».

Allah'ın Elçisi olan bir peygamber nasıl olur da hayatını kurtarmak için karısını kızkardeşi olarak tanıtıp bir yabancıya teslim edebilir? Tevrat'taki bu sözler tahrif, iftira ve yalandan başka ne olabilir? Bu sözler, insanları sapıklıktan kurtarıp hidayete erdirecek Kutsal Kitapta nasıl bulunabilir? İçinde bu gibi basit ve gayrı ahlâkî sözler bulunan Kitabla nasıl amel edilir, nasıl ele alınıp da okunur? Hangi insafla tahrif edilen Tevrat'la Kur'ân-ı Kerîm kıyaslanabilir?

Sözü fazla uzatmamak için yazar ve onun gibi düşünenlere cevap olmak üzere bir misal daha verelim. Fakat bu misalimiz mahiyeti itibariyle öncekilerden daha basit

Bu bakımdan çok ender istisnalar hariç, pratikte müslümanlar Kitablarımızı okumazlar. Onların nazarında Kur'ân-ı Kerîm herşeyi ihtiva eder, hatta gerçek yahudilik ve hıristiyanlık hakkında bile Kur'ân onlara kâfidir. Tevrat ve İncil'e olan hürmetleri sözde kalır. Esasen bu tarz düşünüş yeni değildir. Tahrif yapıldığı ithamı uzun zamandır asılsızdı. Zâhiren hıristiyan görünen çok sayı-

---

ve tüyler ürperten bir misaldir. Tevrat'ta yazılı olduğu için buraya naklinde beis görmedik. Okuyucunun affına sığınarak, Tevrat'ı tanıtmak gayesiyle Tevrat'ın nasıl bir kitap olduğunu gözler önüne serelim.

Yine aynı Kitab-ı Mukaddes'in Tekvin Kitabının 19. bâbının sonlarında Hz. Lût ve iki kızıyle ilgili olarak şunlar yazılıdır. Hz. Lût bulunduğu şehirden çıkıp iki kızıyle dağda bir mağarada kalmaktadır. İşte bu sırada şu olay geçer: «Ve büyük kızı küçüğüne dedi: Babamız kocamıştır ve bütün dünyanın yoluna göre yanımıza girmek için memlekette erkek yoktur. Gel babamıza şarap içirelim, ve babamızdan zürriyeti yaşatmak için onunla yatarız. Ve o gecede babalarına şarap içirdiler; ve büyük kız girip babasıyle yattı, ve onun yatmasını ve kalkmasını bilmedi. Ve vaki oldu ki, ertesi gün büyük kız küçüğüne dedi: İşte, dün gece babamla yattım; bu gece de ona şarap içirelim ve babamızdan zürriyet yaşatmak için, gir, onunla yat. Ve o gecede dahi babalarına şarap içirdiler ve küçük kız kalkıp onunla yattı; ve onun yatmasını ve kalkmasını bilmedi. Lût'un iki kızı böylece babalarından gebe kaldılar.»

Tevrat'ın ifadesini aynen okudunuz. Son derece temiz ve seçkin bir Peygamber olan Hz. Lût ile iki kızı ne hallere düşürülmüş. Biz Hz. Lût'u ve kızlarını bu iftira ve yalandan uzak tutarız. Bizim nazarımızda bütün Peygam-

daki senkretist veya gnostik tarikatlar, aynı temayülde idiler. Gayeleri, doktrinlerine uymayan âyetlerin veya Kitapların reddedildiğini doğrulamak ve herbiri seçimini kendine göre yapmaktır (meselâ masionist, sapık yahudu-hıristiyan ve manişeen tarikatlarının fikirleri böyledir).

---

berler Allah'ın Elçileridir. Allah'ın Elçileri ahlâk, fazilet ve namus yönünden hiçbir insanla kıyaslanamayacak üstün meziyetlere sahiptirler. İçinde bulundukları toplumu kurtaran onlardır. Bu temiz insanlara haksız iftiralarda bulunanları ne Allah, ne de kulları affedecektir. Bu bakımdan yazar büyük bir sorumluluk altındadır. Savunduğu Tevrat böyle olunca, İncil'deki çeşitli tahrifleri gözler önüne sermeğe ihtiyaç kalmıyor. Savunması yapılmak istenen Kitab-ı Mukaddes'in ne derece kutsî olduğu da verdiğimiz birkaç misalle ortaya çıkmış oluyor. Müslüman, elinde sağlam bir Kitab, Kur'ân-ı Kerîm, varken niye yalan, uydurma ve tahriflerle dolu Kitabları okusun! O, Tevrat, İncil ve Kur'ân arasında bir uygunluğun olup olmadığını aramaz, daha ziyade inandığı Peygamberlere haksız yere leke sürüldüğünü düşünür. Gördüğü bu çirkin sahneler ve edindiği sağlam imana zıt düşen sözler yüzünden Kitabı Kur'ân-ı Kerîm'e daha çok sarılır.

Kur'ân öncelikle Allah'ın büyüklüğünü, bir olduğunu yaratıcı, âlemlerin Rabbı, herşeye gücü yeten ve iyi olduğunu öğretir

Bu noktada, Kur'ân ve Eski Ahit (Eskinin devamı olmasıyle Yeni Ahid de) aynı mânevi yolu takip ederler; bu yol mutlak tek tanrıçılık, yani Vahdaniyet yoludur. Buna göre her şeyin tasarrufu, Allah'ın iradesine bağlıdır. Her şeyi yaratan O'dur, her şey O'na âittir. O her şeyi bilir, her şeye kâdirdir. Dini şiirin bir nefesi, yaratıklardan hareketle düşünceyi Yaratana kadar yükseltir. Allah'a inanan, tabiatın güzelliği karşısında hayran olmağa davet edilir. O'na, kendini kuşatan eşyadan, her gün karşılaşılan âdiliklerin oldukça ulvî düşüncelere aktarıldığında şekil değiştirdiğinden bahsedilir. Çöllerde, vâhalarda dolaşan yaratıklarda, ticaret ve balıkçı gemilerinin dolaşmasında Allah'ın kudretini gösteren çeşitli misaller vardır.

Âlemin yaratılışı, İncilin Tekvin bâbında olduğu gibi, Kur'ân'da altı günde tamamlandığı geçer; fakat Kur'ân bundan bir bütün olarak bahseder, yaratma işleminin değişik günlerdeki teferruatına girmez.

«Gerçekten Rabbınız o Allah'tır ki gökleri ve yeri altı günde yarattı. Sonra Arşı (Kürsüyü ve dolayısiyle bütün varlıkları) hükmü altına aldı. Allah gündüzü gece ile örter ve süratle gece gündüzü gündüz de geceyi kovalar. Güneşi, ayı ve yıldızları Allah emrine bağlı kıldı. Dikkat

ediniz ki yaratmak ve emretmek O'na mahsustur. Âlemlerin Rabbı olan Allah ne kadar yücedir...» (A'râf, 7/54)

Kitâb-ı Mukaddeste bulunan, fakat yahudi veya apokaliptik edebiyatlarda daha çok kullanılan Arşı İlâhî deyimine dikkat ediniz.

«Yedi kat göklerde, yerde de onların mislini yaratan Allah'tır. Allah'ın emri bu ikisi arasında inip duruyor. Bilesiniz ki Allah her şeye kâdirdir ve herşeyi ilmi ile kuşatmıştır.» (Tahrîm, 66/12)

Yedi kat gök deyimi aynı edebiyatın bir bölümünü teşkil eder, fakat Tekvîn kitabında geçmez. Olayların sayımından ders çıkaran, insana dinî bir tutumu hatırlatan, ya duâ etmekle ya da ilâhî sıfatlardan birini zikretmekle yetinen üslûp tarzına da dikkat ediniz. Aşağıdaki âyet Kur'ân'da sık sık tekerrür eden bir fikri bildirir. Bütün kâinat Allah'a hamdeder ve insan bu hamdlere katılmak zorundadır (bk. Zebûr veya cehennemdeki çocukların duâsı).

«Yedi gök ve yer, bir de bunların içinde olanlar(mahluklar, nebatlar ve melekler) Allah'ı tesbih ederler. Hiçbir varlık yoktur ki O'nu hamdile tesbih etmesin. Fakat siz, onların tesbihini anlamazsınız. O gerçekten Halîm ve Ğafûrdur» (İsrâ, 17/44). «Hamd, gökleri ve yeri yaratan karanlığı ve aydınlığı (gece ile gündüzü) yapan Allah'a mahsustur. Sonra Rablerine isyan eden (kâfir olan) lar (putları) O'na eşit tutuyorlar. O, sizi bir çamurdan yaratan sonra size bir ecel tayin edendir. Bir de Allah'ın katında takdir edilen bir ecel (kıyamet vakti) vardır. Sonra (buna rağmen) şüphe edersiniz. Göklerde ve yerde (hâzır ve nâzır olan) Allah bu Allah'tır. O, (yaptığınız) gizli - açık her şeyinizle yapacağınız herşeyi (inceden inceye) bilir.» (En'âm, 6/1 - 3)

Bu son âyet Kur'ân'da sık sık temas edilen bir fikre işaret eder; kâinatın birliği Allah'ın birliğine bir delildir. Ancak kusursuz bir yaratış vardır. Şu halde bir tek yaratan mevcuttur. İnsanların Allah'la aynı paralelde farzettikleri diğer tanrılar, en küçük varlıklara bile vücud vermekten âcizdirler.

Varlıkların uzun bir tavsifi XVI. sûrenin başında bulunuyor; bunu Psaumes'un 104/103. âyetiyle mukayese edebiliriz. Aynı tavsif Kur'ân'ın sık sık üzerinde durduğu; insanın bir başka görevini hatırlatıyor: O da verdiği bütün nimetlerden dolayı Allah'a şükretme borcudur.

Rahmân - Rahîm sıfatı, yahudi ve hıristiyan itikadında olduğu gibi, Allah'a karşı beslenen tamamen İslâmî bir tutumdur.

«Davarları da O yarattı. Bunlarda sizin için soğuktan koruyucu yünler ve birtakım menfaatler vardır. Hem onlardan (helâl olarak) yersiniz de. O hayvanları akşam vakti getirirken ve sabahleyin salarken onlarda sizin için bir zevk ve güzellik vardır... Sizin zorlukla ulaşabileceğiniz uzak bir beldeye yüklerinizi onlar taşır. Muhakkak ki Rabbınız Raûf ve Rahîm'dir.» (Nahl, 16/5 - 7)

Allah'ın verdiği nimetlerin sayımı devam ediyor: atlar, katırlar, eşekler, su, nebatat, meyveler, gece, gündüz, güneş, yıldızlar v.s...

«Taze et (balık eti) yiyesiniz ve ondan giyip takınacağınız bir zinet çıkarasınız diye denizi hizmetinize bağlıyan O'dur. Gemilerin denizde suyu yararak gittiklerini görüyorsun. Hem Allah'ın fadlında nasip arıyasınız diye, hem de belki şükredersiniz...» (Nahl, 16/14)

Allah'ın büyüklüğü İslâmiyette, (9. sûre hariç) her sûrenin başında hıristiyanlarda «Babanın adıyle» sözünün yerini tutan bir formülle hatırlatılır. Bu formül, her işin

«esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adıyle» başladığını bildirir. Aynı formül, müslümanların (bilhassa vakit namazlarında) devamlı okudukları, hıristiyanlarda «babamız» duâsına tekabül eden ilk sûrede yine söylenir.

«Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyle başlarım»

Hamd, Rahmân ve Rahîm olan, âlemlerin Rabbı, kıyamet gününün sahibi Allahadır. Biz ancak Sana ibadet eder, ancak Sen'den yardım dileriz. Bizi doğru yola ilet; kendilerine nimet verdiğin kimselerin yoluna, gazaba uğrayanların (yahudilerin) ve sapıkların (hıristiyanların) yoluna değil.» (Fâtiha, 1/1 - 7)

Kur'ân-ı Kerîm, bir damla meniden meydana gelen, Kitâb-ı Mukaddesin Job 10, 8 - 12. âyetlerinde (bk. Kur'ân, Mu'minûn Sûresi, 23/11 - 14) söylenen zamanla kıyaslanabilecek bir müddet zarfında ana karnında teşekkül eden insanın küçüklüğü (basitliği) üzerinde ısrar ederken Allah'ın büyüklüğünü, karşıtıyle zıddiyet teşkil eder biçimde haber vermiştir.

Öyleyse inanan kişinin ilk görevi Allah'a teslim olmaktır. Yeni dine adını verdiği bu teslimiyet fikri, İslâmiyetin en belirli özelliğidir. Kur'ân-ı Kerîm inananlara «teslim olmuşlar» yani müslüman diye hitap eder; müslüman (arapçası muslim) Allah'a ve Peygamberlerine teslim olan kişi anlamını taşır, İslâmiyet de teslimiyet demektir.

«Sizin ilâhınız bir tek İlâh'tır, O'na teslim olunuz. Ey Resûl! itaatkâr ve mütavazî olanları cennetle müjdele. Bunlar öyle kimselerdir ki Allah anılınca kalpleri titrer. Kendilerine gelen musibetlere karşı sabırlıdırlar. Namazlarını (devamlı) kılarlar ve kendilerini rızıklandırdığımız nimetlerden bir kısmını dağıtırlar.» (Hâcc, 22/34 - 35)

Bu fikir, Saint Jacques (Sen Jak) Mektubu, 4, 7. âyetlerine benzetilebilir. Hemen işaret edelim ki mektup, İslâmiyet ve Hıristiyanlığın pek çok konularını ihtiva eden Yeni Ahdin bir kitabıdır.

Gelecekte olan bir şeyi bilmek Allah'a mahsustur. Bir iş tasarlarken müslüman şu ilâhî kanuna daima riayet eder.

«Hiçbir şey hakkında; Ben bunu muhakkak yarın yapacağım, diye kesin konuşma. Ancak inşallah diyerek söyle. Bunu unuttuğun zaman Allah'ı an ve şöyle de: Ümidederim ki Rabbim beni, bundan daha yakın bir zamanda dosdoğru bir muvaffakıyete eriştirir.» (Kehf, 18/23 - 24)

Aynı fikir, Saint Jacques 4, 15 de de vardır. Allah nasip ederse deyimi arapçada Allah isterse anlamına gelen «İnşâallah» deyimine yakın anlamdadır. Son olarak diyebiliriz ki bu tam teslimiyet, itimat ve güvenle birleşir, Allah'ın rahmeti de kalbi sükûna kavuşturur.

«Haberiniz olsun ki kalbler ancak Allah'ı anmakla yatışır ve huzur bulur.» (Ra'd, 13/28)

Uhrevî unsurlar, kıyamet günü ve ölümden sonra dirilme

Allah'ın büyüklüğü hakkında söylediğimiz önceki fikirler, tek tanrılı bütün dinlerin esasını teşkil eder. Çok zor olmasına rağmen kendi güçleriyle insan zekâsı onu pekâla bulabilir.

Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslâmiyet aklın kavrayamıyacağı, ancak imanın konusu olacak birtakım fikirlere sahiptirler. Her şeyden önce bu dinler, Allah'ın peygamberler vasıtasıyla tebliğler gönderdiğine, her üç dinin hürmet ve beslediği peygamberler arasında çoğunun aynı özellikte olduğuna inanırlar. Aradaki büyük fark, Yahudi ve Hıristiyanlığın ceki peygamberlerin tebliğatını nazarı itibare alarak Hz. İsa'nın kişiliği üzerinde görüş ayrılığına sahip olmalarıdır; halbuki Eski Ahid onların müşterek kitabıdır. Buna mukabil İslâmiyet, Yahudi ve Hıristiyanlığın kabul ettiği aynı peygamberleri ismen kabul eder, fakat onların her birine aynı ilâhî vahyin geldiğine inanmaz. Allah'ın konuşması hususunda ise hepsi aynı fikirdedirler. Vahyettiği sözlerinde de her dinin ayrı bir görüşü vardır.

İslâmiyet aynı zamanda bedenlerin öldükten sonra tekrar dirileceği inancını, ilâhî kanunun emirlerine uyarak

yapılan iyi işlerin mükâfat göreceğini kabul eder. Şurasını belirtelim ki gerçek tabiî bir dinin esasları üzerinde duruyoruz, zira İslâmiyet her gayrî tabiî «cevheri», rahmetiyle Allah'ın hayatına yapılacak her iştiraki katiyetle reddeder (Kur'ân'ın açık ifadesi ve fakihlerin koyduğu şerâitin ötesinde Allah'ın zatında yok olan bir yaşayışın samimiyetini arayan bazı mutasavvıfların durumunu bundan ayrı mülâhaza edelim). Fakat umumiyetle, bilinen skolastik tefrike uyarak İslâmiyet ancak tabiat üstünü, yani tabiî dinin prensiplerini sık sık ele alıp öğretmek, bunlardan Allah'ın serbestçe tesbit ettiği bazı meçhul verileri vahyetmek, mûcizeler yaratmak gibi Allah'ın dünya tarihi içine doğrudan doğruya girişini kabul etmektedir.

Öldükten sonra dirilme ve kıyamet günü tabiat üstü bir varlığa, **quoad modum,** bağlı tamamen tabiî olan bu görüş içinde mülâhaza edilir. Allah'ın seçkin kullarına vadettiği ebedî saadet de şüphesiz tabiî olacaktır. Cennet, duygusal eğlenceler, çok üstün fakat daima aşırı tatminkârlık ve bilgi ile dolu, tamamen insanî olan neş'elerle dünya cenneti şeklinde tanıtılmaktadır. Bununla beraber şurasını unutmayalım ki, müslümanların, hatta din âlimlerinin büyük çoğunluğu cennet tavsifini hâlâ basit anlamda almakta ise de, bazı kişiler orada sadece çok ulvî ve kabili tarif olmayan bir saadetin hayalî manzarasını yaşamakta veya görmektedirler.

Kıyamet gününün tavsif edildiği umumî manzara, Daniel kitabından itibaren Filistin'de gelişen apokaliptik (kıyamete dair haberler ihtiva eden) edebiyatında anlatılan manzaranın aynısıdır. Kıyamet gününü tanıtan unsurların ekserisi ciddi olmayan dinî eserlerde bulunur. Bu unsur-

ların sıralanması imkânsızdır. Bir misal bu tür âyetlerin mahiyetini göstermeğe kâfidir (25).

«Sûr'a bir üfrüş üfürüldüğü, yer ve dağlar kaldırılıp bir vuruşla birbirine çarpıldığı zaman, işte o gün olacak olur, kıyamet kopar. Gök parçalanır, o gün bitkin bir hale gelir. Melekler de göğün etrafındadırlar. O gün Rabbının arşını onlardan başka sekiz melek taşır. Ey insanlar! O gün siz huzura alınacaksınız, yaptığınız hiçbir şey gizli kalmaz. Kitabı (amel defteri) sağından verilen; — Alın kitabımı okuyun doğrusu bir hesaplaşma ile karşılaşacağımı umuyordum, der. (Hesabı bittikten sonra) o yakından meyveleri toplanan âlî bir cennete girer. (Onlara şöyle denir) geçmiş günlerde işlediğiniz iyi amellerinize karşılık afiyetle yeyiniz, içiniz. Fakat kitabı kendisine solundan verilen kimse; — Eyvah! keşke kitabım bana verilmeseydi, keşke hesabımın ne olduğunu bilmeseydim, keşke katî olsaydı (da bir daha dirilmeseydim), malım - mülkül bana bir fayda vermedi, gücümde kalmadı, der. (Allah şöyle cevap verir) onu tutun, hemen bağlayın. Sonra da cehenneme atın, boyu yetmiş arşın bir zincirle onu oraya sürün...» (Hâkka, 69/13 - 32)

---

(25) Hıristiyanlarda kıyamet gününe dair bilgiler, İslâmiyetin oldukça açık ve canlı tavsiflerine uymadığından yazar, apokaliptik edebiyatında anlatılan asılsız sözler ve efsanevî kıyamet tablosunu Kur'ân-ı Kerîm'de mevcut ifadelerle kıyaslamakta ve neticede bu tavsifin efsaneden ileri gidemiyeceğini ihsas ettirmek istemektedir. İnanan kişilerce bu günün ciddiyeti ortadadır. Kur'ân-ı Kerîm'de haber verilen hususların efsane mi yoksa gerçek mi olduğunu anlayacağı saat muhakkak gelecektir. Misal olarak verdiği âyeti dikkatlice okumak kâfidir.

Âyetler, günahları yüzünden cezalandırılan bu günahkârın günahlarını sayarak devam ediyor.

Bir başka âyet kıyameti şöyle anlatıyor. Yalnız burada Allah'ın varlığı, çok kapalı bir tarzda yeryüzünü kaplıyan Nur'unun parlaklığı ile gösteriliyor. Bu âyetlerin alındığı sûre, Kahire'de yapılan arapça basımın görüşüne zıt olarak, Blachère'e göre daha sonra nâzil olan sûrelerdendir.

«O kâfirler Allah'ı gerektiği gibi takdir edemediler (büyüklüğünü anlayamadılar). Halbuki kıyamet günü yer küresi tamamen O'nun tasarrufundadır. Gökler de yed-i kudretindedir. Allah onların ortak koştuklarından münezzehtir ve çok yücedir. (İsrâfil tarafından ilk defa) Sûr'a üfürüldüğünde Allah'ın diledikleri (Cebrail, Azrail, Mikail, İsrâfil) müstesna olmak üzere göklerde ve yerde ne kadar canlı varsa hepsi ölecektir. Sonra Sûr'a tekrar üfürülecek. Bu defa (insanlar kabirlerinden) kalkıp bakınıp duracaklar. Mahşer yeri Rabbının Nur'u ile aydınlatılacak. Kitap (amel defteri sağ veya sol ellere) konacak, peygamberler ve şâhitler getirilecek, kullar arasında adâletle hüküm verilecektir. Hem onlar asla zulmedilmiyeceklerdir. Herkes ne yaptı ise karşılığı tamamen verilecektir. Allah onların yaptıklarını en iyi bilendir.»

«Küfredenler bölük bölük cehenneme sürülür. Nihayet oraya vardıklarında kapıları açılır ve bekçileri onlara şöyle der: Size, aranızdan peygamber gelip de Rabbınızın âyetlerini okumadı mı? Sizi bu güne kavuşmakla korkutmadı mı? Onlar, evet geldi velâkin Allah'ın kâfirlere azap sözü de gerçekleşti, derler. Onlara, ebediyen içinde kalmak üzere cehennemin kapılarından girin, denilir. İşte bak, büyüklük taslıyanların yeri ne kötüdür Rablerine itaat edenler de bölük bölük cennete gönderilir. Oraya gel-

diklerinde cennetin kapıları açılır, onlara bekçileri şöyle der: Selâm sizlere tertemizsiniz! Artık ebediyen kalmak üzere oraya girin. Cennete girenler: Hamdolsun o Allah'a, bize olan va'dini yerine getirdi, bizi cennete mirascı kıldı, istediğimiz yerde oturup kalkıyoruz. (Dünyada Allah için iyi) amel işliyenlerin mükâfatı ne güzel!» (Zümer, 39/67-74)

Huriler, seçkin cennetlik kullara saadet verecek iri siyah gözlü, bu cennet kadınları hakkındaki âyetleri zikretmeyeceğiz (Vâkıa, 56/34-37).

Bir kısım müdafacılar bunu çok istimal etmiş ve kötüye kullanmıştır. Şurasını bilmek kâfidir ki huriler mevcuttur ve Müslüman cennetine, Hıristiyan cennetinden oldukça değişik bir hava vermişlerdir. Esasen bu âyetler pek fazla değildir; bilhassa vahyin başlangıcında nâzil olmuşlardır. Daha sonraki âyetler sadece, kadınlık vasıflarını devam ettirecek, cennete girmiş, dünyadaki iyi müslüman kadınlar arasından seçilen «ezvâcı mutahhare» den bahseder. Cennetteki kadın-erkek münasebetleri vadedilen dünyevî saâdetin bir yönünü aramaktan ibaret olacaktır.

Kıyametteki azaplar hakkında âyetler de oldukça canlıdır. Bunlarda cehennem ateşi ve apokaliptik edebiyatta bilinen cezaların ekserisi bulunur.

Kur'ân-ı Kerîm, kıyamet gününde herşeyin açıkça bilineceği hususunda çok israr eder; bu fikir ilk nâzil olan sûrelerden itibaren görülür. Meselâ: «Gökyüzü yarıldığı, yıldızlar dökülüp saçıldığı, denizler kaynatılıp birbirine karıştırıldığı, kabirlerin içi dışına çıktığı zaman herkes yaptığı iyiliği ve bıraktığı kötülüğü bilecektir.» (İnfitar, 82/1-5)

Ebedi saadet ekseriya herkesin dikkatini çekecek; kıymetli elbiseler, meyveler, arzuya göre yiyecek-içecekler,

hizmet eden ğılmanlar v.s. gibi terimlerle tavsif edilir. Fakat, cennette saadetin en âlâsını gösteren ve üzerinde binlerce müslümanın düşündüğü aşağıdaki şu ayrı âyeti unutmamak gerekir; işaret olunan uhrevî saadet, Cenâb-ı Hak'kın lütuf ve keremine kavuşmak ve böyle bir lütfun düşüncesi içinde hoşnut olmaktır.

«Ey nefs-i mutmainne! Rabbine dön, sen O'ndan razı O da senden razı olarak. Haydi (salih) kullarım içine gir, Cennetime gir.» (Fecr, 89/27)

Kıyamet gününde Allah'ın «görülmesi» ne dair ayrı bir âyet, çeşitli tefsirlere konu olmuştur. Bazıları bunu, hakiki görülme olmaksızın bir bekleyiş veya Allah'a teksif edilmiş bir dikkatle tefsir ederek açıklamağa çalışmışlar, bazıları da bu kaçamak yollu tefsiri kabul etmemişlerdir. Öyleyse insan gözüyle Allah'ın görülmesi nasıl izah edilir? Kelâmcılar bu konuda sayfalar dolusu yazı yazmışlardır. Ekserisi, bu kelime âyette bulunduğundan görülmenin vukuunu kabul etmişler, fakat «nasıl» olacağını açıklamaktan çekinmişlerdir. «Nice yüzler vardır ki bugün güzelliği ile parıldar. O yüzler Rabbine bakarlar.» (Kıyâme, 75/22 - 23)

Son olarak şunu belirtelim ki bu apokaliptik görüşlerin Hıristiyanlıkla hiçbir ilgisi yoktur. Herşey bir Allah'a yönelir; bu müthiş günde Hâkim ve Hükümdar yalnız O olacaktır.

Amellere göre mükâfat ve iman sayesinde necât

Kıyamet günü fikri Kur'ân'da önemli bir yer işgal etse bile, Allah'ın tecelli şeklini pek az açıklar. Allah'ın «gelişi» hakkındaki âyetler çok nâdirdir. Okuyucu bunlar arasında önceki sayfalarda zikredilen bellibaşlıları hakkında bilgi sahibi olmuştu. Buradaki «gelişten» kasıt genel anlamda insanların, varlığı bilinen fakat görülmeyen Allah'a «dönüşleri» dir. Âyetlerin büyük çoğunluğu, insanların iyi ve kötü olmak üzere bölündüğünü anlatır, görecekleri mükâfatı ve cezalar üzerinde durur; bazan bu, onların karşılıklı âkıbetlerini tavsif etmek için olsa da çok kere gaye, ahlâkî bir tebliğe dayanır. Bu, klâsik bir hitabet tarzıdır: istikbale dair peşin hüküm verilir ve ilâhî emirlerin tatbike konmasını teşvik için, karşı gelenlere verilecek şiddetli azap anlatılır. Cehennem korkusu Kur'ân'da sık sık ileri sürülür, müttaki müslümanlar da oradaki ebedî ateşten muhafaza edilmelerini isterler. Cennetin câzibesi mevcuttur, fakat çok dağınık bir şekildedir.

Mükâfat veya ceza yapılan işlere göre verilecektir, ama bu işler nelerdir? Kur'ân-ı Kerîm, fakirlere karşı yapılan iyilik, yetimlere karşı gösterilen merhamet (Hz. Muhammed küçüklüğünde yetim kalmıştı) ve içtimai ahlâk kaideleri üzerinde durur. Fakat Hz. Muhammed'in karşılaş-

tığı muhalefet gittikçe açığa çıkınca, çevresindeki müşrikler onu yalancılıkla itham edip risâletini kesinlikle reddedince, bu inatçılık cezalandırılmanın başlıca sebeblerinden biri oluyor. Birçok âyetlerde Hz. Peygamberi yalanlıyanların ebediyen ateşte kalacakları ifade ediliyor..

Kitabımızın başında Kur'ân'ın çeşitli âyetlerinin tarihi sırasından (kronolojisinden) bahsetmiştik. Bunların nüzûlü yirmi sene sürmüştü. İlkin nâzil olan âyetlerde bazı fikirler henüz tekâmül etmemişken, sonlara doğru daha açıklığa kavuşmuş; diğerlerine nazaran onların ehemmiyeti kendiliğinden ortaya çıkmıştır. Bu durumda, amellere göre mükâfat esası (doktrin) ve bu gelişimin incelenmesi oldukça manalıdır. Başlangıçta kapalı kalmış bazı noktalar, sonradan nâzil olan âyetlerde büyük bir açıklık kazanmıştır.

Meselâ, ilk nâzil olan âyetler arasında olan şu misalde olduğu gibi:

«İşte sizi alevlendikçe alevlenen bir cehennemle korkuttum. Oraya ancak kâfir olan, (peygamberleri) inkâr eden ve (imandan) yüz çeviren girer. Takva sahibi olan ondan uzaklaştırılacaktır. Nefsini temizlemek için malını (hayra) veren (bu takva sahibinde) hiç kimsenin bir nimeti yoktur ki (yaptığı hayırlı ameli) o nimete karşılık tutulmuş olsun. O ancak yüce Rabbının rızasını kazanmak için verir. Muhakkak o, ilerde (Allah'ın kendisine ihsan edeceği cennet nimetlerinden ötürü) razı olacaktır.» (Leyl, 92/14 - 21)

Fakat yavaş yavaş muhaliflere karşı mücadele sertleştikçe, ehemmiyet önemli kabul edilen iyi amele verilmiştir ki bu da eşi ve benzeri olmayan tek Allah'a iman etmektir.

«Allah kendisinden başka bir ilâh olmadığına şahadet etti. Melekler ve ilim sahipleri de adâlet ve hak üzere durarak buna iman ettiler. O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur, O Aziz ve Hakîm'dir.» (Âl-i İmrân, 3/18). Bu inanç ve Allah'ın âyetlerine (yani İslâmiyetin kabul ettiği tarzda peygamberlerin risâletine, Kur'ân'a ve Hz. Peygambere) teslimiyet olmaksızın bütün iyi ameller hiçbir mükâfat görmez.

«Âyetlerimizi ve âhirete kavuşmayı yalanlayanların yaptıkları bütün ameller boşa gitmiştir. Onlar ancak kendi amellerinin cezasını çekeceklerdir.» (A'raf, 7/147) «Kim imanı inkâr ederse bütün yaptıkları boşa gitmiştir. Ve o âhirette hüsrana uğrayanlardandır...» (Mâide, 5/5)

Böyle bir anlayış yakından incelenmeğe değer. Bu da gösterir ki âhirette kurtuluş, herşeyden önce imana bağlıdır, iman olmadan müslümanların cennetine girilmez. İslâm kelâmcıları imandan çok bahsetmişler, imanın sadece enfüsî mi olduğu, yoksa zaruri olarak alenî bir ikrar mı ihtiva ettiği, hatta işlenilen amelleri zaruri olarak içine alıp almadığı hususunda görüşler ileri sürmüşlerdir. Her halü kârda müslümanlar imanı, hıristiyanların görüşünden farklı bir görüş içinde mütalâa ederler. İman herşeyden önce **tasdik**dir, bir ifadeyi hakikat olarak kabul etmektir; bazılarına göre amel etmeksizin **tasdik**dir. İslâmda, amellerin zayıflaması, hıristiyanlarda yaşayan imanın inkârında olduğu gibi, Allah'a karşı duyulan sevginin inkıtaa uğramasından veya yokluğundan ileri gelmez. Fakat iman, Allah'ın gerçek bir emrinin neticesidir. Bunu, günah-ı asliyi inkâr eden fakat vaftizlerini yapan, dolayısiyle amellerinin karşılığını görebilmek için zaruri şart olan akîdelerine iştirak eden sapık yahudi - hıristiyan fikriyle mukayese etmek lâzımdır.

Bir başka nokta dikkati çekmeğe değer. Kur'ân-ı Kerîm'e göre affedilemeyecek bir tek günah vardır, o da Kendisiyle aynı eşitlik derecesine konan başka varlıkları Allah'a ortak koşmaktır.

«Şüphe yok ki Allah kendine eş koşulmasını bağışlamaz. Ondan başkasını dilediği kimse için bağışlar ve mağfiret buyurur. Kim Allah'a eş koşarsa gerçekten pek büyük bir günah uydurmuş olur.» (Nisâ, 4/48)

Kur'ân-ı Kerîm çeşitli büyük günahları işleyen kimselere ebedî cehennemi vadeder, meselâ kasten bir müslümanı öldürmek gibi... Affedilmeyen günah (yani günahı kebâir) la ilgili âyetler ekseriya ebedî cehennemle ilgili âyetlerle beraberdir. Kâfirlerin durumu hakkında müfessirler zorluklarla karşılaşmaz, herşey açıktır. (Bazı düşünürler ahlâken mes'ul olmayan kişiye - yani müslüman olmayan kişiyi kasdediyor olmalı - ebedî saadetin verileceğine dair bazı şartlar ileri sürerler. Fakat müslümanların çoğunluğu gayrî müslimlerin cezalandırılması hususunda daha kesin bir tavır takınır...) Büyük günahları işleyen, bunda ısrar eden, bunda ısrarla duran, kendi kanaatlarına göre davranan müslümanın durumunda bir zorluk ortaya çıkar. Pek az ulema, biraz önce zikredilen âyette «Allah dilediğini affeder» cümlesini ileri sürer. Kur'ân'a göre bu cümle açıkça ifade ediyor ki, Allah her zaman behemahal günahları affetmez, eğer dilemezse büyük günahlardan işleyen müslümanın durumu kötüleşir. İşte bu bakımdan, bazıları belki ebediyen cehennemde kalacaklardır. (Mu'tezile hariç) İslâm mezheblerinin büyük çoğunluğu, bugün Allah'ın varlığını tasdik eden bir müslümanın ebediyyen cehennemde kalmıyacağını kabul eder.

Bu, Kur'ân-ı Kerîm'e göre dindaşlarının kurtulacağına dair yahudilerin bir tutumu idi. Aşağıdaki âyetin ifade

ettiği gibi Allah tarafından yapılacak özel bir muameleden istifade edeceklerini sanıyorlardı.

«O yahudiler: Bize sayılı birkaç günden başka asla cehennem ateşi dokunmaz, derler. Rasulüm onlara de ki; Size o müddetten daha ziyade azap edilmiyeceğine dair Allah'dan bir söz mü aldınız? (Allah size hiç de böyle bir vaatte bulunmamıştır) O halde Allah verdiği sözden asla caymıyacaktır. Yoksa Allah'a karşı bilmediğiniz şeyleri mi söylüyorsunuz? Hayır (böyle saçmalık olamaz) kim günah işlerse, günahları onu çepeçevre kuşatırsa, bu günahkârlar cehennemliktir. Onlar orada ebediyen kalacaklardır.» (Bakara, 2/80 - 81)

Peygamberler, özellikle Tevrat ve İncilde adları geçen kutsal kişilerle ilgili kıssalar

Kur'ân-ı Kerîm'de adları geçen şahısların sayıları oldukça fazladır; bunlar hakkındaki kıssalar ibretli hikâyeler tarzında, bir vaazda zikredilen örnekler şeklinde, tarihi geniş bir takrir dizisinde anlatılmadan, fakat duruma göre ibretli dersler başlığı altında Kur'ân'da ayrı ayrı yerlerde görülür. Bunlar Allah'ın herşeye kâdir olduğunu, emirlerini, cezalarını hatırlatır; tek tanrıya ibadet etmeyi, öldükten sonra dirilmeyi, peygamber ve nebilerin gönderilişini öğretirler. Hz. Mûsa'ya Tevrat'ın, Hz. Dâvud'a Zebûr'un, Hz. İsa'ya İncil'in verildiğini zikrederler. Kıssaların ekserisi «İsrailoğulları» ümmetiyle ilgilidir. Bunlarda, Hz. Zekeriyya'nın yaptığı gibi, dokunaklı bir şekilde Allah'a duâ eden bu kutsal kişilerin itimadı görülür.

«(Zekeriyya Rabbine şöyle) dedi: Ey Rabbım! ben (öyle bir hale geldim ki) kemiklerim zayıfladı, saçlarım beyaz alev gibi tutuştu. Sana duâ etmekle de ey Rabbım, hiçbir zaman mahrum olmadım. Gerçekten benden sonra yerime geçecek vârislerden endişedeyim. Karım da (ihtiyarlıktan) kısır haldedir. Bunlara rağmen bir çocuk ihsan buyur» (Meryem, 19/4-5).

Bunlarda aynı zamanda Allah'ın mûcizeleri; Nuh, İbrahim, Mûsa ve İsa aleyhisselâmlarla Allah'ın yaptığı sözleşmeler bulunur. İsrailoğulları Allah'ın özel bir tercih ko-

nusu oduğu söylenir, bununla beraber tercihin değerini anlamak için kullanılan ifadeyi, dünya İslâm tarihinin dinî görüşleri içinde mütalâa etmek yerinde olur. Bu tercih ne sadece onlara mahsustur, ne de onların günahsız olduğunu gösterir.

Bu kıssaların belli başlı kahramanları şunlardır: Hz. Âdem ve karısı (Hz. İsa'nın, annesi Meryem hariç, Kur'ân'da hiçbir kadının ismen belirtilmediğine dikkat ediniz), Hz. Âdem'in iki oğlu (Hâbil ve Kâbil, isim zikredilmiyor), İdrîs, Nûh ve oğulları, Hûd, Sâlih, Şuayb (hıristiyan ve yahudi olmayan arapların üç peygamberi), İbrahim, Lût, İshak, İsmail, Yâkub, Yûsuf, Mûsa, Hârun, Hâmân (Fir'avnın veziri), Kârûn, Câlut ve Tâlut, Dâvud ve Süleyman, İlyas, İsa, Eyyüb, Yûnus ve Zülkarneyn. Hıristiyanlığın kaim olduğu devirde Zekeriya, oğlu Yahyâ, İmrân'ın kızı Meryem (bir ara da Hârun'un kızkardeşi olduğu söyleniyor) ve İsa'nın annesi, İsa ve nihayet Ehl-i Kehf (muhtemelen Efes'in yedi uyuyanları). Yahyâ ve İsa'nın isimleri bir güçlük ortaya koymakta, kelimelerin etimolojisi henüz izah edilememektedir. Bu haliyle, eskiden çok tutulan vaftiz mezheplerinin kalıntısı olarak, her ikisi de bugünkü Mandéen'lerde mevcuttur; fakat bunların çevredeki müslümanlarca İslâmiyete mal edilmiş bir iktibas neticesi olup olmadığı her an sorulabilir.

Kur'ân-ı Kerîm'de aynı zamanda isimsiz ve bütün dinlerce müşterek kutsal kişiler hakkında kıssalar da mevcuttur. Geri kalanlar Cin'lerden bazı kişilerin müslüman oluş tarzından veya semanın üst tabakalarındaki konuşmaları ihlâl etmek istedikleri için kayan yıldızlarca taşlananlardan bahseder.

Kitâb-ı Mukaddes'le Kur'ân-ı Kerîm'in mukayesesi bakımından bu kıssalar üç gruba ayrılabilir.

1) Bazı yakın variantlarla Kitâb-ı Mukaddes'te bulunanlar.

2) Sadece yahudi edebiyatı veya uydurma (sahte) İncillerde bulunan.

3) Geri kalan diğer kıssalar.

Bu variantlar çok cüz'î olsa bile dikkatle incelenmeğe değer; zira bunlar bazen bir hikâyenin teferruatını özel bir anlama yöneltirler (meselâ Sodom şehri lehinde ricada bulunacağı zaman Allah'la münakaşa etmeyen Hz. İbrahim'in âni teslimiyeti. Şu halde Allah'ın Celâl sıfatını biraz sertleştiren bir ta'zîm). Bunlar bazen Kur'ân'ın ebedî üslûbunu gösterir (meselâ, bir şahıs yapmayı tasarladığı bir şeyi söylediğinde, hikâyenin devamını öne almak gibi bu da heyecanı arttırma tarzıdır).

Bu bölümdeki kıssalar arasında şu konular sınıflandırılacak: Hz. Âdem'in dünya cennetindeki hatası, tûfan hadisesi, Hz. İbrahim'in doğacak oğlunun ihtiyarlığında kendisine bildirilmesi (oğlunun ismi zikredilmiyor). Hz. İbrahim'in kurbanı, Lût şehrinin tahribi, v.s., hatta Hz. Meryem'in bakireliğini haber veren tebşir de dahil... Fakat şüphesiz âyetlerin ekserisi Hz. Mûsa'ya tahsis edilmiştir ve Kur'ân-ı Kerîm'de Pantatök'ün muhtevasına en iyi tekâbül eden bilgiler de Hz. Mûsa'ya âiddir.

Aşağıdaki âyetler bu cins kıssaların mahiyetini açıkça gösterir. «Gerçekten sana bir kere daha (böyle bir ihsanda bulunmuştuk ey Mûsa). (Firavunun doğan erkek çocukları öldürttüğü sıralarda endişelenince) annene şöyle ilhamda bulunmuştuk: O'nu bir sandık (tabut) içine koy da nehre bırak, nehir de onu sahile atsın da onu Bana ve Mûsa'ya düşman olan biri alsın. Murakabem altında yetiştirilmen için sana kendimden bir sevgi bıraktım. Kız kardeşin (nehre atıldıktan sonra seni takibederek Firavnun

sarayına) gidip (emzirmediğini işitince) şöyle demişti: Size, onu iyi bakacak birini bulayım mı? Gözü aydın olsun ve kederlenmesin diye seni tekrar annene kavuşturduk. (Çocukken) birini öldürmüştün, seni gamdan kurtardık. Seni çeşitli belâlarla imtihan ettik. Böylece yıllarca Medyen halkı içinde kaldın. Sonra bir takdirle (kırk yaşına gelince Firavuna) gittin, ey Mûsa. Ben seni kendime peygamber seçtim. Seni ve kardeşin âyetlerimle (mûcizelerimle Firavuna) gidin. İkinizde Beni anmakta (risâletimi tebliğde) gevşek davranmayın. Firavuna gidin, çünkü o hakikaten azdı. Ona yumuşak söz söyleyin, olur ki nasihat dinler yahut korkar. Dediler ki, ya Rabbi, Firavunun bize saldırmasından yahut tuğyân etmesinden korkuyoruz. Allah dedi ki: «Korkmayın, Ben sizinle beraberim, işitiyor ve görüyorum. Hemen ona gidin ve şöyle deyin: Biz Rabbimizin elçileriyiz, İsrailoğullarını bizimle gönder ve onlara azap etme. Zira biz sana Rabbinin sarih âyetleriyle geldik. Dünya ve âhiret selâmeti doğru yola tâbi olanlar üzerinedir. Bize şöyle vahyedildi: Şüphesiz azap (peygamberleri) yalanlıyan ve imandan yüz çevirenleredir.» (Tâhâ, 20/37-40)

2— Bu kıssaların ekserisi, Kur'ân-ı Kerîm âyetleriyle ibrânî veya psödepigraf (uydurma cümle veya ibare) nakilleri aynı paralele koyan bir kitapta toplanmıştır; bu bir arada toplanma, bizzat kendinden bahseder (26). Bu kıs-

---

(26) Bk. Sidersky, Les Origines des Légendes musulmanes dans le Coran et dans les Vies des Prophètes, Paris, Geuthner, 1933. «Kur'ân'da ve Peygamberlerin hayatında islâmî kıssaların(hikâyelerin) menşeleri». Yazarın notu.

Adı geçen bu eser ilmî ve tarafsız bri çalışma mahsulü olmaktan çok uzaktır. Kur'ân'da mevcut kıssaların Yahudi ve Hıristiyan kaynaklarda nakledildiği görüşünü savunur ki hakikatın tamamen tersidir.

salar meselâ, Hz. Âdem'in tövbekâr olması ve affedilmesi, tûfanı haber vermek için Hz. Nûh'un kavmine nasihatı, Hz. Süleyman ve cinler, Hz. Süleyman ve Saba melikesi v.s. Bunlar arasında Hz. Meryem'in çocukluğu, annesinin bâkireliğini doğrulamak için beşikte konuşan Hz. İsa, Hz. İsa'nın hayat verdiği çamurdan yapılan kuş mûcizesi hakkında âyetler de vardır.

Müslümanlar bu kıssaları da Allah kelâmı olarak kabul ederler; onların hangi tarihi ortamda ortaya çıktığını bilmek hususunda endişe duymazlar (27). Gerçekte bu kıssalar, hikâyenin popüler ve şairâne bir şeklini gösterirler; onlar diğer Kitaplarda (Tevrat ve İncil'de) bilinen dini konular hakkındaki ihtilafları ortaya korlar. Şu halde bunlar, süslü bir efsanenin yapacağı tesir gibi olayların, yaşanılan tarihi olsalar bile dinî temasları müslümanlara hatırlatmakta yardımcı olurlar. Bunların hepsi de ibretli hikâyelerdir.

Kur'ân-ı Kerîm'de Hz. İbrahim'in tasvirine ait, kitâb-ı Tekvin'de de bulunan bazı özellikler mevcuttur, bunlardan bazılarını ibrânî kaynaklar zikreder, bazıları da kendine

---

(27) Kur'ân-ı Kerîm'in bütünüyle Allah tarafından vahyedildiği meselesi gerçek olunca, Kur'ân'da mevcut kıssaların tarihî yönü üzerinde endişe duymak asla akla gelmez. Bu kıssaların aşağı yukarı Tevrat ve İncil'de bulunmaları da müslümanları endişeye götürmez. Esasen bu iki Kitap da Kur'ân gibi Allah kelâmıydı, fakat onların insan kelâmıyle karışmış olmalarından Kur'ân'ın ruhuyle uyuşmayan tahrifler meydana gelmiş, Kur'ân'da anlatıldığı gerçek şekilleri insan eliyle değiştirilmiştir. Bu bakımdan endişe duyacak müslümanlar değil, bu tahrifi anlamak istemeyen veya kabul edemeyen yahudi ve hıristiyanlardır.

has özelliklerdir. Kur'ân âyetlerinde Hz. İbrahim vahdaniyetin öncüsü, putlara karşı mücadelenin kahramanıdır; ilâhî dinin yeryüzünde en kutsal temsilcisi, yani **Hanîf**'dir. Kitâb-ı Tekvin'e nazaran Kur'ân-ı Kerîm'deki görüşler değişiktir. Kitâb-ı Tekvin bilhassa Allah'ın Hz. İbrahim'i seçişi ve neslinin bereketi görüşüne sahiptir. Bu ise vâad timsali, iman timsali Hz. İbrahim'dir. Şayet Hz. İbrahim yurdunu terkederek putperestlerle teması kesti, sadece Allah'a ibadet etti ise kitâb-ı Tekvin'de, daha sonra Hz. İlyas'ın yapacağı gibi, putları kıran bir tutumu olduğu görülmez. O, ahalisine hiçbir sitemde bulunmadan, mabetler ve putperest heykellerinin bulunduğu Mısır'a girer. Kitâb-ı Mukaddes'e göre Hz. İbrahim'in gelişi herhangi bir hadise zuhur etmeden, Hz. İbrahim'le Allah ve kullar arasında yapılan ve mesîhî vahye müncer olacak yeni bir dialoğun başlangıcıdır. Kur'ân-ı Kerîm'de ise Hz. İbrahim, değişmez ilâhî dinin mükemmel temsilcisi olarak görülür. Kitâb-ı Tekvin'de O, azizler tarihinin ilk patriğidir, insanlık dinler tarihinin yeni yolunu açan da O'dur. Kur'ân-ı Kerîm'de mevcut aşağıdaki kıssa, ibrânî edebiyatında zikredilen Hz. İbrahimin belirli özelliklerinden birini açıkça gösterir :

«İbrahim babasına ve kavmine; tapmakta olduğunuz bu putların mahiyeti nedir? diye sorduğunda onlar: Atalarımızı bunlara ibadet edenlerden bulduk (biz de aynı âdeti devam ettiriyoruz). İbrahim: öyleyse sizler ve atalarınız, apaçık bir sapıklık içindesiniz, dedi. Onlar cevaben: Sen bize hakikat mı getirdin, yoksa bizimle alay mı ediyorsun? dediler. İbrahim dedi ki: bilakis. Rabbınız yeri ve gökleri yaratan Allah'tır. Ben de sizin yaptıklarınıza şahit olanlardanım. Ve Allah'a yemin ederim ki siz buradan dönüp gittikten sonra putlarınızı paramparça edeceğim. (Dediğini yaparak İbrahim) onları birer birer parçaladı, an-

cak içlerinden büyüğünü bıraktı ki belki ona müracaat ederler (soru sorarlar.) (Putperestler dönüşlerinde putlarını bu halde görünce) şöyle dediler: İlâhlarımıza bunu kim yaptı? Şüphesiz bunu yapan zalimlerden biridir. (Bazıları) dediler ki: İbrahim adlı bir gencin bunları kötülediğini duymuştuk. (Kavmin ileri gelenleri) gidin O'nu insanların gözü önüne getirin, belki onlar şahadet ederler, dedi. (Gelişinde O'nu sorguya çekerek) Ey İbrahim! İlâhlarımızı bu hale sen mi getirdin? dediler. İbrahim: belki bunu şu büyük put yapmıştır, eğer konuşurlarsa onlara sorun bakalım, dedi. Bunun üzerine vicdanlarına danışarak dediler ki, doğrusu siz haksızsınız, zalimlerden olan sizsiniz. Sonra yine eski düşüncelerine döndüler. İbrahim'e şöyle dediler: Bilirsin ki bunlar konuşmaz. (Bunun üzerine İbrahim) öyleyse Allah'ın dışında size zerre kadar faydası - zararı dokunmayan putlara niçin tapıyorsunuz? Size ve Allah'ı bırakıp da tapındığınız putlara yazıklar olsun! bunu düşünemeyecek kadar akılsız mısınız? dedi. (Kavmin ileri gelenleri bu sözüne kızarak) Eğer bir iş yapacaksanız O'nu ateşde yakın da ilâhlarınızın öcünü alın, dediler. Biz de dedik ki: Ey ateş, İbrahim'e karşı serin ve selâmet ol (O'nu yakmadan koru). Bununla O'na kötülük yapmak istediler, fakat asıl Biz onları hüsrana uğrattık.» (Enbiyâ, 21/52 - 70)

Okuduğumuz kıssa, vahdaniyet dersi veren bir kıssadır. Bununla beraber, içinde harika, cin ve peri gibi insan üstü varlıkların bilhassa muhayileyi tatmin için konulduğu sanılan, okuyucuyu bir şiir havasına sürükleyen başka tip Kur'ânî (veya Tevratla ilgili) kıssalar da mevcuttur. Bunlar Kitâb-ı Mukaddes'in bıraktığı boşluğu doldurur ve bazen kendilerine has daha ciddi fikirleri olan bir şekle dönüşürler. Son nefesini verdikten sonra bastonuna dayan-

mış vaziyette ayakta dimdik duran, bir kurdun bastonu kemirip muvazeneyi bozuncaya, cesedin düşmesiyle ölüm görülünceye kadar cinlerin hâlâ canlı olduğuna inandığı Hz. Süleyman'ın ölümü ve işlerine dair kıssa bu türdendir.

«Rüzgârı Süleyman'ın emrine verdik. Onunla gidişi bir aylık, dönüşü bir aylık (yol alırdı). Bakır kaynağını onun için eritip akıttık. Rabbının izniyle emrinde çalışan cinlerden bir grup da vardı. İçlerinden kim emrimizden ayrıldıysa, onu cehennem azabından tattıracağız. Cinler Süleymana ibadethaneler, heykeller, havuz gibi çanaklar, sabit (büyük) kazanlardan her ne isterse yaparlardı. Ey Dâvud ailesi şükrederek çalışın. Kullarım içinde (gereği gibi Allah'a) şükreden azdır.

«Ölümü ona takdir ettiğimizde (bir müddet ölü olarak değneğine dayalı kaldı), ölümüne işaret eden bir alâmet olmadı, ancak bir tahta kurdu değneğini (asasını) kemiriyordu. (Böceğin değneği kemirmesiyle) Süleyman yere düşünce açıkça meydana çıktı ki eğer cinler ğaybı (Süleyman'ın ölümünü) bilselerdi o zilletli azap içinde bekleyip durmazlardı (da zahmetle inşasını tamamladıkları Beyt ül-Makdisi bina etmezlerdi).» (Sebe', 34/12 - 14)

Böyle bir kıssa, gösterdiği zihniyet bakımından ilginçtir. Burada herşeyden önce mevzubahs olan şey, gaybı bilme hususunda cinlerin ilâhî kudrete sahip olmadıklarını hatırlatmak, Allah'ın azametini, yüceliğini övmektir. Bundan başka, Hz. Süleyman'ın yaptığı dünyevî işlerde Kur'ân-ı Kerîm insan gücünü övmez, fakat yapılan işin liyâkatini cinlere atfeder. Hz. Süleyman'ın emirlerine boyun eğen cinler, zilletli diye tanımlanan bu zor işten kaçıp kurtulmaktan başka bir şey aramazlar. Bu kıssada, cinler nezdinde gayesi değiştirilmiş el emeğinin bir felsefesi bulunur. Yine burada kralların oldukça zor işlerine karşı halkın

nefreti ve böyle bir teşebbüsün, zayıf kişilerin omuzlarına yüklediği ağırlığı görülür. (bk. I R, 12, 4) Acaba burada sanatkârın, ömrü boyunca esârete mahkum edilmiş bu adamın, veya aşağı sınıftan bir kabile mensubunun, el emeği için kabilenin biraz küçümsemesi de var mıdır?

3— Diğer Kıssalar : Bu gruptaki kıssaların bazıları eski Arabistan'ın meçhul peygamberleriyle ilgilidir; meselâ Sâlih, Semûd kavminin peygamberidir ki kavmini itaatsizliğe karşı korumuş, onlara kutsal dişi deveye dokunmamalarını emretmiş, emre karşı gelmeleri (deveyi öldürmüşlerdi) tamamen ortadan kaybolmalarına sebep olmuştur. Bu kıssa, yanlarından Mekke ticaret kervanlarının geçtiği, eski toplumların yıkılışını izah eden ibretli bir hikâyedir.

Diğerleri, içinde Hz. İbrahim'i Mekke'de vahdâniyetin kurucusu ve Kâbe-i Muazzamayı inşa eden biri olarak tanıtıldığı bir devir teşkil ederler.

Bu grup kıssalar arasında öyleleri var ki bazı şahısları ibret olarak ileri sürer; meselâ sahibi gururlandığı, Allah'a tevekkülü ihmal ederek iyi mahsul alacağını katî gözle baktığı için, isyanından dolayı bahçesinin şiddetli yağmur ve sellerle tahrip edilmesi hali gibi...

İslâm akidesini müdafaa eden Kitab Kur'ân-ı Kerîm

Kur'ân-ı Kerîm sözlü mücadele ile ilgili çok sayıda âyetler ihtiva eder. O, Mekkeli müşriklerin yaptıkları itirazlara şahittir, onları aynen nakleder ve hepsine cevap verir; birtakım deliller ileri sürer. Bazı yönleriyle, oldukça basit tebliğinin önemli noktalarını müdafaa eden gerçek bir dinî kitab niteliğini taşır.

Cesetlerin tekrar dirileceği meselesi Mekkeli müşriklerin karşılaştığı ilk mesele olmuştur. Bunlar, tekrar dirilmenin yalan olduğunda direnmişlerdir. Bu itiraz karşısında Kur'ân, zaman zaman birbiri arkası devam eden te'kitlerle yetinmiştir; zira belâğat sahibi yüce bir Varlığın kullandığı te'kit, zihinleri sarsan bir vasıtadır.

«Çokluğunuzla öğünmek, sizi (Allah'a ibadet etmekten) öyle alıkoydu ki kabirlere varıncaya kadar (tekrarlayıp durdunuz). Hayır (bu hareketiniz uygun değildir. İlerde (size ne yapılacağını) bileceksiniz. Tekrar sakının, ilerde bileceksiniz. Hayır, eğer (kıyamet günü size ne yapılacağını) ilm-i yakînle bilseydiniz (dünyada öğünüp durmazdınız). Andolsun, o kızgın ateşi muhakkak göreceksiniz. Yine (tekrar ediyorum) onu muhakkak ayne'l yakînle göreceksiniz. Sonra o gün (verdiğimiz) nimetler (in şükrünü yerine getirip getirmediğiniz) den muhakkak sorulacaksınız.» (Tekâsur, 102/1 - 8)

Fakat itirazlar devamlı yapılıyor :

«Kâfirler, kendilerine aralarından inzar edici bir Peygamber geldiğine taaccüb ederek şöyle dediler: Bu ne acâib bir şey! ölünce toprak mı olacak mışız? Bu imkânsız bir dönüş!» (Kâf, 50/2 - 3)

Bu bakımdan Kur'ân-ı Kerîm, sadece te'kitle kalmıyor inandırıcı sebeblerle muhasımı iknaya çalışıyor. Öldükten sonra dirilmenin meydana geleceği Allah'ın irâdesine bağlıdır, ısbat edilmesine hacet yoktur. Fakat buna mukabil kıyametin gerçekleşmesi öne alınabilir. İkinci asır Hıristiyan papazlarının, zamanının müşrikleriyle (28) mücadelelerinde kullandıkları mümasil sebebleri Kur'ân-ı Kerîm'de de buluruz. Bu sebebler, dünyayı ilk defa yarattığı için «ikinci yaratılışı» yapmağa kâdir olan Allah'ın kudretine istinad eder; yağdırdığı yağmurla kuru çöle hayat veren Allah, ölülere hayat vermeğe de kâdirdir. Nihayet ana karnında nutfeyi canlandıran Allah, çürümüş insan vücudunu yeniden canlandırmakta hiçbir zorluk hissetmez. Şuna hemen işaret edelim ki bu sonuncu delil, çok yakın ifadelerle Kitâb-ı Mukaddes'te 2 M, 7, 23 - 24 de mevcuttur.

Kıyamet günüyle ilgili en bâriz Kur'ân-ı Kerîm âyetini burada misal olarak zikredelim :

«Ey insanlar! Eğer öldükten sonra dirileceğinizde şüphe ediyorsanız (ilk yaratılışınızı düşününüz). Şüphesiz sizi (Âdem'den, Âdem'i de) topraktan yarattık, sonra bir nutfeden, sonra pıhtılaşmış bir kan parçasından, daha sonra

---

(28) Bk. Nautin, Je crois à l'Esprit-Saint (Rûh ul-Kudüs'e inanıyorum), Paris, Cerf yayınları, 1947, sh. 28-36. Bunlar aynı zamanda ibranî kaynaklarda da mevcuttur. (Yazarın notu)

da hilkati belirli belirsiz bir tutam etten yarattık. Sizi dilediğimiz belirli bir vakte kadar rahimlerde durduruyoruz, sonra sizi bebek olarak çıkarıyoruz. Sonra büyümeniz için hayatınızı uzatıyoruz. İçinizden kimi ölüyor, kimi de önceki bilgisinden sonra hiçbir şey bilmemek üzere kuvvetten düşürülüp kocalık haline çevriliyor.

«Taptakır kurumuş halde arzı görürsün, fakat üzerine suyu indirdiğimiz (yağmuru yağdırdığımız) zaman, harekete geçer, kabarır ve her güzel çiftten nebatlar bitirir. İşte bunlar (insanın muhtelif tavırlarla yaratılışı ve ölü arzın dirilişi) gösteriyor ki hakikaten Allah vardır. O ölüleri diriltir ve O herşeye hakkiyle kâdirdir.» (Hâcc, 22/5-6)

Müşriklerin muhalefeti sadece bedenlerin dirileceği meselesini tenkit etmekle kalmıyor, Hz. Muhammed'in bizzat şahsına da hedef alıyordu. Onu yalancılıkla, eskidenberi tapınılmakta olan mabedi yıkmak isteyen mecnun biri olmakla itham ediyorlar, peygamberlik vasfını kabul etmiyorlardı.

«O müşrikler ki kendilerine Allah'tan başka ilâh yoktur denildiğinde kibirden bunu gururlarına yediremiyorlar ve: Bir mecnun şâir yüzünden putlarımızı hiç bırakır mıyız? diyorlardı. Halbuki o peygamber hak kitabla geldi ve bütün peygamberleri tasdik etti.» (Sâffât, 37/35 - 36)

Kur'ân-ı Kerîm, Allah'ın bir olduğunu ısbat için delilller ileri sürerek mücadele eder. Bazan Yaratanın bir olduğu neticesine varmak için, yaratılmış dünyada görülen birlikten hareket eder.

«Eğer yer ve göklerde Allah'tan başka ilâhlar olsaydı bunların ikisi de muhakkak fesada uğrar, yok olurdu. O halde Arş'ın Rabbi olan Allah, onların vasfetmekde oldukları şeylerden berî ve yücedir.» (Enbiya, 21/22)

«Allah hiç evlâd edinmemiştir, beraberinde bir ilâh da

yoktur. (Müşriklerin dediği gibi Allah'la beraber başka ilâhlar olsaydı) o takdirde her ilâh kendi yarattığını götürür (aralarında ayrılıklar başgösterir) biri diğerine üstün gelirdi. (Bu çekişme ve savaşlar olmadığına göre Allah'ın eşi ve ortağı yoktur) Allah onların isnad ettikleri vasıflardan uzaktır.» (Mu'minûn, 23/91)

Kur'ân-ı Kerîm, Allah'ın kızlardan dişi ilâheleri olduğunu kabul eden müşriklerle alay eder. Yaptıkları itham ne kadar saçma! Bedeviler eşlerinin kız evlâdı dünyaya getirdiğini öğrenince surat astılar, Allah'ın da kızları olmasını istediler.

«O müşrikler Allah'ın kızları olduğunu söylerler (melekleri Allah'ın kızları kabul ederlerdi). Hâşâ, Allah bunlardan münezzehtir. Halbuki kendileri onu (kız evlâdını) istemezler. Onlardan birine kızları olduğu müjdelenirse öfkelenerek yüzünü karartır. Kendisine haber verilen müjdenin kötülüğünden utanıp kavminden gizlenir. Acaba o çocuğu zillet ve horluğa katlanarak besleyip büyütecek mi, yoksa toprağa mı gömecek? Dikkat edin, karar verdikleri şeyler ne kadar kötü!» (Nahl, 16/57 - 59)

Kur'ân-ı Kerîm şu soruyu sorar: «Kendisine bir kadın eş olmadığı halde O'nun nasıl çocuğu olabilir? (Allah böyle insanî hasletlerden münezzehtir). Her şeyi O yaratmıştır, herşeyi bilen de O'dur.» (En'âm, 6/101)

Kur'ân-ı Kerîm gerçek ve bir Allah'a ortak koşulan sözde tanrıların hiçbir şey yaratamayacağını, yardım etmeğe ve azabdan kurtarmağa güçlerinin yetemeyeceğini hatırlatır. Onlar, Allah'ın istediğine, lutf-u keremini vermekten alıkoymağa kâdir değillerdir; onların, Allah'ın göndermek istediği musibetin gerçekleşmesine engel olacak güçleri yoktur. Kur'ân-ı Kerîm müşriklerin dinî duygularına hitap eder; tehlike anında onlar, tek Allah'ın adı-

nı anarlar, sahte ilâhları hiç düşünmezler, fakat tehlike geçince tekrar eski hatalarına dönerler.

Zira Mekkeli müşrikler, yeri ve gökleri yaratan yüce bir Tanrıya inanırlar, fakat ondan aşağı olan tanrıları da O'na ortak ederler, böyle bir inanç şeklinden de hoşnut olurlar.

«Eğer onlara: yeri ve gökleri kim yarattı? Güneşi ve ay'ı kim (emre bağlı kılarak yer ve göklere) müsahhar kıldı? diye sorarsan hiç tereddüd etmeden «Allah» diye cevap verirler. O halde nasıl tevhitten ayrılıyorlar?». (Ankebût, 29/61)

«Allah bir olarak anıldığı zaman, âhirete inanmıyanların kalpleri burkulur. Fakat Allah'tan başka (ilâh edindikleri putları) anıldı mı, derhal yüzleri güler.» (Zümer, 39/45)

Sahte ilâhlara karşı girişilen bu tür mücâdele, Kur'ân-ı Kerîm'de oldukça etraflı işlenmiştir. Girişilen bu karşı cevaplar belki, Filistin putlarına karşı İsrail peygamberlerinin ateşli ve heyecanlı mücadelelerinden daha öğretici, daha mantıkîdir, fakat bu da aynı paraleldedir. Belki daha yakın benzerlerini, kıyamete dair haberleri zikreden eserlerde (apolejetik) bulamayız. Meselâ Papa V. Klemantin'e bağlı sahte Yahudi - Hıristiyan mezhepleri, müşriklerle çok mücadele ederler. Böyle bir mücadelenin (polemiğini) delillerini detaylı olarak takip etmek oldukça enteresandır. Bunlarda, tek Allah'ın isimlerinden biri olan **Rahmân** isminin Mekkeliler tarafından kesinlikle reddedildiği görülür. Buna sebeb belki, tek Allah'a, Arabistan'ın tek tanrıcılık inancına sıkı sıkıya bağlı olarak yaşayan bazı çevrelerde bu isimle tapınıldığından, özellikle güney Arabistan'da bulunan Yahudi ve Hıristiyan kitâbeleri Allah'ı **Rahmân** ismiyle, veya daha doğrusu Güney Arabistan halk

lehçesinde benzeri olan **Rahmânân** ismiyle zikredilmelerinden ileri gelmektedir. Buna karşılık Allah kelimesi, ikinci derecede ilâhları kabul eden Arap kabilelerinde önceleri kullanılmıştı.

«Kâfirlere: Rahmân'a secde edin denildiği zaman, Rahmân da neymiş, bize emrettiğin şeye secde mi ederiz, dediler. (Rahmân'a secde etmemeleri) onları büsbütün imandan uzaklaşmalarını artırdı.» (Furkân, 25/60)

Hz. Muhammed daha önceki peygamberlerin mûcizelerine benzer mûcizeler göstermediğinden itham ediliyordu. Halbuki O, müşrikleri atalarının yaptıkları hatayı körü körüne takip etmekle suçlarken, onlar da Hz. Peygamberin tebliğ ettiği dinin getirdiği bütün yenilikleri (orijinalite) inkâr ederek, kendi yararına «eski hikâyeleri» veya kelimenin tam anlamiyle «eskilerin efsaneleri»ne sahip çıkmakla suçlayarak cevap veriyorlardı.

«O'na âyetlerimiz okunduğu zaman, eskilerin masallarıdır derler.» (Kalem, 68/15)

Kur'ân-ı Kerîm, müşriklerin bu itiraz ve ithamı hakkında çok şey söylemiyor ve sûrelerde hiçbir âyet, müşriklerin hafife alarak konuşup konuşmadıkları, veya Arabistan'da bu kıssaların ve doktrinlerin yürürlükte olduğu çevreler olup olmadığı ve bu çevrelerin neler olduğunun bilinmesine yarıyacak bir bilgi vermiyor (29).

---

(29) Kur'ân-ı Kerîm, müşriklerle en ciddî mücadeleyi yapan, bu hususta pekçok âyetler ihtiva eden bir Kitabtır. Yazarın bu cümlelerindeki ifadelerinde gayrı samimî bir tutum vardır. Kur'ân-ı Kerîm bir polemik kitabı değildir. Müşriklerin itirazlarına verdiği cevaplar, çürütülmesi ve aksinin savunulması mümkün olmayan veciz cevaplar-

Daha açık bir ifade ile Hz. Muhammed (Arapça bilmeyen) bir kişi tarafından Kur'ân-ı Kerîm'in tedvininde yardım edilmekle itham ediliyor ve kendilerinin de dediği gibi risâlet tebliğini vahy yoluyle aldığı kabul edilmiyor.

«Gerçekten biliyoruz ki onlar; Kur'an'ı (Hz. Muhammed'e) öğreten (Allah değil) bir beşerdir, derler. Peygambere Kur'ân'ı öğretiyor zannında bulundukları kimsenin dili yabancıdır. Fakat Kur'ân-ı Kerîm ise açık bir Arap lisanıdır.» (Nahl, 16/103)

Böyle bir cevap, üstü kapalı kur'ânî fikirlerin değil, fakat onları ifade eden edebî uslûbun inkâr edilemez orijinalitesini ortaya koyuyor. Tamamen mantıkî açıdan düşünüldüğünde, âyetin ileri sürdüğü delil zorluğun yarısını izale ediyor: bu zorluk, iyi - kötü bozuk bir arapça ile eskilerin hikâyelerini nakleden Kur'ân'ın üçte birinin ver-

---

dır. Allah'ın birliği, Kendisinden başka ilâhın olamayacağı, insanlar arasından seçtiği peygamberlerle gönderdiği Kitablarda hakikat dışı en ufak bir şüphenin bulunmadığı, hepsinin hidayet ve nur olduğu, önceki kavimlere dair verdiği kıssalarda insanları taşkınlıktan alıkoyacak ve örnek alınacak ibretler bulunduğu, sırası gelince tekrarlanıp duran bilgilerle doludur. Müşriklerin, eskilerin efsaneleri diye vasıflandırdıkları kıssaları bile on yerde söz ediliyor. Bunlar; En'âm 25, Nahl 24, Mu'minûn 83, Furkân 5, Neml 68, Ahkâf 17, Kalem 15, Mutaffifîn 13. âyetleridir. Halbuki yazar, burada bir tek âyet zikrediyor. Kur'ân bunlara hem cevap veriyor, hem de bu sözü ne maksatla söylediklerini tasrih ederek hafife aldıklarını, fakat söyledikleri bu sözün cezasını çok ağır ödeyeceklerini bildirir. Bu konuda, yazarın dediğini yalanlamak için sadece En'âm sûresi 25-31. âyetlere bakılması kâfidir.

diği mümkün rolün zorluğudur (30). Fakat bu faraziye, imanlarının icabı müslümanlar tarafından küfürle vasıflandırılarak kesinlikle reddedilmiştir. Bu yüzden yapılacak münakaşa daha ziyade âyetlerin edebî uslûbu üzerinde cereyan edecektir. İşte bu açıdan Kur'ân-ı Kerîm, sûrelerin taklid edilemez dediği edebî değerini belirterek, cin veya insan kim olursa olsun Kur'ân'ın bir sûre veya âyetiyle mukayese edilebilecek bir benzerini yazamayacağını iddia ederek cevap verir. Müşrikler mûcize görmek

---

(30) Tercümesini sunduğumuz bu kitabın, çeşitli kasdî ithamları arasında belki en ağır olanı, Kur'ân-ı Kerîm'in muayyen bir bölümünün bozuk, kötü bir arapça ile yazıldığı ithamıdır. Bizi bu tercümeye zorlayan sebeblerden birisi de, neşredilen bu tür iftira sahifelerinden İslâm'ı uzak tutmak, aslında büyük ve sinsî bir düşmanlıkla yazılan ithamları cevapsız bırakmamaktır. Üstelik kitabın bu cümlelerinde Hz. Peygamberin Kur'ân-ı Kerîm'i vahiyle almadığını, bir hıristiyandan öğrenerek fikirlerini aynen aktardığını, dolayısiyle müslümanların Kitabı, Kur'ân'ın bir hıristiyanın sözleriyle dolu olduğunu yayma fikri son zamanlarda değil, daha Kur'ân'ın Mekke'de nâzil olmağa başladığı andan itibaren devam eden Mekke müşrikleriyle ortaya çıkmış, kıyamete kadar devam edecek bu müşrikler zümresinin basit oyunları arasında bilinegelen bir iftira olmuştur. Art niyetli İslâm düşmanlarının bu çeşit iftiralardan kazançları, aslı-esası tahrif edilen Kitablarına güya değer kazandırmak, çok mükemmel bir uslûbla yazılan, vahiy mahsulü olan Kur'ân'ı lekelemektir. Bu kadar iftiralara rağmen, gerçek ortada olduğu için, bunu asırlardır başaramadılar, İslâmiyeti ve onun müesseselerini yıpratma hevesleri çoğu zaman bir netice vermedi. Çünkü samimi-

istiyorlardı, Kur'ân-ı Kerîm Hz. Muhammed'in peygamberliğinin gerçek olduğunu doğrulayarak, bizzat kendini büyük mûcize olarak tanıtır. «(Ey Rasûl) de ki: eğer insanlar ve cinler bu Kur'ân'ın benzerini getirmek üzere toplansalar, birbirlerine yardımcı da olsalar yine O'nun benzerini getiremezler.» (İsrâ, 17/88)

«Eğer kulumuza (Hz. Muhammed'e) indirdiğimiz (Kur'ân)'dan şüphede iseniz, haydi siz de onun benzerinden (fesâhat ve belâğatta ona eşit) bir sûre getirin. Allah'tan başka şahitlerinizi de yardıma çağırın; şayet (Kur'-

---

yetsizlerdi, hakikatı ortaya çıkarmak için değil, bâtılı körüklemek için harekete geçmişlerdi.

Bu kitabın yazarı sözde hıristiyan din adamıdır. Allah'a inandığını söyler, insanları doğru yola davet eder. Bu ve buna benzerlerin Allah'a inanıyoruz, O'na ibadet ediyoruz sözleri, aynı Allah'ın kelâmı olan Kur'ân'a ve O'nun seçip gönderdiği Peygambere dil uzattıkları, asılsız iftirada bulundukları için hiçbir mânâ ifade etmeyen samimiyetsiz sözler olmaktan ileri gidemiyor.

Ne garip tecellidir ki burada Kur'ân'ın bozuk bir arapça ile yazıldığını söyleyen yazar, âciz olduğunu ve bu acz içinde ne söylediğini bilmeyecek kadar şaşırmış durumdadır. Yazar, I. ve II. bölümlerin ilk parağraflarında, Kur'ân dilinin ve bizzat Kur'ân'ın üstünlüğünü ifade ederken, burada «bozuk, kötü» tâbirini sırf taşlamak için kullanmak isterken, kendi kendini nakzettiğinin farkında olmayacak kadar dalgındır. İnsan bir fikri yazdığı kitabın başlarında methettikten sonra, başka bir yerinde kötülemeğe kalkacak kadar şuursuzca davranamaz. Şu halde bu ithamı gerçek itham değil, şuursuzca bir ithamdır. Aksi halde söylediği sözü ispatlaması, misalle göstermesi, şu şu

ân'ın beşer kelâmı olduğu sözünde) sâdık kimselerseniz?» (Bakara, 2/23)

Okuyucu Kur'ân-ı Kerîm'in bu tutumunu, Kitâb-ı Mukaddes'in tutumuyla mukayese edecektir; Kitâb-ı Mukad-

---

sebeblerden Kur'ân-ı Kerîm bozuk ve kötü bir arapça ile yazılmıştır, demesi gerekirdi.

Hz. Peygamberin arap olmayan bir «beşer»le temas ederek Kur'ân'ın tedvininde yardım gördüğü meselesine de bir nebze temas edelim. Biraz önce tercümede meâli verilen Nahl sûresinin 103. âyetinin nüzûl sebebini açıklamakta fayda vardır. Sebeb bilinirse meselenin aslı daha kolay kavranılır. Bu hususta tefsirler birkaç sebeb zikrederler, âyette tasrih edilmeyen «beşer» hakkında bazı isimler verirler. Hz. Peygamber Tevrat ve İncil kıraatına müdavim bu arap olmayan kişiyi fırsat buldukça dinler, veya meclisine çağırarak sohbet edermiş. Bunu gören müşrikler: Muhammed bu nasrânîden Kur'ân'ı ta'lîm ediyor, O'na bütün söylediklerini bu kişi öğretiyor, diye şâyia çıkarıp Hz. Peygamber ve aldığı vahiyle alay etmişler, Kur'ân'ı Allah'dan değil, arap olmayan bir kişiden öğrenerek nakletmekte olduğu zehabını uyandırmağa çalışmışlardır.

Âyetin nâzil olmasına sebeb bu olaydır. Burada açıkça görülüyor ki inkâr edilmek istenen husus, Hz. Peygamberin Allah'tan vahiyle aldığı Kur'ân'a karşı çıkmak, Allah kelâmını beşer kelâmı gibi göstermektir. Allah'ın öğrettiği şeylerin dışında hiçbir muallimden bilgi almayan «*ümmî*» Peygamberden işittikleri fevkalâde sözler karşısında hayrete düşen müşrikler kasden iftirada bulunuyor, hem Peygamberin şahsı hem de getirdiği İslâm diniyle alay etmek istiyorlardı.

Yazar, âyetin bu iftiraya verdiği cevabı yeterli bul-

des'te uslûb değerleri (meselâ oldukça müessir bazı nübüvvetlerin ibrânîcesi gibi) bizzat peygamberlerce belirtilmemiştir. Kur'ân-ı Kerîm'in edebî değerleri üzerindeki bu ısrarı tamamen İslâmiyete has bir tutumdur.

Kur'ân-ı Kerîm'in taklid edilemez vasfına gelince, bu açıkça bilinen bir gerçektir. Bu hususta, her büyük sanat eserinin taklid edilemiyeceğini hatırlatmak faydasız olmayacaktır. Sanatın belirli vasfı, ferdî yaratmadır; her eserin

---

muyor, güçlüğün yarısını karşıladığını söylüytor. Halbuki böyle bir uydurmaya verilecek en güzel cevap âyette mevcuttur. Çünkü arap olmayan bir kişiden her türlü lisan zenginliği ve belâğatla birlikte sözlerin en güzelini öğrenmek imkân ve mantık dahilinde olan bir şey değildir. Şayet Kur'ân'ı Hz. Peygambere öğreten bir kişi olsaydı, Hz. Peygamberin iddiaları karşısında bu kişi haklı olarak: «bunları sana ben öğrettim, benim sözlerimi nasıl olur da kendine mal edebilirsin?» diye kendini ortaya atar, yirmi üç senelik vahiy müddeti içinde ortalığı altüst edebilirdi. Eski veya yeni hiçbir kaynak bunu iddia etmediğine göre, Peygamberin bir gayrı müslimden bilgi alarak Kur'ân'ı tedvin ettiği iftirası da gerçek olamaz. Zaten yazar, gerçek olmayanı müslümanların kabul edemeyeceğini bildiğinden birkaç cümle sonra, attığı iftiranın arkasından bunun «imanlarının icabı müslümanlar tarafından küfürle vasıflandırılarak kesinlikle reddedilmiştir» der. Evet, biz bir kere daha reddediyoruz. Asırlardır bu böyle olmuş, iftiraları cevapsız kalmamıştır. Dikkate şayan bir husus şimdiye kadar bir müslümanın kalkıp da asılsız yere Hıristiyanlığa veya bir başka dine çattığı, iftirada bulunduğu görülmemiştir. Bu da onların imanları icabıdır. Doğru söylerler, doğru yolda giderler, bâtıla yanaşmazlar.

kendine has özellikleri, âhengi, canlılığı, kendisini başkalarından ayıran kelime hazinesi vardır. Fakat, Kur'ân-ı Kerîm'in edebî güzelliğine hayran olan hıristiyanlar, sadece güzelliğin bir eserin ilâhî menşeli olduğunu göstermeğe kâfi gelmeyeceğini düşünürler. Bu mühim meselede Kur'ân-ı Kerîm'in müdafaası, onlara inandırıcı görünmüyor (31).

([31]) Bu itirazın da asılsız bir itiraz, isteyerek sırf tenkid için söylenmiş bir itiraz olduğu besbelli. Kur'ân-ı Kerîm'in edebî uslûbu ve ilâhî menşeli olduğuna dair sözü ancak, nâzil olduğu arap diline hakkıyla vâkıf, bu dilin inceliklerini bilen, bu dilde eser yazan ve bu dili en iyi şekilde konuşabilenlerin söylemesi gerekir. İnsan, yaratılışındaki zayıf yönleri icabı, kendini beğenmenin gururu içinde bilmediği, yapamadığı, kudretinin yetmediği şeyler karşısında kullandığı bir tek silâhı vardır: kötülemek veya iftira edip lekelemek.

Biraz önce Kur'ân-ı Kerîm'in bozuk, kötü bir arapçaya sahip olduğunu söyleyen yazar, burada da «edebî güzelliğine hıristiyanların hayran olduğunu» yazıyor. Normal bir mantık ve akl-ı selîmle düşünen herkesin: «bu ne biçim kaypaklık ve dengesizlik!» demeğe hakkı yok mudur? Kur'ân-ı Kerîm'in edebî uslûbuna şüphesiz hayran olacaklardır. Çünkü âyetlerdeki veciz ve belâğat, her kelimenin cümle içindeki ölçülü yeri ve ifade ettiği mânâ, İncil'lerin hiçbirinde mevcut değildir. Sebebi çok basit: süryâni dilinde nâzil olan, Hz. İsa'ya vahyedilen İncil'in aslı kaleme alınmamıştı, ancak sonraki asırlarda yazılan İnciller genellikle o zamanın konuşulan dili süryânicede yazılmıştı. Sonradan bunlar çeşitli dillere tercüme edildikçe, hem pekçok kelimeleri başka dile nakledilirken anlam değiştir-

Kur'ân-ı Kerîm, müslümanları, kuvvet kullanarak yurtlarından çıkarılmadan önce veya ölüme terkedilmiş bir Yahudi kabilesinin mensupları durumunda olan Medineli Yahudilerle karşı karşıya getiren polemikten de söz eder. Yazılı belgelerin yokluğu, bu polemiğin tarihini teferruatıyle ortaya koymağa mâni oluyor. Öyle geliyor ki

---

miş, hem de şayet edebî değerleri varsa terceme suretiyle bu değerlerini de kaybetmişlerdir. Bu bakımdan bu kişilerin, Allah kelâmının ne olduğunu bilmeleri ve takdir etmeleri imkânsızdır.

Yukarıdaki âyetlerde Kur'ân'ın benzerini ne insanların, ne de cinlerin yapamayacağı sözü, sadece âyetlerin edebî uslûbuna şâmil değildir. Kur'ân'ın benzerini yapabilmenin insan gücünün üstünde oluşu, onun yanlız vecîz ve edebî ifadesinde değil, âyetlerin ihtiva ettiği geçmiş ve geleceğe dair bilgilerin, insan aklına en münasip ve lâyık şekilde sunulması, tatbik edildiğinde insanlığa her zaman geçerli ahlâkî ve içtimaî esasların verilmesindedir. Bu ancak, Allah'ın her şeyi ihata eden ilmiyle kâimdir. Allah'ın kudret ve ilmine inananlar, âyetlerde bunu açıkça görebilirler. Kur'ân'ın ilâhî menşei üzerinde de tereddüde düşmezler ve üstünkörü, Kur'ân'ın bu husustaki müdafaasını küçümsemezler. Çünkü bilirler ki, daha nuzûlü esnasında taklide yeltenenler hüsrana uğramışlar, insanî aczlerini kabul ederek bir daha güçlerinin üstünde olan taklid işine yanaşmamışlardır. Yalancı peygamberlerin basit iddiaları hemen Hz. Peygamberin sağlığında sona ermiş, Kur'ân-ı Kerîm'in iddia ettiği taklid edilemez, benzeri yapılamaz sözü günümüze kadar kesinlik kazanmış, bundan sonra da aynı kesinliğini kazanmakta devam edecektir. Yazar ve benzerleri buna inanmaya yanaşmasalar bile...

bu polemik, yahudilerin Kitâb-ı Mukaddes'in takdimini kabul etmedikleri, aralarında farklı noktalar tesbit ettikleri müslümanlarca farkedildiği anda başlamıştır.

Şurası gerçektir ki Kur'ân-ı Kerîm İslâmiyetin ilk senelerinde değil fakat Medine'de yahudi ve müslümanların müşterek yaşayışlarından pekçok aylar geçtikten sonra, bir bütün halinde «Ehl-i Kitab» diye adlandırdığı yahudi ve hıristiyanları, veya özellikle yahudileri davranışlarından mes'ul tutarak suçlar.

Bunlar, Allah'ın İsrailoğullarına bahşettiği nimetlere karşı nankörlük olarak İslâmiyeti inkâr ettiklerini gösteren imana davet ve yeminlerdir. Aşağıdaki âyetlerin işaret ettiği gibi durum, yaşanılır haldedir; fakat son cümledeki ifade serttir.

«Ey İsrailoğulları! size verdiğim nimetlerimi hatırlayın, (Tevrat'ta size verdiğim Hz. Muhammed hakkındaki) sözüme vefa edin. Ben de (size verdiğim cennete girmenize dair) ahdinize vefa edeyim. (Şayet verdiğiniz ahdi bozarsanız) Ben'den korkun. Elinizdeki (Tevrat'ı) tasdik edici (bir kitab olarak) indirdiğim Kur'ân'a iman edin, ona inanmıyanların ilki olmayın. Âyetlerimi dünya menfaatı karşılığında birkaç paraya değişmeyin. (Tevrat'ta yaptığınız tahriflerden dolayı) ancak Ben'den korkun. Hakkı bâtıla karıştırmayın ve Hak'kı bile bile gizlemeyin.» (Bakara, 2/40 - 42)

Kur'ân-ı Kerîm'in ifade ettiği gibi, Yahudi, Hıristiyan ve Sâbiînlerin (muhtemelen vaftiz tarikatının mensupları olacak (32), kendilerine has inançlarını tatbik ettikleri takdirde kurtulacakları söylenen başka bir âyette aynı görüş kendini kabul ettirir.

---

(32) İslâm müfessirlerine göre Sâbiiler, Yahudi ve Hıristiyanlığın dışındaki dinlere tabi olanlar şeklinde ta-

«(Şüphesiz senden önceki Peygamberlere) iman eden Yahudi, Nasrâni ve Sâbiinlerden kim Allah'a, kıyamet gününe iman eder, iyi amel işlerse onların Rableri katında mükâfatı vardır. Onlara bir korku yoktur ve onlar mahzun olacak değillerdir.» (Bakara, 2/62)

Fakat yahudi - müslüman münasebetleri çabucak gerginleşecek. Yukarıdaki âyetin anlamı, ister İslâmiyetin kabul edeceği ve ehl-i sünnet geleneğinden oldukça farklı biçimde Yahudilik ve Hıristiyanlığa tatbik edilerek korunmuş olsun, isterse mensûh olduğu söylenmiş olsun, sonradan tahdit edilerek tefsir edilmiştir (33). İslâmiyette gerçekten, Kur'ân'ın oldukça açık anlamlı âyetleri üzerine kurulmuş ve fakihlerce devamlı kullanılmış bir tefsir geleneği mevcuttur. Bazı âyetler bizzat Kur'ân-ı Kerîm tarafından neshedilmiş, yerlerine başka âyetler getirilmiştir.

«Biz, bir âyetin hükmünü diğer bir âyetle değiştirirsek veya unutturursak (geri bırakırsak) ondan daha ha-

---

nıtılmakla beraber, bunların meleklere ibadet eden, yıldızlara tapan din mensupları olduğu söylenir. Yazarın ileri sürdüğü ihtimal, İslâm görüşüne uzak ihtimaldir.

(33) Bakara sûresinin yukarıda meâli verilen 62. âyetinde söylenmek istenen husus, sözü edilen üç ayrı din mensuplarından İslâmiyetin davetine icabet edenlerin elde edecekleri kazançlardır. Bunlar o sıralarda, Kur'ân-ı Kerîm'in getirdiği Allah ve âhiret inancından uzak oldukları için, tekrar gerçek imana davet ediliyorlar.

Yazarın mahdud bir şekilde sonradan tefsir edilerek verildiğini ileri sürdüğü âyetin gerçek anlamı budur. Bunun dışında bir mânâ vermek de imkânsızdır. Âyetin mensûh olduğu da müfessirlerce söylenen bir husus değildir. Bu bakımdan yazarın endişesi yersizdir.

yırlısını yahut onun benzerini getiririz. Allah'ın herşeye kâdir olduğunu bilmez misin?» (Bakara, 2/106)

Kur'ân-ı Kerîm yahudileri, müphem, ikiyüzlü tutumlarından dolayı suçlar. Bunlar o sıralarda, Kitâb-ı Mukaddesten edindikleri bilgilerden müslümanların istifade ettikleri kanısındadırlar. Fakat Kur'ân-ı Kerîm, ellerindeki kitabı tahrif etmekle suçlayarak onlara cevapta bulunur.

«Münafık yahudiler mü'minlerle karşılaştıkları zaman: biz de mü'miniz, derler. Birbirleriyle başbaşa kaldıklarında: Allah'ın size beyan buyurduğu (Hz. Muhammed'e ait Tevrattaki vasıfları) Rabbiniz katında mü'minlerin size delil getirmesi için mi onlara söylüyorsunuz, sizin hiç aklınız yok mu?, derler. Onlar bilmezler ki Allah, gizledikleri şeyi de açıkladıklarını da tamamen bilir.»

«Yahudiler içinde okuma - yazma bilmeyenler vardır ki Tevrat'ı anlamazlar. Ancak birtakım uydurmalar düzer, sadece şüphe ve zanda bulunurlar. Büyük azâb o kimseleredir ki kendi elleriyle Tevrat'ı yazarlar da sonra biraz para almak için: Bu Allah tarafındandır, derler. Elleriyle yazdıkları ve kazandıkları şeylerden dolayı onlara yazıklar olsun!» (Bakara, 2/76 - 79)

Suçlamalar giderek sert bir tutum alır. Kur'ân-ı Kerîm, İsrailoğullarının tarihleri boyunca Allah'a karşı ne kadar isyankâr davrandıklarını hatırlatır (Bakara, 2/91). Yahudi ve Hıristiyanlar, kendi dinlerini tatbik etmek üzere İslâmiyeti terketmedikçe Hz. Muhammed'in risâletini kabul etmiyeceklerini söylerler. İslâmiyet bunun üzerine, diğer iki dinden farklı bir din olduğunu savunmaya başlar.

«(Yahudi ve Hıristiyanlar, müslümanlara) Yahudi veya Nasrânî olunuz, hidayete erersiniz, dediler. Ey Muhammed sen de ki: Hayır, **HANÎF** (Allah'ı bir tanıyarak ve müslim) olarak İbrahimin dinindeyiz. O, Allah'a eştutan-

lardan değildi.» (Bakara, 2/135). Ve böylece, Mekke'de tek Allah inancının kurucusu Hz. İbrahimin devri öne sürülür.

Kur'ân-ı Kerîm, yahudi ve hıristiyanların Allah katında müslümanların sahip olamayacağı özel bir mevkiye sahip olduklarını kabul etmez.

«Yahudi ve Hıristiyanlar şöyle dediler: Biz Allah'ın oğulları ve dostlarındanız. De ki: O halde günahlarınızdan dolayı Allah size niçin azap ediyor? Hayır, bilakis siz O'nun yaratıklarından bir beşersiniz. O istediğini affeder, istediğini de bağışlar. Göklerle yer ve ikisi arasındaki herşeyin mülkü Allah'ındır. Nihaî dönüş de O'nadır.» (Mâide, 5/18)

İslâmiyetin dahili mantığı böylece bütün açıklığı ile ortaya çıkıyor. Sadece Allah'a inanmak, bütün gücüyle bağlanmak, kâfi gelmiyordu. Bu teslimiyetle beraber Kur'ân-ı Kerîm'e ve Peygambere de kesinlikle uyulması icabediyordu. Bu şekilde bir tutum normaldi. Bir kimse Allah'ın elçisi olarak tanındığı andan itibaren, Allah'a olan mutlak teslimiyet, O'nun elçisine uyulması ve getirdiği ilâhî tebliğe itaat edilmesini zaruri kılar. Yukardaki âyette müslümanlarla, yahudi ve hıristiyanlar arasındaki münasebetlerin tarihi içinde büyük bir öneme haiz olan bir fikrin mevcudiyetini de işaret edelim. Bu âyette azâb, ilâhî reddin bir sembolü olarak gösterilmiştir. Halbuki, baştan sona Kitâb-ı Mukaddes, azâbın kullarını doğru yola sevketmek için onlara olan sevgisi içinde, Allah tarafından gönderilen geçici bir ceza olabileceği fikriyle doludur. Ahd-i Cedîd de sık sık Hz. İsa'nın ve hıristiyanların çektiği azâblardan bahseder ve bunların yerini ilâhî kurtuluş (necât) içinde gösterir. Kuvvet ve zaferin müdafaasına oldukça bağlı olan İslâmiyet, böyle bir görüş tarzını kabule (paylaş-

maya) yanaşmıyor. Belki bu tarzdaki görüşün, ancak sevgi (l'amour) yönünden anlaşılacağı ve aksine sevgiyle azâb çekmenin zillete düşürmeyeceği içindir. Sadece günah zillete düşürür. İslâmiyette büyüklük ideali, kuvvet ve kudretin büyüklüğünde ısrareder. Bu bakımdan İslâmiyet, Efendimiz İsa'nın çarmıha gerildiği fikrini reddeder (bununla beraber, pekçok peygamberin yahudiler tarafından öldürüldüğünü kabul eder). Bilakis, bir hıristiyan için büyüklük, kudret ve sevginin birlikte olduğu büyüklüktür. Hıristiyan için Beytülâhm'ın (Bethléem) gizli yönü bir skandal değildir. Yalnız ilâhî tabiat her türlü ıstırabın üstündedir.

Kısacası, Medine'deki yaşayışın ilk senelerinden itibaren, kaçınılmaz bir çatışma ortaya çıktı. Bu şehirde akîdelerine bağlı kuvvetli bir yahudi grubunun varlığı, olayları hızlandırdı. Bâtıl zanlar yıkıldı ve bu yöndeki herşey bitmiş oldu.

Hıristiyanlarla olan durum uzun zaman buğulu kaldı. Hz. Muhammed'in ölümünde bu vaziyet aynen devam ediyordu. İlk müslümanlar, kuvvetli bir kuruluşa sahip olan akîdelerine bağlı hiçbir hıristiyan cemaatiyle karşılaşmadılar. Hatta Arabistanda bile, müslümanların temas ettiği hıristiyanlar hangi mezheb taraftarlarıydı, bunu bilmek dahi kolay değildir. Bu bakımdan Kur'ân-ı Kerîm'de hıristiyanlara karşı, yahudilere hitaben olduğu gibi muhasıma yöneltilmiş **ad hominem** belgelere benzer, dine davet için yapılan emirler, suçlamalar, gizli telkinler mevcut değildir. Kur'ân-ı Kerîm, doktrinini açıklamakla yetinir (34).

---

(34) İslâmiyet böyle bir ayırıma gitmemiş, tebliğini Ehl-i kitab diye vasıflandırdığı yahudi ve hıristiyanlara aynı anda yöneltmiştir. İslâmiyet, daha gelişme halindey-

Allah'ın karısı olmadığı için bir oğlu yoktur. Hz. İsa değildir, çünkü o yeme - içme insânî fizyolojik görevleri yerine getirir, Allah hakkında Teslis'den bahsetmek müslümanlara yasaktır, vs....

Arabistan hıristiyanları arasında İslâmiyeti kabul edenler, yahudilere nazaran daha fazla olduğu sanılıyor. Medine'de, altıyüz veya dokuzyüz kişilik bir yahudi kabi-

---

ken bile en son din, cihanşumul bir din olarak ortaya çıkmıştır. Hz. Peygamberin risaleti ve memur edildiği İslâm dinin tanıtılması, Mekke ve Medine'deki yahudi ve hıristiyanlara olduğu kadar bu şehirlerin dışında bulunan yahudi ve hıristiyanlara da şâmildir. İslâm tarihi bunun çeşitli misalleriyle doludur. Hal böyle iken, hıristiyanları İslâma muhatap göstermemeğe çalışma gayretlerinin ne kadar yersiz olduğu açıkça ortaya çıkar.

Yazarın büyük bir cesaretle, hatta hiç çekinmeden mevcut olmadığını söylediği âyetler, Kur'ân-ı Kerîm'de yeter derecede mevcuttur. İşte yalnız Âl-i İmrân sûresindeki âyetlerden bazıları :

«Ey Ehl-i kitab, (yahudi ve hıristiyanlar) hepiniz, Allah'tan başkasına ibadet etmeyelim, O'na hiçbir şeyi eş tutmayalım, Allah'ı bırakıp da ayrı ayrı Rabler edinmiyelim, diye bizimle birlikte müsavi bir kelimeye gelin. Şayet davetinize yüz çevirirlerse : Şahit olun, biz müslümanlardanız deyin.» (âyet : 64)

«Ey Ehl-i kitab, (Tevrat ve İncil'de) bizzat görüp ve bilip dururken Allah'ın âyetlerini niye inkâr ediyorsunuz?» (âyet : 70)

«Ey Ehl-i kitab, niye hakkı bâtıl ile karıştırıyor, bildiğiniz halde gerçeği gizliyorsunuz?» (âyet : 71)

«Şimdi onlar Allah'ın dininden başkasını mı arıyor-

lesinin katli sırasında aralarında sadece dördü, herkese teklif edilen İslâmiyeti kabul ederek, hayatlarını kurtarmışlardı. Bu bakımdan, Kur'ân-ı Kerîm'de yahudilerden çok hıristiyanların lehinde olan bir âyet mevcuttur. Bu âyette bir kısım hıristiyanların, İslâmiyete yahudilerden daha yakın olduğu söylenir.

«Şüphe yok ki yahudilerle müşrikleri, mü'minlere düşmanlık bakımından insanların en şiddetlisi bulacaksın. Sev-

---

lar? Halbuki göklerde ve yerde ne varsa hepsi ister istemez O'na boyun eğmiştir. Nihayet dönüş O'nadır.» (âyet : 83)

«Kim İslâm'dan başka bir din ararsa, bu din asla kabul olunmaz, ve onu kabul edenler âhirette de en büyük zarara uğrayanlardan olur.» (âyet : 85)

«Ey Ehl-i kitab, Allah ne yaparsaniz hepsine hakkıyle şahit iken niçin Allah'ın âyetlerini inkâr ediyorsunuz?» (âyet : 98)

«Ey Ehl-i kitab, kendiniz (İslâm hak olduğuna) şahitler olduğunuz halde, niye iman edenleri Allah yolundan, onda bir eğrilik aramağa çalışarak döndürmeğe çalışıyorsunuz? Allah yaptıklarınızdan gâfil değildir.» (âyet : 99)

Başka sûrelerde de çeşitli şekillerde mevcut olan bu âyetlerden ancak bir tek sûrede mevcut olanlardan örnekler aldık. Görüldüğü gibi bu âyetler, yahudi-hıristiyan ayırımı yapmadan, Kur'ân'a, İslâm'a ve onun Peygamberine iman ederek tasdiki tavsiye eden, hatta bir bakıma mecbur tutan âyetlerdir. Bu kadar açık-seçik âyetler varken, hıristiyanlara İslâm'a davet için yapılan emirler, suçlamalar, telkinler mevcut değildir, denilebilir mi? Bilmemezlikten geldikleri bu âyetleri hıristiyanlara bir kere daha duyuruyoruz.

gi bakımından onların en yakınını mü'minlere: Biz nasrâniyiz, diyenleri bulacaksın. Bunun sebebi şudur; onlar arasında bir kısım hahamlar ve rahipler vardır. Onlar Hak'kı kabul hususunda büyüklenmez ve kibirlenmezler. Peygambere indirilen (âyetlerimizi) dinledikten sonra Hak'kı öğrendiklerinden dolayı gözlerinin yaşla dolup boşandığını görürsün. Onlar şöyle derler: Rabbimiz, biz (o peygambere ve indirdiğin Kur'ân'a) iman ettik, bizi şahadet getirenlerle beraber yaz.» (Mâide, 5/82 - 83)

Biz hıristiyanlar için bu iki âyetin ihtiva ettiği önem, hiç kimsenin gözünden kaçacak değildir. Âyette söylenmek istenen husus, müslümanlarla hıristiyanların yakınlığı hakkındaki yargıdır. Bu yakınlık son âyette görüldüğü gibi, hıristiyanların İslâmiyeti kabul etmeleriyle isbat edilmiştir. Öte yandan Kur'ân'ın ifadesine göre gururlu olmamaları, âyetlere ve Allah'a ibadete karşı gelmedikleri, dolayısiyle Peygamberlerine uydukları anlamına gelir. Müfessirler, bunların İslâmiyeti kabul eden hıristiyanlar olduğunu belirtirler. Söz konusu iki âyet ilk plânda, İslâmiyeti kabul etmek üzere olan veya bu yola temayül etmiş hıristiyanları kasteder. Bunlar herşeyden önce müslümanların sempatisini kazanan hıristiyanlardır.

Bununla beraber, âyetin anlamını bu kesin halde kısıtlayamayız. Bugün bile, dostları hıristiyanlara sempatilerini göstermek isteyen müslümanlar, bu âyeti «çünkü onlar arasında papazlar ve keşişler vardır, bunlar gururla böbürlenmezler» anlamındaki cümleyi sık sık tekrar ederler. Bu âyet, hıristiyanlıkla ilgili olarak, İslâmiyetin temel hukuki tutumundan söz etmiyor. Fakat her hâl-ü kârda âyetin bizâtihi değeri vardır. Müslümana göre Kur'ân-ı Kerîm'in her cümlesi, inanan kişinin tatbik etmeğe mecbur olduğu bir derstir. Her âyet mü'min kişi üzerinde

âhengi, çekiciliği ve bilhassa onu Allah'ın kelâmı olarak görmesi sebebiyle gerçek bir etki bırakır. Bu âyet, ferdî bile olsa en azından iki din arasında bir yakınlık ifade eder, şahsî temaslara girişilmesine yol açar. Bu bile kâfi sayılır. (35)

---

(35) Müslümanlarla uzun seneler temasta olduğu, hatta altı sene kadar Mısır'da ikâmet ederek islâmî tetkiklerde bulunduğunu bildiğimiz yazarın yukarıdanberi devam eden sözleri, bir nebze gerçeği ifade etmiş olması bakımından İslâm'ı görebildiğine bir delildir. Takındığı yanlış gözlüğün, şuurunda sakladığı hakikî bilgilere perde çekmesi, kendilerinden fikir aldığı, gûya ilim adına iddiada bulunan ve yetkili hıristiyan çevrelerce desteklenen İslâm tenkidcilerinin tesirinden başka birşey değildir. Şimdiye kadar hatta bundan sonra da kitabında, İslâm'a ve Kur'ân'a yönelttiği sözde tenkitleri, 19. asrın başlarındanberi yürütülmek istenen, söylenip yazılan kasdî tenkidlerden başka bir şey değildir. Ne yazık ki birçok yönleriyle İslâm'ın üstünlüğünü, Kur'ân'ın mükemmelliğini bilen bu tür yazarlar, kendi benliklerini kazanıp, İslâm'da gördükleri şeyleri açıkça yazamamışlardır. Yazsalar bile, devamlı taşlamalardan yorulup nefes almak için dinlenmeğe çalıştıkları anda berrak düşüncelerinin hâkim olduğu tesirle yazdıkları arkası gelmeyen sözlerdir.

Bunlar ilâhî hakikatlere inananlardan olsalar, birbirini takip ederek gelen ilâhî dinler arasındaki halkaları zorla kesip koparmazlar, bir önceki dinle sonradan gelen din arasındaki asgarî müşterek noktaları zorla kaybettirmeğe çalışmazlar. Bu bakımdan yaptıkları tahrip, tamiri imkânsız uçurumlar açmakta, hem kendilerini hem de yazdıkları bu çeşit eserlerle İslâm dünyasını şüpheler içinde boğmakta-

dırlar. Kendi açılarından olsun, tesir etmek istedikleri çevrelerde olsun kazançları, kaybettiklerinin yanında hiç de kârlı olmayan, âniden kaybolmağa mahkûm çabalardır.

Milyonlar harcayarak sürdürdükleri misyoner faaliyetleri, müslüman çevrelerde tutunamamıştır. Bu demektir ki, Hıristiyanlığı propaganda ile müdâfaa ve muhafaza etmek isteyenler, başka dine hücumdan ziyade kendilerine dönsünler, eski Hıristiyan ahlâkını, kabul ettikleri ibadetleri kendi çevrelerinde öğretmeğe, yaymağa çalışsınlar. Kur'ân-ı Kerîm'i karşılarına alsınlar, Kitablariyle mukayese ederek tarafsız bir imanla kendilerini tenkid etsinler, önce kendi eksikliklerini giderdikten sonra, başkalarınınkini tenkide çalışsınlar. Bu yol mükemmel insanın, Ortaçağ zihniyetinden kurtulmuş Yirminci asır insanının takip edeceği yoldur. İlim bunu emreder, ahlâk da bundan güzelini savunmaz. Madem ki iki din arasında böyle yakınlıklar mevcut, bu ve daha bilinmeyen yakınlıklar böylece, yapılacak çalışmalar sayesinde ortaya çıkar, insanlığın hizmetinde fevkalâde bir adım atılır, milletlerarası münasebetler ayrı bir veçheye bürünür. Böyle bir hizmeti, bu çeşit olumlu ve müsbet düşüncelere sahip olan hıristiyanlardan bekliyoruz. Temennimiz imkânsız değildir. Bugün başlanan araştırmalar kısa zamanda meyvesini verir, bu sayede milyonlarca insan gerçeğe kavuşmuş olur.

Kur'ân-ı Kerîm'de Hz. İsa

Okuyucu dikkat etmiştir, bu yeni küçük bölüm: «İslâm âkîdesini müdafaa eden kitab, Kur'ân-ı Kerîm» başlıklı bölümün hemen arkasından gelir. Bunun sebebi şudur. Hz. İsa'nın kişiliği Kur'ân'da çift yönle tanıtılmıştır. Bir yandan kişiliğinden büyük bir saygı ile bahsedilmiş, kutsiyeti çok açık cümlelerle belirtilmiştir; fakat öte yandan Kur'ân-ı Kerîm, Hz. İsa'yı hakiki bir yaratık olduğunu göstermek istediğinde onu apolojetik bir âyette zikretmiştir (36).

---

(36) Biraz sonra metinde verilecek âyetlerde görüleceği gibi, Kur'ân-ı Kerîm'de Hz. İsa çift yönlü tanıtılmıştır, diye bir husus mevzubahis değildir. Kur'ân o'nun sadece diğer yaratıklar gibi yaratılmış bir «kul» olduğunu söyler. Fakat yaratılışı Allah'ın bir mûcizesidir. Her peygamber gibi kendisine nübüvvet verilmiştir. Diğer peygamberlerden farkı, peygamberlere mahsús mûcizeleri Allah'ın izniyle daha beşikte iken göstermeğe başlamıştır. Bu da o'nun bir «Kelimetullah» olması, Allah kudretini isbat etmek için onu bilinen tabiî doğumlardan ayrı olarak bir babaya muhtaç olmadan dünyaya getirmesidir. Bu tarz doğumla Hz. İsa hiçbir kutsiyet kazan-

Konu esasında oldukça geniştir, onu burada gereği gibi incelemek imkânsızdır. Bu husus, değişik temayüldeki çeşitli eserlerde şimdiye kadar incelenmiştir. Biz burada sadece bilinen hususları verebileceğiz. Fakat Kur'ân-ı Kerîm'in kendilerine tanıttığı şekilde müslümanların, Hz. İsa' nın şahsına karşi besledikleri büyük hürmeti asla unutmayalım (37).

---

mamıştır. Çünkü doğumu, kendi kudretinin dışındadır. Yaratılmasında kutsiyet kazanacağı şahsî bir dahli yoktur. Bu tarz inanış İslâm'da geçerli değildir. O'nun bir yönü vardır, o da diğer peygamberler gibi kendisine Kitab verilmiş Peygamber olmasıdır. Yazar, «konu esasında geniştir» demekle bu hususta inandırıcı bilgi veremiyeceğinden hemen geçmeyi tercih etmiştir.

(37) Evet doğrudur, yazar başta olmak üzere ekseri hıristiyanlar bunu bilirler. Çünkü Kur'ân biz müslümanlara böyle emreder. Hz. İsa'nın, Hz. Peygamber gibi gerçekten kul olduğunu, kendisine Kitab verilerek risâlet aldığını kabul eder, inanırlar.

İşte eksiklikleri, müslümanların Hz. İsa'ya iman ettiğini bildikleri halde, taassupları neticesi Hz. Muhammed'in risaletini kabul etmedikleri, Hz. İsa'ya Allah'ın oğlu ve aynı zamanda Rabb olduğu hususunda şirke sapmalarıdır. Hz. İsa hakkındaki inançları, Kur'ân'da Hz. İsa'nın ağzından ifade edildiği şekliyle, gerçek bir inanç değildir. Müslümanların Kur'ân ve Hadîste tanıtılan Hz. İsa'ya imanlarıyla, onların imanları arasında farklar mevcuttur. İslâmiyet, Hz. İsa'ya peygamberliğin en nezih vasıflarını takar, onu hiçbir peygambere nasip olmayan bir yaratılışta insanlığa bir örnek ve imtihan vesilesi olarak tanıtırken, Hıristiyanlık onu hem insan, hem de Allah yapa-

Kur'ân-ı Kerîm'in ifade ettiği gibi Hz. İsa'nın insanî vasıfları pek çoktur; kendisi ve annesi Meryem istisnâî sâfiyette varlıklar olarak zikredilir. Hz. Meryem'in babasının adı Kur'ân-ı Kerîm'de İmrân olarak geçer (Kitâb-ı Mukaddeste Hz. Mûsa'nın, Hârun'un ve kız kardeşleri Meryem'in babasının isminin aynısı, fakat bir m ve n harfi farkiyle). Hz. Meryem'in annesi çocuk beklerken, Kur'ân'a göre, doğacak çocuğu Allah'a adadığını söylemişti. Doğan çocuk kız olmuştu; fakat Kur'ân'ın bir kelimesi neslin, sonunda bir erkek çocuğa müncer olacağına işaret eder, o kadar ki Hz. Meryem ve İsa'nın şahısları Kur'ân-ı Kerîm'de birbirinden ayrılmaz.

«İmrân'ın karısı şöyle demiştir: Ya Rabbi, karnımdakini dünya meşguliyetlerinden uzak olarak sana adadım. Böylece adağımı kabul buyur. Muhakkak ki Sen, (adağımı) hakkıyle işiten ve bilensin. İmrân'ın karısı çocuğu dünyaya getirince, Allah ne doğduğunu daha iyi bildiği halde: Ya Rabbi kız evlâd dünyaya getirdim. Erkek, kız gibi değildir. Bununla beraber ben ona Meryem ismini verdim. İşte ben, onu ve zürriyetini kovulmuş şeytanın şerrinden Sana ısmarlıyorum, dedi.» (Âl-i İmrân, 3/35 - 36) Veya biraz aşağıdaki âyette ise :

---

cak kadar açık bir çelişkiye, sapıklığa düşer. Bu noktada müslümanlar, inandıkları Allah'ın sözüne uyar, kaynak olarak da doğruluğunda hiç şüphe olmayan Kur'ân'ı gösterirler. Ya hıristiyanlar neyi kaynak gösterecekler? Hz. İsa'nın asla kabul edemiyeceği Allah'ın oğlu veya Rab İsa diye hikâyeciler tarafından yazılan İncilleri mi? İsbatlayacak sağlam delilleri olmadığı için çaresiz Hz. İsa'nın ölümünden sonra yazılan bir sürü İncil arasında, sonradan İznik Konsülünce seçilen bugünkü câri İncilleri göstereceklerdir.

«Melekler şöyle dediler: Ey Meryem, Allah seni ibadetle seçkin kıldı, seni tertemiz büyüttü, âlemin kadınları üzerine seçti.» (Âl-i İmrân, 3/42)

«Ben onu ve zürriyyetini kovulmuş şeytanın şerrinden Sana ısmarlıyorum» âyeti çeşitli tefsirlere vesile oldu. Hadîs kitaplarının en sahihinde nakledilen bir hadîs-i şerif doğuşta her insanın şeytan tarafından dokunulduğunu söyler. Doğan çocuğun attığı ilk çığlıklar bunun alâmetidir. Sadece Hz. Meryem ve İsa Aleyhisselâm şeytanın bu temasından uzak kalmışlardı.

Ebû Hureyre Rasûlullahtan şöyle işittiğini söyler: «Doğumu esnasında hiçbir âdemoğlu kendisine şeytan dokunmadan doğmaz. Öyle ki çıkardığı ilk çığlık, şeytanın dokunmasından mütevellit bir çığlıktır; ancak Hz. Meryem ve oğlu bu kaideden istisnadırlar.» (Buhârî, Bâb-ı Enbiya 44, Müslim, Bâb-ı Fazilet)

İslâmiyetin görüşleri hıristiyanlıkdakilerden oldukça değişiktir. Şeytanın bu dokunuşunun anlamı nedir? İslâmiyet hıristiyanlıktaki günah-ı aslî inancını kabul etmez. Burada mevzubahs olan doğumdur, hamile kalmak değildir. Öte yandan şeytanın dokunması bazı müfessirlerce kötülüğe meyli de içine alır (37a). Şahsen Hz. Meryem'in

---

([37]a) Her doğan çocuğun ilk nefesi alabilmesi için doğumu esnasında ağlaması insan fizyolojisinin tabiî bir neticesidir. Dinî eserler, zikredilen hadîs-i şerife dayanarak bu ağlamayı şeytanın dokunuşu olayına hamlederler. Doğum esnasında ağlamanın tıbbî yönü muhakkak izah edilmiştir. Biz bunun sebeblerini ve ağlamadan doğan çocukların olup olmadığının araştırılmasını yetkililere bıra-

iffet ve temizliği hususunda İslâmiyet ve hıristiyanlık arasındaki mukayeseyi daha ileri götürmemeyi tercih ederiz. Yoksa İslâmiyette çok incelenmiş, Hıristiyan ilâhiyatının bir terimini uygulama tehlikesine düşeriz. Böyle bir sözün önemini işaret ederek İslâmda Hz. Meryem'in «iffetli ve temiz» olduğunu söylemenin kâfi geleceği kanısındayız. Rahibeler, müslüman genç kızlara Hz. Meryem'in iffetinden bahsettiklerinde, sözleri bu genç kızların kalbinde derin bir yankı buluyor.

---

kıyoruz. Bizce mühim olan, Hz. İsa'nın Hz. Muhammed'den yapılan sahih rivayete göre doğumu esnasında şeytan dokunmadığı için ağlamamış olmasıdır. Bazı müfessirler, dokunma olayının temsilî olduğunu kabul ediyorlar. Hz. İsa bundan istisna edildiyse, doğuşu anından itibaren İslâm peygamberi Hz. Muhammed'den daha üstün bir vasfa hâiz olduğu neticesinin çıkarılamayacağını söylüyorlar. Doğumu esnasında şeytan Hz. İsa'ya dokunmamış olsa bile sonradan O'nu yanıltmış, istediğini yaptırmıştır. Markos İncilinin 2-13. âyetlerinde buna dair bilgi mevcuttur. Demek ki şeytan doğuşunda Hz. İsa'ya yanaşamamasına rağmen, Markos'un ifadesine göre sonradan yanaşmış, ona istediğini yaptırmıştır.

Şeytanın dokunuşunun anlamı ne olabilir, sorusuna verilecek cevap kanaatımızca şöyledir: Her insanın yaratılışında, şeytana uymağa meyyal bir karakteri vardır. Şeytana uymak kaçınılmaz bir zâfiyet ve karakter olduğuna göre, her insan günah işlemeğe elverişli bir karakterde dünyaya gelmektedir. Mühim olan husus, insan tabiatında mevcut yaratılışı, mümkün olan asgarî hadde indirmek, şeytanî fiillerden büyük bir titizlikle kaçınarak rahmânî emirlere uymaktır.

Hz. Meryem'in hamileliğinden bahseden âyetlerle, diğer âyetlerin ifade ettiği gibi Hz. Meryem bâkire kalmıştır. O bütün inananlar için bir örnek teşkil eder.

«Allah, iman edenlere Firavunun karısını bir misal yaptı. O vakit bu kadın şöyle demişti: Ya Rabbi, Senin katında benim için cennette bir ev yap, beni Firavundan ve onun amelinden kurtar, beni o zalimler topluluğundan kurtar.»

«Bir de İmrân'ın kızı Meryem'i (misal yaptı) ki ırzını pek sağlam korumuştu. Biz de ona (vasıtasız olarak yarattığımız) ruhumuzdan üfledik (bunun üzerine İsa'ya hâmile kaldı). O Rabbinin bütün dinî hükümlerini ve Kitablarını tasdik etti. O ibâdete devam edenlerdendi.» (Tahrîm, 66/11 - 12)

«Kendisini (Meryemi) de oğlunu da âlemlere bir ibret yaptık.» (Enbiyâ, 21/19)

Zira bu iffet aynı zamanda Kur'ân-ı Kerîm'in Hz. İsa için tanıdığı bir hususiyettir. Kur'ân-ı Kerîm'de çok sayıda peygamberin Allah'tan mağfiret diledikleri ve Allah'ın onlara günahlarını bağışladığını bildirdiği halde Hz. İsa'nın günahları Kur'ân-ı Kerîm'de söz konusu değildir. Bu bakımdan birçok sûfiler Hz. İsa'da kutsiyetin büyük bir örneğini görmüşlerdir.

Mısır'daki müşahedelerimiz esnasında görebildiğimiz kadarıyla halk arasında bilhassa dikkati çeken, Hz. İsa'nın mûcizeleridir. Kur'ân-ı Kerîm'in ifadesine göre Hz. İsa anadan doğma kör ve abraşı iyileştirmiş, ölüleri diriltmiştir. Mûcizeleri arasında, doğar doğmaz annesinin bekâreti aleyhinde konuşanlara söylediği sözler de mevcuttur, kendisine hayat verdiği çamurdan yapılmış kuş mûcizesi de bun-

lar arasındadır (bunlar sahte çocukluk İncillerinin bahsettiği mûcizelerdir). (38)

Fakat Kur'ân-ı Kerîm şunu kesinlikle belirtir ki Hz. İsa'nın yaptığı herşey «Allah'ın izniyle» gerçekleşmiştir ve müfessirler bu arada cümlenin âyette olmasını Hz. İsa'nın bir yaratık olarak, ancak Allah'ın kudretiyle bunları başardığını göstermek için geldiği üzerinde dururlar. Der-

---

([38]) Yazar, Hz. İsa'nın mûcizelerini toplu halde bahseden âyeti zikretmediği için meâlin aynen vermeyi faydalı buluyoruz.

«(Allah İsa'yı) İsrailoğulları'na Rasûl olarak gönderdi. (Rasûl olduktan sonra İsa onlara şöyle dedi :) Hakikat ben size Rabbınızdan bir âyet getirdim. Ben size çamurdan kuş biçiminde bir şey yapar, ona üfürürüm, Allah'ın izniyle canlı kuş olur. Yine Allah'ın izniyle anadan doğma körü ve abraşı iyi eder, ölüleri diriltirim. Evlerinizde ne yiyor ne biriktiriyorsanız size haber veririm. Şayet inananlardansanız bunda sizlere ibretler vardır.» (Âl-i İmrân, 3/49)

Bu âyette bir arada zikredilen mûcizeler bazı İncillerde mevcut olmasına rağmen yazar, parantez içinde bunlara sahte (apocryphe) inciller damgasını vuruyor. Mevcudiyeti sonradan Kur'ân'la ispat edilen mûcizelere, sahte incillerde bulunmasından ötürü yazarın bu sözüyle leke sürülüyor, sahte-sahih ayırımı yapılarak okuyucuda şüpheler uyandırılıyor. Yazar Hz. İsa'nın mûcizelerini zikreden İncillere neden sahte, uydurma İnciller demektedir? Bunun üzerinde durmak istemiyoruz. Allah'ın izniyle Hz. İsa tarafından gerçekleştirilen bu mûcizeleri yazar, sahte incillerde mevcuttur kanısında devam ededursun, yukardaki âyette sayılan mûcizelerden, çamurdan yapılan kuş

ler ki Hz. İsa'nın hayatındaki mûcizevî olaylardan herbiri ayrı ayrı ele alınırsa Allah'ın onu «göğe çekme» mûcizesi de dahil, ki oradan yeryüzündeki hayatını tamamlayıp ölmek için inecektir, hepsi diğer peygamberlerin hayatlarında olmuş şeylerdir. Onun yeryüzüne dönüşü, elfiyyin (Mesihin yeryüzüne inip bin sene yaşayacağına inanan hıristiyan topluluğu) nin bahsettikleri gibi tam bir sulhün hüküm süreceği bir zamanın alâmeti olacaktır. Fakat müfessirlerin ileri sürdüğü görüşün doğruluğu ne olursa ol-

---

şeklinin canlanmasına dair olanı Çocukluk İncilinde, anadan doğma körü iyileştirdiği St. Jan IX da, cüzzam hastalığına yakalanan (abraş) kimsenin iyileştirildiği Matta VIII, 1-4 de, ölüleri dirilterek yeniden yaşattığı Luka VII, 11-17 de ve St. Jan XI, 17 de zikredilmektedir.

Şu halde Allah'ın Peygamberi ve kulu olan Hz. İsa, şüphesiz mûcize gösterecektir. Peygamberliğini isbat etmesi için değişik mûcizelerle gelmesi gayet normaldir. Çünkü her peygamber hitap ettiği topluma belirli mûcizelerle gelir. Yaratılışı bile bir mûcize olan Hz. İsa daha beşikte iken mûcize göstermiş, kendisine Allah tarafından bir kuvvet verilerek peygamberliğini mûcizeleriyle de isbat etmişse, bu hal o'na ayrı bir nitelik kazandırmaz. Sahip olduğu bu vasfiyle övünmediği açıkça ortada iken yazarın, «şahsında bu kadar mûcizeyi toplayan yegâne peygamberdir» demesi acâip bir iftihar vesilesidir. Biz bu kanaatta değiliz. Her peygamberin kendine göre mahiyeti değişik mûcizeleri vardır. Eğer bir peygamber az, diğeri çok mûcize göstermişse biri diğerinden daha üstündür diye bir yargıya varmak peygamberlik müessesesinde mevcut olmayan bir teamüldür (bkz. Bakara sûresi, 2/285).

sun gerçek şudur ki Hz. İsa, hatta Kur'ân-ı Kerîm'e göre, şahsında bu kadar mûcizeyi toplayan yegâne peygamberdir. Ve tekrar yeryüzüne ineceği mûcizesi sadece ona hastır.

Gene Kur'ân-ı Kerîm'e göre Hz. İsa'ya İncil verilmiş. Çevresinde kendisine iman eden havariler toplanmıştır. Bunların isteği üzerinedir ki esrârengiz «sofra» yı (belki bu ekmeklerin çokluğu, Hz. İsa'nın et ve kanına izafeten ekmek ve şarap ziyafetine işarettir) ki anlamı müfessirlerin gözünden kaçmıştır, gökten indirmesi için Allah'a duâ etmiştir (39).

---

(39) Yazarın parantez içindeki kanaatı, İslâm nokta-i nazarınca tamamen yanlıştır, belki Hıristiyan akîdesinde de böyle bir fikrin mevcudiyeti mevzubahs değildir. Çünkü Hz. İsa «sofrayı», huzur-u ilâhiye çekilmeden önce dünyada iken istemiştir. Hıristiyan âyinlerinde âdet haline getirilen Hz. İsa'nın kanına izafeten şarap içilmesi, etine izafeten de ekmek yenilmesi gibi sonradan ihdas edilmiş âdetlerin Allah tarafından indirilen «sofra» ile hiçbir alâkası yoktur. İndirilen sofranın, Hıristiyan inancına göre çarmıha gerilen Hz. İsa'nın (ki bunu, Kur'ân-ı Kerîm şiddetle reddeder) ölümü sırasına tesadüf etmiş olduğu tarihen de doğru değildir. Şu halde indirilen sofra ile, günümüzde de uygulanan âyin esnasında şarap içilmesi, ekmek yenilmesi âdeti arasında en ufak bir benzerlik aramak imkânsızdır. Her ikisi ayrı ayrı şeylerdir. Sofranın indirilişi Allah'ın kudretine bir delil olduğu kadar, Hz. İsa'nın gerçek Peygamber olduğunu tasdik içindir. İndiriliş gayeleri arasında, ondan yiyenlerin inanıp inanmayacaklarını deneme, imtihan etme gayesi vardır.

O, dünyada insanların hürmetiyle sevinmiş, âhirette de onunla sevinecektir; bu sevinci müfessirler Allah'ın vergisi olan dünyada gösterdiği mûcizeler, âhirette de şefaat ihsaniyle tefsir ederler. İsrailoğullarına gönderilen Hz. İsa, Tevrat'ın bazı hukukî esaslarını onların lehine yürürlükten kaldırmıştır.

«Hem elimdeki Tevratta (mevcut hükümleri) tasdik edici olarak, hem de size haram edilen (içyağı ve deve eti gibi) bazı şeyleri helâl kılmak için geldim ve size peygamberliğimi tasdik eden bir mûcize getirdim. Artık Allah'tan korkun ve bana itaat edin.» (Âl-i İmrân, 3/50)

Allah, Hz. İsa'ya uyanların kalbine «mülâyemet ve iyilik» duygusu koymuştur.

Yukarıda zikredilen misallerin hepsi, Kur'ân-ı Kerîm'in Hz. İsa ve annesinden büyük hürmetle bahsettiğini göstermektedir. Bununla beraber, müslümanların gerçek hayatta Hz. İsa'ya atfettikleri hakiki mevkii görmek, biz hıristiyanlar için zordur. Kendisinden bahseden Kur'ân-ı

Halbuki ekmek ve şarap ne Hz. İsa'nın emri, ne de hıristiyanlığın esasında mevcut, yapılması zarurî bir ibadettir.

İslâm müfessirlerinin sahabeden aldıkları bilgilere göre, indirilen sofrada her türlü yiyecek olduğu halde, ancak et ve ekmeğin bulunmadığı zikredilir. Bundan daha mühimi, Hz. İsa'nın ümmeti için istediği sofradan ağzına en ufak bir lokma almadığıdır. Şu halde, müfessirlerin gözünden kaçan bir nokta yoktur, hatta tefsirlerde mevcut bilgiler arasında sofranın ihtiva ettiği yiyecekler, kimlerin yediği, sofranın nekadar devam ettiği, akabinde ne gibi değişiklikler meydana geldiği hususunda çeşitli rivayetler ileri sürülür.

Kerîm âyetleri, büyük kur'ânî temaları bahseden âyetlerden materyel bakımından daha az yaygındır. Radyodan nakledilen çeşitli vaazlar Hz. İsa'nın adı geçmeden dinlenemez. Vaazlar ondan, bilhassa siyasî bir olay veya hıristiyanları hedef alan bir bayram vesilesiyle bahsederler. Müslümanlar hıristiyan dostlarına ondan sitayişle bahsederler, fakat kendi aralarında ne yaparlar? Öyle geliyor ki, bütün peygamberlere olduğu gibi, Hz. İsa'ya imanlarını açıkça söyledikten sonra bütün iş, fertlere göre değişen münferit bir bağlılığa kalıyor.

Ve bilhassa, müphem işe girişmek cezasiyle de olsa şunu gizlemememiz gerekir ki, Kur'ân-ı Kerîm Hz. İsa'nın bir yaratıktan başka bir şey olmadığını çok açıkça ifade eder. Kur'ân-ı Kerîm Allah'ın tecessümü sırrını kat'iyetle reddeder. Aşağıdaki âyette «ancak» tabiri bunu açıkça göstermektedir.

«O (Meryem oğlu İsa) ancak bir kuldur. Biz ona nimet verdik ve kendisini İsrailoğulları için (babasız yaratmakla) bir ibret kıldık.» (Zuhruf, 43/59)

«Allah'ın kendisine Kitabı, hükmü, peygamberliği verdiği bir beşere: Allah'ı bırakıp bana kulluk edin, demesi yaraşmaz; fakat Kitabı öğrettiğinize, okuduğunuza göre Rabbe kul olun, demek yaraşır. Melekleri, peygamberleri Rab olarak benimsemenizi size emretmesi de yaraşmaz. Siz müslüman olduktan sonra size küfrü mü emredecek?» (Âl-i İmrân, 3/79-80)

Zira İslâmiyete göre Allah'la bütün yaratıklar ayrı ayrı mütalaa edilir. Ulûhiyetin tecessüm edebilmesi ve önceden ne ise o şekilde varlığına devam etmesi insanlara, kendisiyle birleşen bir insan tabiatına bürünmüş gözükmesi fikrî, ilâhî azamet ve vahdâniyetin uzlaşamayacağı bir görüşle reddedildiği sanılıyor. Kur'ân-ı Kerîm Hz. İsa

ve annesine tahsis ettiği çeşitli apolojetik âyetleri, bizce kabul edilmeyen, varlıklar dünyasından ayrılmış tek Allah fikri üzerinde duruyor (40). Tebliğini ilk anda, ulûhiyetin doğuşu hikâyeleriyle puta tapanların ilâhlarına karşı yönelten Kur'ân-ı Kerîm, Allah'ın zâtındaki nesil fikrine şiddetle karşı çıkar; zira bu nesli o, cinsî biçimde mülâhaza eder, bu şekil — ki bunu söylemek faydasızdır — aynı şekilde hıristiyanlarca kesin olarak reddedilmiştir.

Hz. İsa hakkında en toplu âyet de şudur:

«Ey Ehl-i Kitab, dininizde (haddi aşıp) taşkınlık etmeyin, Allah'a karşı ancak hak olanı söyleyin. Meryem oğ-

---

(40) Allah'ın varlıklar dünyasından ayrıldığı fikri, İslâmiyete aykırı olan yanlış bir düşüncedir. Varlıklar dünyasını meydana getiren Allah, tasarrufunu bunlardan nasıl çekebilir? Bizatihi Allah'ın varlığıyle var olan varlıklar O'nun kendilerinden ayrı olmasıyle varlıklarını nasıl devam ettirebilir? Gökler dahil kâinattaki canlı-cansız bütün varlıklar O'nun varlığına muhtaçtır. Şu halde O, hattızâtında varlıklar dünyasına varlık verdiğinden onlardan ayrı değildir. Her şeyi yaratan O'dur, her şeyin üstünde yegâne gâlib-i mutlak da O olduğundan, Varlığı varlıklar dünyasiyle birleşmemiştir. O bunları, yaratıcı sıfatıyle var etmiştir, hepsi de O'nun dışında, O'nun varlığıyle var olan dünyadır. Yani Allah eşyayı yaratmıştır, fakat hiçbir zaman yaratışı sebebiyle eşyada mevcut değildir. Varlıklar dünyasına vucût veren O'nun yaratıcı kudretidir. Sahip olduğu yaratıcı ve idare edici vasfı, asla O'nun zâtı olamaz. Bu yüzden Allah'ın zâtiyle sıfatlarının iyi bilinmesi, bu iki mütemmim unsurun gerçek bir vukûfiyetle anlaşılması gerekmektedir.

lu İsa mesih, Allah'ın Rasûlü ve Meryem'e ulaştırdığı kelimesi ve kendinden bir rûh olmaktan başka bir şey değildir. Allah'a ve peygamberlerine inanın, Allah üçtür demeyin, bundan vazgeçin, hakkınızda hayırlı olur. Allah yanlız bir tek ilâhtır. Çocuğu olmaktan münezzehtir. Göklerde ve yerde ne varsa hepsi O'nundur. Vekil olarak Allah kâfidir.

«Ne mukarrabûn (Allah'a en yakın) melekleri ne de Mesih, Allah'a kul olmaktan asla çekinmezler. Kim Allah'a kulluktan çekinir ve büyüklenirse, bilsin ki O, kıyamette hepsini huzuruna toplayacaktır.» (Nisâ, 4/171 - 172)

Bu âyette hıristiyanlara çağrı söz konusudur. Yukardaki âyet belki, bazı kelimelerin tefsiri üzerinde durulursa, hıristiyan görüşü içinde anlaşılabilir. Burada Hz. İsa-nın iki büyük vasfı, Mesih ve Kelimetullah zikrediliyor. Fakat Kur'ân'ın bütünü içinde müslümanlar bunları Hz. İsa'nın ulûhiyetine karşı bir delil olarak tefsir ederler. Öyle geliyor ki, Kur'ân'ın kesin mantığı içinde mülâhaza edilirse, onlar haklıdırlar. Kur'ân-ı Kerîm'in «Allah üçtür demeyin» emri kesin ve geneldir; müfessirler bunu, Kur'ân-ı Kerîm'in zikretmediği, ancak bir ara ortodoks hıristiyanların Teslisi olmayan (Allah, İsa'ya ve Meryem) üçlüsünden bahsettiği sanılan, hıristiyanların gerçek Teslisine hamlederler.

Mesih ünvanı bilhassa, kurtuluş tarihi içinde bunun gerçek tarihî önemini kavrayamayan müslümanlarca bir şeref ünvanı olarak farzedilir. Âyetteki «kelime» lafzı, gerçek anlamını ifade edemiyen bir şekilde sembolik olarak tefsir edilmiştir. «Kendinden bir rûh» lafzı ise (Kur'ân doktrininde rûh, bir yaratıktır) bazı sapık yahudi - hıristiyan mezheplerinin Hz. İsa hakkında düşündükleri gi-

bi bir melek veya melekler üzerinde bir mahlûk anlamına gelebilir. (41)

Bu âyetle belli bir güçlüğün içinde bulunuyoruz. Eğer gerçekten anlaşılmışsa İslâmiyet Hz. İsâ'ya, daha da uzağa gitmeğe yarayacak çok yüce ünvanlar verir. Önceden gelen bir vahyin bıraktığı tesir, ileri atılacak bir adım için

---

(41) Meryem oğlu İsa'ya verilen Mesih adı bir şeref ünvanı değil, onun diğer insanlar gibi mahluk olmaktan başka hiçbir farkı olmayan yaratık olduğuna işaret eden bir isimdir. Anlamı, mübarek demektir. Çünkü o Allah'ın kulu ve Rasûlüdür. Müslümanlar onu bu şekilde tanır, şerefini ismine değil, yaratılışındaki üstün hikmete hamlederler.

«Allah'ın Kelimesi» sözü, sembolik olarak tefsir edilmiştir diye bir şey düşünülemez. Müfessirler «Kelimesi» sözünü, Allah'ın «ol» emrine hamlederler. Çünkü O'nun «ol» emriyle her şey «olduğu» için, Hz. İsa da babasız dünyaya gelişinde Allah'ın «ol» kelimesiyle dünyaya gelmiş, Meryem hâmile kalmıştır. Bu çeşit tefsir tarzında sembolik bir izah mevcuttur denilemez. Allah'ın Kelimesi «ol» sözüdür, Hz. İsa'yı yaratan Allah olduğuna göre o, Allah'ın kelimesidir. Âyetteki «Kelimenin» gerçek değer ve anlamı budur.

«Kendinden bir rûh» deyimi melek veya melekler üstü bir yaratık anlamına gelemez. Çünkü Allah onu insan olarak yaratmıştır, fakat yaratılışı itibariyle yaratıklar arasında ayrı bir özelliğe sahiptir. Allah'ın Kelimesi ve O'ndan bir rûh oluşu, onu hıristiyanların izafe ettikleri vasıflardan çekip uzaklaştırmaktadır. Bu iki vasfı sebebiyledir ki Hz. İsa çarmıha gerilip öldürülmemiş, semaya ref' olunmuştur.

belki bağlama taşı vazifesi görebilir. Âyetteki «o Allah'ın Kelimesidir» ifadesi, belki bir gün kendisinden, ışığın fışkıracağı bu kelimenin tefekkürüdür. Fakat şu anda, kesin ifadeler bu adımı durduruyor. Dinin, İşlâmiyetle kesin olarak son bulduğu, necatla ilgili herşeyin Kur'ân-ı Kerîm'de mevcut olduğu fikriyle (En'âm, 6/38, Nahl, 16/89), Hz. İsa'nın bir yaratıktan başka bir şey olmadığı ifadesi (Zuhruf, 43/59) tutumlarını doğrulamak için müslümanlarca ileri sürülüyor. Esasen Hz. İsa'ya atfedilen «kelime» lafzı, Kur'ân-ı Kerîm'de çok nadir olarak rastlanıyor. İki âyette Hz. İsa'ya, Allah'ın kelimesi olduğu söylenir. Yukardaki âyette ise, sadece O'nun kelimesi deniliyor. Ruh kelimesi ise Hz. İsa'ya çok kere izafe ediliyor, fakat çeşitli anlamlarda. En kuvvetli manayı veren, yukarda zikredilen âyetteki ifadedir. Başlangıçtan beri yaşanıldığı şekliyle, İslâmiyetin Hz. İsa hakkındaki bilgileri, yahudi - hıristiyan tarikatlarınınkine benzer. Bunlar Hz. İsa'yı, Allah tarafından gönderilen peygamberler serisi içinde, cehennem azâbı veya cennet nimetiyle herkesin davranışını cezalandıracak olan Yaratıcı ve Kâdir-i Mutlak Allah'ın gerçek dinine davet için gönderilmiş bir peygamber olarak hürmet ederler.

Hz. İsa'nın Kur'ânî necat içinde işgal ettiği mevkii; bu benzerliği doğrular. Kur'ân'ın ortaya koyduğu akîdeye (doktrine) göre necat, doğrudan doğruya Allah'tan gelir, bu doktrinde her arabulucu mecburen insan veya madde ile ilgili olacağından kurtarıcı fikri kabul edilmez. Bu inançta, değeri ne olursa olsun nefsini kurban etme yoktur, Allah'la kul arasına girecek bir aracı mevcut değildir (burada da İslâm görüşü bizâtihi mantıkî olsa bile, bizim görüşümüz değildir. Zira tecessüm eden kelime, gerçek Allah ve gerçek insan olan İsa'nın tek mevkiini gösterir ki,

bizim için onun kurtarıcı rolü, esasen insanî bir rol değildir). Bu bakımdan Haç'ın Kur'ân'da hiçbir rolü yoktur. Haçtan sadece bir tek âyette söz edilir (42); Hıristiyan tefsir denemelerine rağmen (ki tek bir âyet söz konusu olunca her zaman tefsiri mümkündür, fakat hangi esaslar dahilinde mümkündür?) öyle geliyor ki tüm İslâm geleneği Hz. İsa yerine çarmıha gerilenin kim olduğunu bilmeksizin Docètes'ler, Gnostik'ler ve Manichéens'lerde yaygın olan fikre göre bir başkasının çarmıha gerildiğini (kurban olduğunu) öğreten bu âyeti tefsir ettiğinde, bizatihî mantıkî olur. Çarmıh âyeti Hz. Meryem'in bâkireliğini yalanladıkları ve iman etmedikleri için Allah'ın lânetlediği yahudilerden bahseder. Buna ilâveten âyet şöyle devam eder :

«Bir de onların (yahudilerin Hz. İsa'yı) inkâr etmeleri ve Meryem'e (zina isnadı ile) büyük bir iftirada bulunmalarından ve biz Allah'ın Rasûlü, Meryem oğlu İsa Mesihi öldürdük, demelerinden ötürüdür. Halbuki onu öldürmediler, çarmıha germediler, fakat (çarmıha gerilen Hz.

---

(42) Yazarın dediği gibi haç, bir âyette zikredilmemiştir. Arapçada haç anlamını ifade eden kelimeler birkaç tane olduğundan herbir kelime ile ilgili âyetleri ayrı ayrı zikretmeği uygun buluyoruz. Türkçe'de put dediğimiz, arapça cibt kelimesi : Nisâ, 4/51, Tâğut kelimesi Bakara, 2/256, 257; Nisâ, 4/51, 60, 76; Mâide, 5/60; Nahl, 16/36; Zümer, 39/17, Asnâm kelimesi En'âm, 6/74; A'râf, 7/38; İbrahim, 14/35; Enbiyâ, 21/57; Şuarâ, 42/71, Evsân kelimesi Hacc, 22/30; Ankebût, 29/17, 25. âyetlerinde zikredilir. Haç hakkında tek olduğunu söylediği bu âyeti bile örnek olarak vermek istemeyen yazarın, bu konudaki sözleri de yersiz olur.

İsa'ya benzer biri olduğundan) kendilerine benzetme yapıldı (43). Esasen İsa'nın katli hakkında kendileri de ihtilâfa düşüp kesin bir şüphe içindedirler. Onların bu öldürme hadisesine ait bilgileri yoktur ancak kuru bir zan peşindedirler. Onu gerçekten öldürmemişlerdir.» (Nisâ, 4/156 - 157)

Bu âyetin ifade ettiği bizatihî anlamdan ziyade, sözü edilen Kur'ân-ı Kerîm'in akîdesidir. Nasıl olur da Kur'ânî necatın anlamı içinde Haç'ın yeri olabilir? Burada herşey önceden tahmin edilmiş; hatta bu âyette, Ahd-i Atîk'de bekleme taşları mesabesinde olan, günaha karşı kurbanlar, günahın ciddiyetine devamlı çağrı, Allah sevgisine yapılan adak, insanın hatasını tamir etme zarureti ve İsaie kitabında kulun peygamberliği bile yoktur. Kur'ân-ı Kerîm'de herşey, tam ve bitmiş olarak gösterilir. Müslümanlar, Allah'ın vasıtasız olarak günahları affettiğine inanırlar.

Bu kitabın dar hacmi, âyetlerden seçmeler yapmamıza ve tutumları şema halinde anlatmamıza mani oluyor. Son izahların daha ziyade müslüman müfessirlere terettüb ettiği acaba söylenemez mi? Esasen bazı hıristiyanlar, Kur'ân'ın hıristiyanlıkla ilgili önemli âyetlerini tamamen hıristiyan görüşüyle, ihtiva edebilecekleri her türlü zenginliği daha iyi göstermek için bir gayret sarfederler. İçinde bulundukları metinden alındıklarında kolayca bir tefsire imkân veren münferit âyetler hakkında onlar, böyle bir teşebbüsün kendini doğruladığını düşünürler. Biz şahsen, buna şimdilik hakkımız olduğuna inanmıyoruz. Bizi hayre-

---

(43) Yazar âyeti buraya kadar zikrediyor, mühim kısmını vermekten kaçındığı için biz ilâve ediyor, sakladığı gerçeği ortaya koyuyoruz.

te düşüren bir husus var: milyonlarca müslümana göre Kur'ân-ı Kerîm, bizimkinden tamamen farklı bir kurtuluş İncil'i, kendi çizgisinde tamamlanmış bir Kitab olarak görünür. Müslümanlar Kur'ân-ı Kerîm'in genel fikrini harfiyyen tatbik ederler ve Hz. İsa ile ilgili bilgileri onun ışığında değerlendirirler.

Hakikatı her an hayalsiz görmenin kâfi geleceği pek doğru olmaz; karşılıklı birbirini yaralamaktan kaçınmak için de en iyi yol, üzerinde ittifak ettiğimiz müşterek noktaları aramak olacaktır. Müslümanlarla müşterek noktamız: irâde-i ilâhîye tam itaat, bazen vahiy aklın kuvvelerini geçse bîle akla aykırı bir şey söylememek endişesidir. Allah'ın birliğine, peygamberleri vasıtasıyle konuştuğuna inanıyoruz. İşte bu da fazladır bile. Bundan sonra belki en önemli noktalardan birisi, kendisine iman edenlere gerçek olarak nakledildiği şekilde Hz. İsa'nın getirdiği tebliğin izahında bulunur. Kitâb-ı Mukaddes ve tefsirinin doğruluğu üzerindeki tutumlarımız anlaşıldığı gün, karşılıklı temaslardaki birçok zorluklar düşecektir. Kitâb-ı Mukaddesin doğruluğu meselesi, müslümanlarla hıristiyanlar arasındaki münasebetlerde yeni bir emre kadar önemli bir mesele olarak kalacaktır (44).

---

(44) Mesele, hıristiyanların bugünkü tutumları yüzünden esasında pek önemli değildir. Kitab-ı Mukaddes'in Kur'ân-ı Kerîm gibi sahih (otantik) Allah tarafından vahyedildiği şekliyle muhafaza edilmiş bir Kitab olmadığını bütün hıristiyanlar bilir. Yahudilerin Tevrat'ı tahrif ettikleri nasıl bir gerçekse, İncil'in de Hz. İsa'ya vahyedilen İncil'in aynısı olmayıp, Hz. İsa'yı bile görmeyen kişiler tarafından yazıldığı, yani İncil'in ilâhî vasfı olmayıp tamamen insan sözünden ibaret oldu-

ğu da bir gerçektir. Bu yüzden bilinen gerçeğin aksi ortaya konulmadıkça, müslüman-hıristiyan münasebetlerinde Kitab-ı Mukaddes'in sahihliği meselesi ne zaman olursa olsun aynen kalacaktır.

Bir de bunun yanı sıra, Kitab-ı Mukaddes'te Hz. Peygamberin Hz. İsa'dan sonra geleceği, gerçek peygamber olarak işaret edildiği halde, hiç bir hıristiyan ne Hz. Peygamberin peygamberliğini, ne Kur'ân-ı Kerîm'in Allah'ın kelâmı olan sahih bir Kitab olduğunu kabule yanaşmamaktadır. Her müslüman tahrif edilmemiş Hz. İsa'ya verilen münzel İncil'e inanır, Hz. İsa'nın risaletini tasdik ve kabul eder. Hıristiyanlar da Kitabımıza iman, Peygamberimizi tasdik ve kabul etsinler, sonra karşılıklı anlaşma zemini arasınlar. İşte bu yüzden yeni bir emre kadar beklemek müslümanlara değil, kendilerini her türlü şüpheden uzak bir isbata götürecek dökümanlara ihtiyacı olan hıristiyanlara düşer.

İslâm hukuku

Kur'ân-ı Kerîm aynı zamanda hukukî bir Kitabdır. Bu yönüyle Akd-i Atîk'in birçok kitablarına benzer. İslâm noktaî nazarında, necat önce cennete giriş şartı **sine qua non** olan imanla elde edilse bile, gerçek şudur ki toplum hayatı da çok belirli esaslarla tanzim edilir ve ameller kıyamet günü cezalandırılır. Hukukçuların veya fakihlerin İslâm topraklarında işgâl ettiği mevki biliniyor.

Kur'ân-ı Kerîm ahkâmı, İslâmın intişarında da büyük bir rol oynamıştır. Aynı anda dört kadınla evlilik yarışına kadar çok kadınla evlenme, câriyeler edinme müsaadesi, boşanma imkânı İslâmiyeti yeni kabul edenlerce nazarı itibare alınmıştır. Bunda, müslüman kadınlara değil sadece müslüman erkeklere müsaade edilen Ehl-i Kitab kadınlarla evlilik (özellikle yahudi veya hıristiyan kadınları), çocukların İslâm terbiyesiyle büyütülmesi, bu arada miras tanziminin de rolleri vardır. Bütün bu esaslar Kur'ân-ı Kerîm'de mevcuttur. Buna mukabil mürtetlere mahsus sert tutumla ilgili olan diğer hususlar, devamlı harpler sırasında sırt çeviren hainlerin sadece dünyevî cezalarını tesbit eden Kur'ân'ın vahyinden sonra alınan hususlardır.

Bütün bu konulardan teferruatlı olarak bahsetmek

imkânsızdır. Bununla beraber bu noktada, Eski ve Yeni Ahidle mukayese çok faydalı olacaktır (45).

Kur'ân-ı Kerîm Allah sevgisinden pek bahsetmez. O sadece Allah'ın birliğinden, İlminden, Kudretinden, İyiliğinden ve Affedici olduğundan sözeder. Bununla beraber Kur'ân'da Allah sevgisiyle ilgili âyetler eksik değildir. Bunlar vahdaniyet hakkındaki âyetlerin yanı sıra, pek çok sûfinin manevî murakabesini beslemiştir. Şu âyet misal olarak gösterilebilir :

«Ey iman edenler! İçinizden kim dininden dönerse (şunu bilsin ki) Allah, sevdiği ve onların da Allah'ı sevdiği, mü'minlere karşı alçak gönüllü, kâfirlere karşı güçlü, Allah yolunda cihad eden, kınayanın kınamasından korkmayan bir millet getirir.» (Mâide, 5/54)

Buna mukabil Kur'ân-ı Kerîm, ahlâkî hayat konusunda Allah sevgisinden çok sık bahseder. Allah, iyilik yapanları, doğruluktan ayrılmayan kimseleri sever. O kâfirleri, haddi aşanları, adâletsizleri sevmez. Bu vasıflarla iyi kullarını seven, Rahmân ve Rahîm olan Cenâb-ı Hakkın mahiyeti işaret edilmiştir.

İslâm hukuku, birçok yönlerden on emrin tabiî ahlâk kısmını hatırlatan ahlâk esaslarını ihtiva eder. Bunlar Kur'ân-ı Kerîm'in, hangi fiillerin iyi hangilerinin kötü olduğunu belirttiği; iyiliği emretmek, kötülükten sakınmak

---

([45]) İslâm hukuku üzerine bir bölüm ayıran yazar, İslâm hukukunun belirli özelliklerinden söz etmeden, çok cüz'i bazı noktalara temasla yetiniyor. Bu bakımdan verilen başlık okuyucunun dikkatini çekse bile, muhtevası zengin değildir. Hele Eski ve Yeni Ahitle mukayesede konu ile ilgili bilgi bulmak imkânsızdır.

hususundaki esaslardır. İslâm hukuku, çok değişik müsbet ahkâmı da ihtiva eder.

Esasen Kur'ân-ı Kerîm ilk müslüman toplumunun içtimâi hayatını düzenlemek ve tatbikatta karşılacağı güçlükleri çözmek için çok çeşitli kaideler koymuştur. Bu kâideler, dünyevî olduğu kadar da uhrevidir; İslâm dini kendini, hem dünyevî hem de uhrevî bir din olarak tanıtır.

612 - 622 yılları arasında daha Mekke'de, bazı Kur'ân âyetleri nelerin yapılacağını nelerin yapılmayacağını tanzim etmişti. Bunlar bilhassa ahlâkla ilgili (inanmak, ibadet etmek, zekât vermek, zina işlememek, ebeveyne ihsanda bulunmak, günahları için Allah'ın mağfiretini istemek vs.) idi. Medine'de ise teokratik cemiyetin teşekkülü, kanunî mevzuatın elemanlarını ortaya çıkardı (temizlik kaideleri, yasaklanan yiyecekler, evlilik, miras, ramazan orucu, hac farîzası, savaş halinde düşmanlara karşı takınılacak tavır, ganimetler vs. gibi). Bu konudaki âyetler burada vereceğimiz bir örnekten daha çoktur. Meselâ şu âyet:

«Ey mü'minler! Namaza duracağınız zaman yüzünüzü ve kollarınızı dirseklere kadar yıkayınız, başınızı mesh ediniz ve ayaklarınızı da topuklarınıza kadar yıkayınız. Eğer cünüp iseniz hemen temizleniniz. Eğer hasta veya seferde iseniz, veya içinizden biri ayakyolundan gelmişse veya kadınlara yaklaşsanız (bu hallerde) su bulamadığınız takdirde temiz bir toprakla teyemmüm ediniz. O topraktan yüzünüze ve ellerinize sürünüz. Allah size bir güçlük dilemez, fakat sizi tertemiz yapmak ve üzerinizdeki nimetini tamamlamak ister. Umulur ki şükredersiniz.» (Mâide, 5/6)

Bazı âyetler, taciz etmeden Hz. Muhammed'in karşısında takınılacak tavır ve nezaketle (bk. Hucurât, 49/1 - 7),

ona hitab etmeden önce yapılacak ihtiyarî sadaka ile ilgilidir (bk. Mücâdile, 58/12 - 13). Meselâ şu âyet bunlardan bir örnektir :

«Ey iman edenler! Seslerinizi Peygamberin sesinden yüksek çıkarmayın, birbirinize hitab eder gibi O'na yüksek sesle hitab etmeyin. Haberiniz olmadan amelleriniz boşa gider.» (Hucurât, 49/2)

Müslüman olmayanların statüleri bakımından, müşriklerle Ehl-i Kitab arasında bir ayırım gözetildiğine işaret edelim (meselâ; evlenme imkânları, münakaşa mevcut olsa bile bir kabilenin himaye ödemeleri). Burada söz konusu olan ayırım, Ehl-i Kitab kadınların şahsî imanlarıyle hiç de ilgisi olmayan hukukî bir ayırımdır. Bundan, Hz. İsa'nın ulûhiyetine inanan veya inanmıyan İslâm ülkelerindeki bütün hıristiyanlar faydalanır. Bütün bu hukukî esaslara hâkim olan fikir, temizlik fikridir. Devamlı tekrar edilmese bile bu fikir, Kur'ân-ı Kerîm'in ana konularından biridir. Müslüman toplumu, temiz ve hatalardan arınmış bir toplumdur. «Okuma - yazma bilmeyenler (ümmiler) arasında, soylarından bir peygamber gönderen, onlara âyetlerini okuyan, onları (her türlü kötü amel ve hareketlerden) temizleyen, kendilerine kitab ve hikmeti öğreten Allah'tır. Halbuki bundan önce onlar açık bir sapıklık içinde idiler.» (Cumâ, 62/2)

Âyette mevzubahs olan temizlik hangisidir? Şüphesiz şer'i olan temizliktir, fakat bu aynı zamanda zekât ve sadaka gibi icraatla elde edilen en derûnî temizliği de ihtiva eder.

Kitâb-ı Mukaddesle mukayese burada çok uzun sürebilir. Musevî şeriatla İslâm şeriatı arasında bir benzerlik kurulabilir. Aynı şekilde hıristiyanların zihninde mevcut kanunî mevki ile, onu İslâm iktisadında işgâl ettiği mevki de mukayese edilebilir.

İslâm kardeşliği

1953 senesinde **Manevî Hayat** adlı dergi, Saharada uzun bir staj yapan papazın notlarını neşretmişti. Yazar makalesinde müslümanlarla temasın, bazı konulardaki görüşlerini değiştirdiğini itiraf ediyordu. Bu papaz onlarda Allah mefhumunu bulacağını ümit ediyordu, nitekim aradığını bulmuştu; fakat bu mefhumda hemen limitler de keşfetti. Buna mukabil «kardeşliği» bulduğunu da itiraf ediyordu. Notlarının tonu belirtmek istiyordu ki o, misafir olan bir kimse için önceden ne kardeşlik hissinden, ne kuvvet ne de sevgiden şüphe etmiyordu.

Bununla beraber kardeşlik, İslâm dünyasının en belirli içtimâi gerçeklerinden biridir. Belki bu, müslümanların büyük çoğunluğunun fakirlerden teşekkül ettiği ve fakirliğin insanları yaklaştırdığı içindir. Fakat bu düşünce, bu hadiseyi izâha kâfi gelmez. Kur'ân'a dönmek (köklerini onda aramak) gerekir (46).

---

(46) İslâm toplumlarında görülen misafirperverlik, insanlara karşı beslenen kardeşlik hisleri, bütün Hıristyan âlemini hayrette bırakmaktadır. En fakirinden en zenginine kadar her sınıf müslümanın misafire karşı gösterdiği bu iltifat, çok haksız bir tabirle yazarın belirttiği gibi,

İslâmdan önce (hatta şimdi bile) bedevi hukuku, kabilenin kardeşliği üzerine kurulmuştur. Tehlike anında hepsi, müştcrek hukuku müdafaa için tek bir blok teşkil ederler. Başka yerden çok çölde, hayat için mücadele, birliği gerektirir. Yolcu, yalnız kişi, misafirperverliğe güvenebilmesi gerekir. Bu ise normal olarak üç gün devam eder, zaman geçtikçe tuzu da ayrılmağa başlar. **Bedbahtlık yalnız kişiyedir** diyen Kitabın âyeti, bu uçsuz bucaksız çöllerde, asla bundan çok doğru olmazdı. Misafirperverlik bu memleketlerin büyük bir faziletidir.

Kur'ân-ı Kerîm bu gibi âdetlere çeşitli imalarda bulunur, fakat bunların kifayetsizliğini gösterir. Kuvvet ve

---

büyük kısmının fakir olmasından ileri gelen bir iltifat değildir. Mantıken düşünecek olursak, esasında fakirin ikram edecek fazla bir şeyi olmadığından, bu gibi insâni hareketten kaçınması gerekir. Halbuki bu davranış, hem fakirde hem de zenginlerde görülür. Şu halde kardeşlik ve misafirperverlik hissinin, fakirlikten değil — ki yazar bu hatasını hemen tamir edip, değiştiriyor — mükemmel bir din olan İslâmiyetin ne kadar insanî bir din olduğundan ileri gelmektedir. İnsaniyet, nezaket, hemcinslerini sevmek, fakir-zengin ayırımının çok üstünde bir meziyettir. Bu duyguları veren toplum değil dindir, İslâmiyetin üstün ahlâk telâkkisinin tezahürüdür. Çünkü insâni meziyetler, fakirlik-zenginlik ölçüsüyle tartılacak cinsten değildir. Meselâ bugünkü hıristiyan dünyasını ele alınız; İslâm dünyasında görülen insaniyet duygusu ve misafirperverlik ne zengininde ne de fakirinde mevcuttur, onlarda şekli nezaketin dışında maddî hayata bağlılıkları yüzünden kaybolmuştur, her şey şahsî menfaate dönüşmüştür.

kabile Allah katında makbul değildir. Bu bakımdan Kur'-ân-ı Kerîm, birçok yönleriyle çöl kanununu değiştirmiştir. O, kardeşliği daha geniş temeller üzerine kurmuştur. İslâm cemaati, içinde kabile veya klanınkine benzer bağlılıklar tesis ederek tek vücud haline gelmiştir. Devamlı yarı - düşman bir durumda yaşayan Arap toplumlarının bir anda birleşmesi, Hz. Peygamberin başardığı işlerde gerçekten çağdaşlarını hayrete düşüren bir husus olmuştur.

«Birbirinize düşman iken, Allah'ın üzerinizdeki nimetini hatırlayın. Kalpleriniz arasında ülfet meydana getirdi, O'nun nimeti sayesinde din kardeşleri oldunuz.» (Âl-i İmrân, 3/103)

Aynı fikir Kur'ân-ı Kerîm'de başka bir âyette, kabilevî bağları daha ziyade belirten arapça «evliya» (dost) kelimesiyle ifade edilmiştir.

«Mü'min erkek ve kadınlar birbirlerinin dostlarıdır (kardeşleridir).» (Tevbe, 9/71)

Bununla beraber Ahd-ı Atikde olduğu gibi, ihtiyacı olan kişiler yapılacak iyilik ve misafirperverliğin en güzel görevler olduğunu savunurken, Kur'ân-ı Kerîm düşmanlara karşı çok serttir. İslâm kardeşliği, İslâmiyeti kabul etmek isteyen herkese açıktır. Fakat bunu yapmayanlar, yahut yapmak istemeyenler, yanlız müslümanlara tanınan siyasî ve sivil haklardan faydalanamazlar. Bu konuda, insan olma bakımından sadece insan haklarına dayalı bir eşitlik yoktur (47). Eşitlik ancak din değiştirdikten

(47) İslâmiyetin gayrı müslimlere tanıdığı eşitliği; hıristiyanların hıristiyan olmayanlara tanıdığını görmek, pratikte hiç denecek kadar imkânsızdır. Son zamanlara kadar gayrı müslimlerin sahip oldukları sivil ve siyasî haklar İslâm ülkelerinde çok geniş tutulduğundan, bulun-

sonra mevcuttur. Din değiştirmeyenler, misafir veya himaye hakkından başka daha iyisini iddia edemezler. Kur'ân-ı Kerîm Medine'deki müslümanlara, imanlarında şüphe edilenlerin, kabilevî büyük İslâm kardeşliğine kabulden sarfı nazar etmelerini ister.

«Kâfirler, kendileri küfre saptıkları gibi siz de küfre sapasınız ve onlarla beraber olasınız isterler. Allah yolunda hicret etmelerine kadar onlardan dostlar edinmeyin.» (Nisâ, 4/89) «Muhammed Allah'ın Rasûlüdür. Onunla beraber olanlar kâfirlere karşı çok şiddetli, kendi aralarında gayet merhametlidirler.» (Feth, 48/29)

Kardeşliğin bu açık meselesi üzerinde, Kur'ân-ı Kerîm'le Kitâb-ı Mukaddes arasındaki mukayese tehlikesiz değildir. Teorik bakımdan denemez, zira enkarnasyon (Allah'ın Hz. İsada tecessüm ettiği inancı) önceden mevcut olmayan bir istikrarı insanlara vermiştir. Bu yüzden hıristiyan kimi olursa olsun bütün kalbiyle sevmeğe mec-

---

dukları memleketin sadece politikasına ihanet etmekle kalmamışlar, kendilerine tanınan sosyal ve insanî hakları çiğneyerek, yapabildikleri derecede bulundukları devletin kanına ve malına göz dikmişler, sömürülerini bütün imkânlarla sürdürerek, o memleketin toprağını taşını çalarak kaçırmışlardır. Bu husus günümüzde bile bilinen bir gerçekken, insan haklarına dayalı bir eşitlik yoktur, demek büyük bir insafsızlıktır. XX. asır dünyasında Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde bulunan müslüman kimselerin maruz kaldığı haksızlıklar, herkesce bilinen haksızlıklardır. Müslümanlığın kardeşlik duygusunu öven yazar, aynı insâni görevin bugün Hıristiyan âleminde mevcut olduğunu söyleyemez. Şu halde, insan olarak insana değer vermek, özel ve genel anlamda İslâm'a has bir özelliktir.

burdur. Fakat tatbikatta, böyle bir mukayesede doğru ve âdil olmak için taban kirişiyle saman darbı meselini (48) unutmamak gerekir. Müslümanların ıstırap çektiği asrımızda bu konuyu münakaşa mevzuu yapmaktan ziyade, hıristiyan idealimizi tatbikte gayret göstermek daha yerinde olacaktır (49).

---

(48) Bu darbımeselin aslını pek araştırmadık. Tahmin ediyoruz ki yazar bununla, esasen Hıristiyanlığın kardeşliği şiddetle tavsiye etmesine rağmen, bu prensip asla tatbik edilmiyor, Hıristiyanlık tarihinde hiçbir uygulama bulamayan, sağlam olmasına rağmen çöküntüye uğratılmış bir prensip olduğunu söylemek istiyor. Gizlice söylemek istediği gibi meselenin esası da budur, bizzat kendisi itiraf etmektedir.

(49) İslâmiyetin ve müslümanların asrımızda ıstırap çektiği bir bakıma haksız bir ithamdır. Doğuşundanberi ihtiva ettiği açık ve seçik prensipleri sayesinde İslâmiyet müslümanlara güçlükler yüklememiş, misyoner teşkilâtlarına ihtiyaç duyurmadan pekçok kalbleri fethetmeği başarmıştır. Dinî yönden asıl ıstırap çeken Hıristiyanlıktır. Müslümanların günden güne artan sayıları karşısında büyük bir endişe duymakta, misyoner teşkilâtlarıyle milyonlar harcayarak bu ıstırap ve endişesine çareler aramaktadır.

Politik sebeblerle müslümanlar içinde bölünmeler ve güçlükler varsa aynı sebeble katolik-protestan bölünmesi ve ayırımı yüzünden Hıristiyanlıkta da çekişmeler ve ıstıraplar devam etmektedir. Müslümanlar birbirinin kanına girmiyorlar ama, hıristiyanlar bir mezhep farkı yüzünden aynı dinden olan başkasını rahatça, hem de mensup olduğu mezhep adına öldürebiliyor, canına gözdikebiliyor.

Hissî bir büyüklük kompleksi içinde yazar, kardeşlik konusunda bir mukayeseye girişmekten çekiniyor. Bu çekinmesi Hıristiyan idealinin devamını sağlamak açısından değil, kardeşlik ve enkarnasyon meselesini ikna edici bir şekilde izah edemiyeceğinden korktuğu, müslümana bunu inandırmakta güçlük çekeceği içindir. Bu güçlüğü güya örtmek için iftirada bulunmaktan da çekinmiyor; asrımızda müslümanlar ıstırap çekiyor, ıstıraplarını daha da arttırmayalım gibi, acayip bir zanna kapılıyor.

Bugün gerçekten İslâm dünyasının siyasî ve iktisadî problemleri vardır, bunları yenmek, Hıristiyan dünyasının politik ve emperyalist baskısından kurtulmak için çalışılmaktadır. Bu gayret günümüzde bilinen bir vâkıadır. Fakat bir gün sahip olduğu zenginlikleri Hıristiyan âlemine yasaklarsa, ıstırap çekme sırası — eğer tabiri câizse — onlara gelecektir.

Laik kimse, dinî olayların neticesiyle politik olayların neticesini karıştırmamalı, belli bir toplumun ıstırapları varsa bunun sebeblerini iyice tartıp, gerçek ne ise son söz olarak onu söylemelidir.

İlk müslüman cemaatın tarihi

Bundan bahseden âyetler şüphesiz, gerçek İslâm mirasının bir bölümünü teşkil eder. Bu âyetler, Kitâb-ı Mukaddes ve Kur'ân-ı Kerîm hakkındaki bu kitapta bizi doğrudan ilgilendirmez. Bu âyetler çoktur ve **müslümanların iman ettiği Allah'ın icraâtı** (50) tarzındaki hadiseleri gösterir. Bunlar, muharebenin aktörleri olan muharip gruplarınca anlatılan savaş hikâyeleri gibi inananlar tarafından zevkle okunur. Bu âyetlerin üçte biriyle meşgul olmanın pekçok zorlukları mevcuttur.

Kutsal tarihin Kitâb-ı Mukaddesle ilgili hadislerinde, Allah'ın mevcûdiyetini hissettiren çok kuvvetli anlamiyle, İslâmın kendi başlangıç tarihi içinde Allah'ın icraatını anlayış tarzını mukayese etmek gerekir. Bedir savaşına katılmanın (624 senesinde) hatırasına tahsis edilen şu âyetin belirttiği gibi, Kur'ân-ı Kerîm'de her şey doğrudan doğruya Allah'a hamledilir.

«Onları siz öldürmediniz, fakat onları öldüren Allah-

---

(50) Aslında «*gesta Dei per musulmanos*» şekliyle kitapta mevcut olan bu lâtince ibareyi, belki biraz geniş anlamda tercüme ettik. Lâtince bilen okuyucuların affına sığınırız.

tır. Attığın zaman da sen atmadın, onları Allah attı (yani ey peygamber! attığın bir avuç çakılla düşmanları öldüren sen değildin, Allahtı). Allah bunu, mü'minleri güzel bir imtihanla denemek için yaptı. Şüphesiz ki Allah, her şeyi işiten ve hakkiyle bilendir.» (Enfâl, 8/17)

Kur'ân-ı Kerîm'de pek çok âyetler, kutsal savaşla ilgilidir. Bunlardan, savaş politikasının tam bir kâidesi çıkarılabilir mi? Âyetlerin kısmî özellikleri bu işi biraz imkânsız kıldığından, fakîhler mütecânis bir bütün meydana getirme gayretiyle kendilerinden çok şeyler katmışlardır. Gerçekte İslâm savaşları, bütün büyük maceraların cereyan ettiği şekilde olmuştur; (açlık, intikâm, ihtiras, muhafaza duygusu) gibi oldukça karışık içgüdülerle harekete geçilerek harbe başlanır, bundan sonra da girişilen harekâtı izah için sebebler aranır (51). Bununla beraber şu-

---

(51) İslâmiyetin zor kullanarak savaşla yayılan bir din olduğunu gösterebilmek için yazar büyük bir iftirada bulunmuş, Hz. Peygamberin yaptığı muharebelerde açlık, ihtiras ve intikam gibi basit insâni duyguların rol oynadığını söylemek istemiştir. İslâmiyetin ilk günlerinde başlayan baskı, ihtiras, eza-cefa, Peygamberin ve ona iman edenlerin canlarına kasıt, onları bulundukları yerden çıkmağa mecbur etme gayretleri, veya İslâmiyeti kabul ettikleri için inananlara yapılan baskı, işkence ve diri diri öldürme gibi zâlimane hareketler, hep İslâmiyeti kabul etmeyenlerden gelmiştir. İşte ihtiras, intikam, macera hıristiyan ve yahudilerden oluşanların beslediği ve uyguladığı gayrı insâni davranışlardır. Müslümanlar, kâfirlerin bu baskı ve şiddet hareketlerine bir müddet sabretmişler, sonradan «kendilerine hoş gelmediği halde» (Bakara, 2/216) saldıranlara karşı güçlerini göstermek zorunda

rası bir gerçek ki Kur'ân âyetleri savaşın alevini azaltmağa çalışmamış, fakat aksine onu körüklemiştir. Bazı âyetler, zayıflamaksızın düşmanı takip etmek, düşman silahını bırakmadıkça geri çekilmemek için askerleri teşci ederek, askerî bir harekât emri havası yaratır (52).

---

kalarak savaşmışlardır. Bu bakımdan onlar, asla macera peşinde koşmamışlar, tek Allah'a imanı yeryüzünde kâim kılmak, Allah katında yegâne din olan İslâmiyeti yaşatmak, sapıkları ve küfre yuvarlananları Hak yoluna davet gayesini gütmüşlerdir. Şurası bilinen bir gerçektir ki müslümanlar, ancak kendileriyle savaşmak isteyenlerle savaşmışlar, düşmanları savaştan vazgeçerse onlar da vazgeçmişlerdir. Savaş mecburiyeti hasıl olduğunda ne ülkeyi ve servetlerini ele geçirip toprak sahibi olmak, ne de milletlere tahakküm etmek arzusu gütmüşlerdir. Bugünkü tabirle, Hıristiyan âleminin takip ettiği dinî emperyalizmi asla düşünmemişlerdir. Hele açlık ihtiras gibi behîmî duygularla hiçbir sefere çıkmamışlar, önceden savaşa zorlayan sebebler ne ise o sebebler için savaşıp, düşmanlarına karşı koymuşlardır.

(52) Kur'ân-ı Kerîm'de: «Kim saldırırsa siz de, tıpkı onların saldırdıkları gibi onlara saldırın. Fakat Allah'tan korkun ve bilin ki Allah takvâ sahipleriyle beraberdir» (Bakara, 2/194), denilmektedir. Görülüyor ki bu ve buna benzer diğer âyetlerle yukardaki 191. âyette savaşı alevlendirmek değil, yapılan vâki saldırıya aynı güç ve kuvvetle mukabele etme tavsiyesi hâkimdir. Şayet müslümanlar savaşmışlarsa, yazarın ithâm etmek istediği gibi basit behîmi duygularla savaşmamışlar, Kur'ân'ın kendilerine emrettiği şekilde davranarak Allah yolunda, sadece Allah'ın dinini yüceltmek için savaşmışlardır. Gaye bu

«Onları (size harp açanları) nerede yakalarsanız öldürün, sizi çıkardıkları yerden (Mekke'den) siz de onları çıkarın. Fitne (din yüzünden tazyik) katletmekten beterdir. Onlar Mescid-i Harâm yanında sizinle çarpışıncaya kadar, siz de orada kendileriyle çarpışmayın. Fakat orada sizi öldürürlerse siz de onları öldürün. İşte kâfirlerin cezası böyledir.» (Bakara, 2/191)

Bilhassa bu tür âyetlerden birisi, müslümanlara Allah tarafından miras olarak toprak vadeder ve dünya hegemonyası kurmak üzere, samimî veya bazı hallerde savaşçı, her türlü teşebbüsü peşinen doğrular. (53).

---

olunca Allah, yeni dini düşmanlarının saldırılarına karşı koruyacak, onların her türlü niyetlerinden Peygamberine haberdar edecek, müslümanların kâfirlere başka bir deyimle Hak'kın bâtıla galebesini sağlayacaktır. Bu bakımdan Kur'ân-ı Kerîm haklı olarak Peygamberi ve müslümanları savaşa çağırmış, saldıranlara karşı aynı güç ve kuvvetle saldırmayı emretmiş, meşrû müdafaa için savaşı desteklemiştir. Bu demek değildir ki Kur'ân, savaşı körükleyip alevlendirerek müslümanları kışkırtsın. Şu âyetler bunu açıkça göstermektedir : bkz. Bakara sûresi, âyet 216-217. İşte âyetler kâfirlerin, İslâmiyetle haksız yere mücadele edenlerin saldırıları karşısında müslümanları uyarıyor, kendilerini müdafaa etmenin zaruretini belirtiyor. Bundan daha tabiî bir şey olamaz. Aklı selim sahibi insan bunlarda, ne teşci ne de askerî harekât emri gibi bir zorunluk olduğunu düşünür.

(53) Yazar, meâli verilen bu âyeti işine geldiği şekilde yanlış anlayarak, yanlış hükme varıyor; bu suretle okuyucuyu da yanıltarak düşüncesini yanlış istikamete çevirmek istiyor. Bu yüzden de aşağıda zikredilen âyetin

«Allah, sizden iman eden ve iyi amellerde bulunanlara va'd eder ki kendilerinden evvel gelenleri nasıl kâfirlerin yerine getirdi ise, onları da yeryüzünde muhakkak müşriklerin yerine geçirip hükümrân edecek, onlara kendileri için beğendiği dini (İslâmı) herhalde pâyidar kılacak, korkularını üzerlerinden kaldırdıktan sonra, hallerini katî bir eminliğe çevirecektir. Tâ ki onlar, bu güvenlik içinde bana ibâdet etsinler, bana hiçbir şeyi ortak tutmasınlar. Kim bundan sonra nankörlük ederse, artık onlar fâsıkların ta kendileridir.» (Nûr, 24/55)

Günümüzde bu âyetler hâlâ mevcuttur. Silâhlı bir çatışma sırasında, çatışmanın başlama sebebleri veya bu sırada kutsal savaş hakkında hüküm süren teoriler ne olursa olsun bu âyetler, mücâhitleri harekete geçirmek için öne sürülebilir. Bunun örnekleri 1948 de Filistin düşmanlığı sırasında, Kuzey Afrika'da müstemlekeciliğe karşı mücadelede veya Süveyş kanalı meselesinde basında, radyoda ve vaazlarda görülmüştür. Avrupa basınının âsiler diye adlandırdığı kişileri müslümanlar, **mücâhitler** yani, Allah yolunda savaşan kahramanlar ünvanını vermişlerdir.

Arabistanda müşrikler, daha sonra da tarihinin istisnai devirleri hariç İslâmiyetin, kuvvet kullanarak din değiştirmeyi (ihtida) asla zorlamadığına dikkat ediniz. İslâ-

---

tamamını vermekten kaçınıyor. Biz, «hükümran edecek» sözünden itibaren âyeti tamamladık. Dikkat buyurulsun, hani miras olarak vadedilen toprak ifadesi? Hani dünya hegemonyası kurmak üzere her türlü teşebbüsü doğrulayışı? Matta İncili 5. bâb 5. âyetinde «ne mutlu halîm olanlara, çünkü onlar yeryüzünü miras alacaklar» denilmiştir. Bu da bir nevi mirasla toprak vâdidir, hakikat böyle mi olmuştur?

miyet kendi hegemonyasına itaat eden kimselerin, zelîl ve hakîr olarak kabul edilen (**wa hum sâğırûn,** Tevbe sûresi, 29) azınlık statüsüyle teşkilâtlanmalarını serbest bırakır (54). Bu zilletten kurtulma arzusu, müslüman kadınlara karşı sevgi ki yalnız erkek müslümanın evlenme hakkı vardır, nihayet müslümanların bizzat şahsi gayretleriyle sağladıkları muhtedîler, ihtidâ hareketini sadece tek yönlü devam ettirmiştir (aksi anlamda ihtidâ, umumiyetle bir ruh gücü veya İslâm toprakları içinde istisnai şartlar ister).

Bu kabile kardeşliği ve İslâmiyetin kazandığı başarıların gururu, İslâm cemaatının bağlarını sıklaştırmağa yaramıştır. Ondört asırdanberi bu cemaat, dünya hayatında kaçınılması imkânsız her türlü dahilî ayrılıklara rağmen bütünlüğünü bozmamıştır. Bu bütün, kendi varlığı veya yayılması içinde tehdid edildiğinde, her müslüman ister dinî harpte olsun ister açıkça bir başka dine geçen her müslümanın saf dışı edilmesiyle olsun (ki bu ortaçağ boyunca hatta daha sonraları kendi haline ölüme terkedil-

---

(54) İslâmiyet azınlıkları zelil ve hakîr kimseler olarak görmemiştir. İslâm tarihi bunun misalleriyle doludur. Yazarın verdiği âyet, İslâm hegemonyasına girmiş azınlıklar ve onların teşkilâtlanmalarıyle ilgili değildir. Âyette, muharebenin kimlerle ve niçin yapılacağına dair bilgiler mevcuttur. Yazarın tamamen yanlış aksettirdiği bu âyetin meâlini aynen veriyoruz. «Kendilerine Kitap verilenlerden ne Allah'a, ne âhiret gününe inanmayan, Allah'ın ve Peygamberin haram ettiği şeyleri haram tanımayan, hak dinini din olarak kabul etmeyen kimselerle, zelil ve hakir olarak elleriyle cizye verecekleri zamana kadar, muharebe edin.»

mek; modern memleketlerde oldukça kabarık istisnalar hariç cemiyete terkedilmek şeklinde olur) her müslüman kendi kendini müdafaa görevini garanti etmeğe hazırdır.

Sadece yahudi cemaatinin karşılıklı bağlılığı, İslâm cemaatının bağlılığı ile mukayese edilebilir.

Dünya dinler tarihinin felsefesi (*)

Buraya kadar söylediklerimizden okuyucu belki bir intiba çıkarmıştır. Bir kere, tabii bir din tarafından kabul edilen Allah'ın büyüklüğünü ortaya koyan, sadece İslâmiyete has, isrâiliyât, kıyamete dair haberler ve sonraki sahte İnciller edebiyatına benzeyen hususları ayrı tutulursa, Kur'ân'ın özellikle Kitâb-ı Mukaddese uyan konuları, Tevrat'ın ilk beş kitabının (pantatök'ün) konularıdır. Bunlar, çok uzunca bahsedilen İsrail peygamberleri ve Mûsa'dır. Kur'ân'da oldukça geniş tavsif edilen Hz. Mûsa, Tevrat'ın ilk beş kitabındaki Mûsa'nın aynısıdır (55). Huku-

---

(*) Okuyucu bu bölümde verilen başlığa yakışır felsefe adına birşeyler bulacağını zannetmesin. Zira söylenenlerin felsefeyle hiçbir alâkası yoktur.

(55) Tevrat'ta bahsedilen Mûsa ile, Kur'ân-ı Kerîm'de bahsedilen Hz. Mûsa hakkındaki âyetlerde bir benzerlik bulmak imkânsız olduğu halde yazar, iki Kitapta anlatılan konularda fark göremeyecek kadar basit bir tefrik zihniyetinden mahrum olduğunu gösteriyor. Kur'ân, Tevrat ve İncil'de sözü geçen peygamberlerle ilgili olayları tekrar ele almışsa, gerçeklerin nasıl tahrif edildiğini, doğrusunun ne olduğunu belirtmek için ele almıştır. Esa-

kî esaslar, kutsal savaş zihniyeti, Allah'ın kullarına vereceği toprak va'di ve kabile kardeşliğinin, Tevrat'ın ilk beş kitabında (pantatökte) benzerleri mevcuttur.

Gerçekten bu konuda iyice düşünülürse, Ahd-i Atik'in geri kalan kısmının Kur'ân-ı Kerîm'de mukabili olmadığı açıkça görülür. Esasen Kur'ân'daki İsrail tarihi Hz. Mû-

---

sen Tevrat'ın çıkış Kitabında Mûsa'dan söz edilmektedir. Okuyucu Kitab-ı Mukaddes'in bu bölümünü okuyacak olursa — şayet Kur'ân'da Hz. Mûsa ile ilgili âyetleri de biliyorsa — aradaki büyük farkı kolayca görecek, Kur'ân'ın uslûb ve belâgatı ile Kitab-ı Mukaddes'in ifadesini kolayca ayırabilecektir. Gerçek ortada iken yazarın vardığı hüküm, yerinde olmayan asılsız, uydurma bir hükümdür.

Tevrat ve Kur'ân'ın temelden ve muhtevaca birbirlerinden farklı olduğunu birer birer ortaya koymak burada imkânsız olduğu için, bir misal vererek ikisi arasındaki farkın tefrikini okuyucuya bırakalım.

Kur'ân'da, Hz. Mûsa'nın Allah'ı görme isteğinde bulunduğundan bahsedilir. (A'raf sûresi, âyet : 143). Allah ise : «Beni katiyyen göremezsin, fakat şu dağa bak. Şayet o yerinde durabilirse sen de Beni görürsün» denilir. Allah'ın dağda tecelli etmesiyle dağ paramparça olur, Mûsa baygın yere düşer.

Tevrat'ta Çıkış kitabının 3. bâbında Allah'ın Mûsa'ya görünmesi olayı muhtevaca çok farklı anlatılır, Allah'ın şanına yakışmayacak sözler bulunur. Çıkış'ta aynen şöyle deniliyor : «Ve Rabbin meleği, bir çalı ortasında ateş alevinde ona göründü; ve gördü, ve işte, çalı ateşle yanıyor, ve çalı tükenmiyordu. Ve Mûsa dedi : Şimdi döneyim, ve bu büyük manzarayı göreyim, çalı niçin yanıp

sa ve ecdadının, kısaca yahudilerin kabile devrine münhasırdır.

Böyle bir mülâhaza ilk bakışta görülmeyebilir, zira Kur'ân-ı Kerîm sonradan gelen çeşitli peygamberleri de zikreder. Fakat gerçekte onlara ne kadar yer verir? Tâlût ve Câlût için efsanevî bir kaç satır, Kalde ve Fenike ilâhlarına karşı İlyas'ın yaptığı mücadelenin kısaca hikâyesi, Eyyüp ve Yûnus Hz. lerini özetle tanıtmak için çok kısa birkaç satır, yahudiler tarafından öldürülen peygamberlere işaret; fakat mûcizeleri kutsal tarihte mevcut olan İsaïe, Jérémie, Ezéchiel gibi büyük peygamberlerin risâletlerinden hiç söz etmez (56).

---

tükenmiyor. Ve görmek için döndüğünü Rab görünce, *Allah ona çalının ortasından çağırıp* dedi : Mûsa, Mûsa. Ve o : İşte ben, dedi. Ve dedi : Buraya yaklaşma; çarıklarını ayaklarından çıkar, çünkü üzerinde durduğun yer mukaddes topraktır... Ve Mûsa yüzünü örttü; *çünkü Allah'a bakmağa korkuyordu.*»

Görülüyor ki bu bir tek misal bile Tevrat'la Kur'ân-ı Kerîm arasında ayrılık olmadığı, şekil ve muhtevaca Kur'ân'ın daha farklı olduğu kesinlikle ortaya çıkıyor.

(56) Şurası iyice bilinmelidir ki Kur'ân-ı Kerîm bir tarih kitabı değildir. O önceki peygamberlerden bahsederken, hem gönderildikleri kavimlerin içinde bulundukları dalâletten haber verir, hem de sonrakilere ibret olsun diye dûçar oldukları cezalarla helâklarına sebeb olan hadiselerden örnek alınmasını, onların âkıbetlerine düşülmemesini öğütler. Gaye bu olunca, onlara ne kadar yer ayırır, çok kısa birkaç satırla zikreder gibi küçümseme hissiyle âyetlerin hafife alınması Kur'ân-ı Kerîm'in bu

Hz. Davut ve Süleyman'a gelince, onlara ayrılan biraz geniş yer belki de insanı aldatır. Fakat cinlerin Süleyman'ı tamamen tarihin dışındadır. Kur'ân'ın Allah tarafından Davud'a verildiğini belirttiği Zebûr da eski şekliyle tanıtılmamıştır (57). Zebûr, sadece hususiyetlerinden biri olan, fakat başka hususiyetleri de bulunan hamd ilâhileri şeklinde görülmektedir.

---

vasfının bilinmemesindendir. Yazarın bu tür ithamı, hakikate de uygun değildir. Tâlût ve Câlût için birkaç satır dediği âyetler, Bakara sûresinde uzunca 5 âyetle (247-251. âyetler), İlyas Peygamber hakkında ise 9 âyetle (En'am : 85, Sâffât : 123-130), çok kısa birkaç satırla dediği Yûnus Aleyhisselâm 6 ayrı âyetle (Nisâ : 163, En'âm : 86, Enbiyâ : 83-84, Sâd : 41-44) Kur'ân-ı Kerîm'de zikredilmektedirler. Kur'ân'da sadece 25 peygamberin adı geçer. Eğer diğerlerinden söz etmiyorsa, bu O'nun her şeyi ihtiva etmiyor diye ithamına, ne de O'nun eksikliğine işarettir. Kur'ân Allah kelâmıdır. O istediğini kullarına haber vermekte dilediği gibi hareket eder. Yaratıklarından hiçbirine sorumlu değildir.

(57) Bu birkaç cümle de tamamen bir kin ve Kur'ân düşmanlığı ile yazılmıştır. Hepsi de yazarın uydurmasıdır. İlmî bir kaynağa istinad etmediği için, bu satırlarda söylediği şeylerin hiçbir dayanağı yoktur. Hz. Dâvud ve Süleyman'dan bahseden âyetlerin uzunluğunu ele alarak, bunların insanı aldatabileceğini söyler. Halbuki biraz yukarda İlyas, Yûnus ve Eyyûb Peygamberlerden bahsederken, gerçekle alâkası olmadığı halde Kur'ân'da bunlara çok az yer verildiği, birkaç satırla zikredildiğini söyleyerek azlığını bahane ediyordu. Burada ise, genişçe yer iş-

«Şüphesiz Biz Davud'a tarafımızdan bir üstünlük verdik. Ey dağlar! Onunla tesbih edin, kuşlar siz de. Ona demiri de yumuşattık. Uzun zırhlar yap, onları dokumada intizamı gözet, diye emrettik. Ey Davut kavmi, iyi amellerde bulunun çünkü Ben yaptıklarınızı aynen görüyorum.» (Sebe', 34/10 - 11)

Bu bakımdan Kur'ân-ı Kerîm Hz. Mûsa'ya vahyedilen Tevrat'tan bahsederken, bunun gerçek anlamıyle Tevrat'ın ilk beş kitabı (yani pantatök) olduğunu anlamalıdır; yahudi dilinde Tevrat kelimesi bile, önce bu beş kitabın tamamına uygulanmıştır. Kur'ân-ı Kerîm'de pratik olarak gösterildiği şekliyle Kitâb-ı Mukaddes, ancak pantatök ve İncil'i (tekil olarak), bunlardan başka uzak bir işaretle Zebûru da içine alır. Üstelik bu, bütün pantatök de değil fakat muayyen konulardır. Kitâb-ı Mukaddes'in başındaki bazı âyetlerle, bilhassa antropomorfik (Allah'ın insan sûretinde olduğuna inanan) bir stilde ifade edilen âyetlerin İlâhî Çelâl'den bahis söz konusu olduğunda, Kur'ân-ı Ke-

---

gal ettiklerini söylemekle doğruyu savunur gözükmekte, bundan kurtulmak için de âyetlerin fazla olmasının insanı aldattığı, şaşırttığı gibi akla gelmeyecek mantık dışı yollara sapmaktadır.

Söylediği şeylerin mes'uliyetini tartmadan konuşan yazar, cinlere hakimiyeti veya onlarla teması yüzünden olacak Hz. Süleyman'ı tamamen tarihin dışında bırakmaktadır. Gerçek peygamber Hz. Süleyman nasıl tarih dışında kalır? Sapık bir kavmi kraliçesiyle birlikte Hak yoluna daveti başaran Hz. Süleyman, aksine dünya tarihinin milâttan önceki devirlerinde tarihe geçmiş, hayatı ve mücadeleleri günümüze kadar intikal etmiştir.

rîm'de daha ciddi, daha uygun benzerleri mevcut değildir (58).

Bu ifadeden çok ciddi bir netice çıkar, Kur'ân-ı Kerîm'de dünya tarihinin dinî görüşü, gerçek yahudilik ve hıristiyanlık görüşünden tamamen ayrıdır. Bu önemli nokta üzerinde, hiç olmazsa Mesih'e kadar İsrail tarihinin ilk kısmı için, yahudi ve hıristiyanlar aynı tutuma sahiptirler.

Kur'ân-ı Kerîm ve pantatök, Allah'ın İsrailoğullariyle Sîna'da sözleşme yaptığı hususunda müttefiktirler. Fakat ne şekil bir sözleşme yapmıştır, işte mesele buradadır (59).

---

(58) Bilinen bir konuda soru sormak, çoğu zaman soru sahibinin bilgisizliğini gösterir. Bunu böyle kabul ederek soruya cevap teşkil edecek âyetleri burada hatırlatalım. Allah'ın Hz. Mûsa aracılığı ile İsrail oğullarından aldığı sözün mahiyeti Bakara sûresi, 83 ve 84. âyetlerinde bildirilmektedir. Bu âyetlerin meâli şöyledir: «İsrailoğulları'ndan, Allah'tan başkasına kulluk etmeyin, ana-babaya, yakınlara, yetimlere, düşkünlere iyilik edin, insanlarla güzel güzel konuşun, namazı kılın, zekâtı verin, diye söz almıştık. Sonra pek azınız müstesna verdiğiniz sözden döndünüz. Sizler zaten döneksiniz. Kanınızı dökmeyin, birbirinizi yurdunuzdan sürüp çıkarmayın diye söz almıştık, sonra bunu bilerek kabul etmiştiniz, buna sizler şahitsiniz». Âyetler verdikleri sözü yerine getirmeyen yahudilere ithamla devam ediyor.

(59) Yazar, kitabında Tevrat ve İncil'i, Kur'ân-ı Kerîm'le mukayese ederek tanıtmayı hedef almasına rağmen, Kitab-ı Mukaddes'le ilgili konularda açıklık fikrinden tamamen uzaklaşmış, ikna edici hiçbir malûmat verememiştir. Söylediği antropomorfik türdeki âyetlerden mi-

Pantatök, Kitâb-ı Mukaddesin tamamı değildir ve bahsettiği bazı meseleler sonradan kutsal tarih ve peygamberlerin vahiyleriyle açıklanacaktır. Bunlar İsrailoğullarıyle sözleşmenin ne kadar ciddi olduğunu göstermektedir. Mûcizelerde Allah, bunlardan sözetmek için en ağır deyimler kullanır. Yahudilerin kâfirlikle zina teşbihiyle belirtilmiştir. Fakat Allah onları terketmemiştir, onlar Allah'ın kavmini temsil ettiklerinden günah işlediklerinde onları cezalandırır, fakat dünyada kurtuluş planı onlarla gerçekleşecektir. Bu fikir Kitâb-ı Mukaddeste sık sık tekrar edilen temalardan biridir. Bunun tahriflerle sokulması imkânsızdır, zira tarihin akışı da değiştirilemez (60).

---

saller verseydi, iddiasını okuyucuya daha iyi tanıtırdı. Bunu yapmamıştır. Çünkü biliyor ki Kur'ân-ı Kerîm bu tür inanca, Allah'ın insan şeklindeki inancına şiddetle muhaliftir. Allah eşi ve benzeri bulunmayan, madde ve cisimle mukayyet olmayan, insan aklının kavrayamayacağı, beden ve şekille hiçbir kalıba girmeyen, yer ve göklerin her türlü tasarrufunu elinde tutan, her şeyi gören, işiten, bilen, her şeye gücü yeten Yüce bir varlıktır. Bu bakımdan tahrife uğramış Kitab-ı Mukaddes'e nazaran tamamen değişik olacak, şekil ve özde ona benzer olmayacaktır. Şayet benzeseydi aralarındaki muazzam farkı ayırmak imkânsız olurdu.

(60) Dünya kurtuluş planının yahudilerle gerçekleşeceğine dair islâmî kaynaklarda en küçük bir malûmat yoktur. Allah, yahudi kavmini bir ara Hz. Mûsa'ya imanlarında sebat etmelerinden dolayı birtakım fazilet ve üstünlükler vermiş, fakat Hz. Mûsa'ya ve Allah'ın nimetlerine olan çeşitli isyanları yüzünden onlara yoksulluk verilmiş, Allah'ın gazabına uğramışlar, hor ve zelil bir şe-

Dünya selâmeti içinde yahudi kavminin bu rolüne paralel olarak —ki hıristiyanlık mevcudiyetlerinin devamını inkâr edemiyecektir—. Kitâb-ı Mukaddes Mesih'in beklenişinden bahseder. Mesih va'di Hz. Dâvud'da yapılmıştı, Dâvud'un krallık evi ebediyen bâki kalacaktır (bk. 2 Samüel, bl. 7). Mesih (sâmi kökten gelir, İsa anlamınadır, Yunancası ise krallık takdisini alan kimse demektir) bu va'di başlangıçta şüphe edilemeyecek bir tarzda gerçekleştirecektir. Kudüs İncil'i bunu not olarak yazdığı gibi, Samüel kitabının metni «Dâvud oğlu Mesih hakkında gaybdan verilen haberlerin ilk zinciri» şeklinde gösterir. Bundan sonrakiler biliniyor. Dâvud hânedanının devamlı hüküm süreceği belirince gaybî haberler bu va'din daima tutulduğunu hatırlatır. Daha sonra gelen güç yılların, ya da Bâbilin sürgünlük siyaseti durumu, gerçekleşmenin gittikçe uzaklaştığını gösterir hale gelince, bu durum sıkıntılı devirler olmuştur. Peygamberlerce teşvik edilen Mesih'in geleceğine iman, kaybolmamıştır. Daniel ümitle konuşur. İsa'dan önceki yıllarda bekleyiş daha çok hararetliydi.

---

kilde hayvanlık derecesine düşmüşlerdir. Kur'ân-ı Kerîm'in pek çok yerlerinde bunlara dair çeşitli âyetler bulmak mümkündür. Durum böyle olunca Kitab-ı Mukaddes'te ne kadar tekrar edilirse edilsin, ilcri sürülen teklif gerçek olmaktan uzaktır. Çünkü Allah yeryüzüne hâkim kılacağı millette aradığı şartlar arasında Allah'a ve Hâtem-ul Enbiya olan Hz. Peygambere iman etmeleri, iyi amellerde bulunmaları, yeryüzünde fesat çıkarmamaları vs. gibi şartlar ileri sürüyor. Bu ve buna benzer şartları gerçekleştiren toplum, ancak dünyaya hâkim olacaktır. Bunun dışında yer alan faraziyeler, tarihin akışı içinde değillerdir.

Ahd-i Atik'de bütün dinî tarih va'd ile Allah'ın kullarına verdiği hidayet üzerinde toplanmıştır. Ahd-i Cedid'de vücutça Dâvut'tan doğma, tecessüm etmiş Kelimetullah olan Mesih'in gelişi hıristiyan için, Allah'ın sevgi şeklinde gönderdiği vahiyle insanlık tarihinin zirvesini, saf lütufla inananların tabiat üstü varlığı kabulü, kendisine karşı hiçbir şeyin üstün olamayacağı kilisenin kuruluşunu, büyük merhamet emrini ve nefislerde Rûh ul-Kudüsün yayılışını göstermektedir. Allah'ın hâkimiyeti şimdiden, zaman zaman mücadele ve ıstırapla dünyada mevcut olacağı şekilde gözlerimizin önündedir. Vahiy çağı, bu tarz ilâhî ihsandan sonra kapanmıştır. Yapılacak şey, İncilin müjdesini yaymak ve onu bütün milletlere duyurmak olacaktır. Böylece herkes vazifesini yerli yerince yapacak, İsa'nın ölüleri ve canlıları yargılamak için yükseklerden (bulutlar üzerinden) geleceği kıyamet gününü bekleyecektir. İsa'nın hükümranlığı da devam edecektir. Hz. İbrahim'e yapıla ilk çağrıdan bu yana ne kadar mesafe katedildi!

İslâmiyette aksine, Allah'ın vahiy sırrında bir tekâmül yoktur. Değişmez ve tabiî olan din, peygamberler tarafından devamlı bir şekilde insanlara öğretilmiştir. Ümmetler aralarında, zamandan başka bir bağ olmaksızın birbiri arkasına devamlı olarak pepgamberlerce ziyaret edilmişlerdir. Allah'ın insanlara karşı takındığı değişmez bir gelenek olan tarihin büyük Kur'ân kanunu, Allah'ın kendilerine gönderdiği peygamberlere karşı isyan eden halkların yok edilmesidir (Nûh ve Tufan, Arabistan peygamberleri, Lût ve şehrinin yok edilmesi, Mûsa ve Firavun askerlerinin Kızıl denizde boğulması). Daha sonra bu peygamberler kendi yerlerini, başka peygamberlere bırakmıştır. Bu kanun uzun zamandır tatbik edilmektedir. Fakat

İslâmiyet, insanların işlediği küfürlerin bu dünyadan itibaren daima cezalandırılacağını öğretir. Kur'ân'a göre Allah mü'minlere zafer vereceğini vadeder. Böylece İslâmiyet, değişmez vahdet dinî (monoteizm) olan tabiî dini yaymağa, kıyamet gününe kadar uzanan gölge gibi (Nahl, 16/48) Yaratanı huzurunda Allah'ın hâkimiyeti ve Kudretine «boyun eğmiş» olan her yaratıkla birleşen, insanları secdeye davet eden, dünya tarihinin son ümmeti olarak temsil edilir.

«Şimdi onlar Allah'ın dininden başkasını mı arıyorlar? Halbuki göklerde ve yerde ne varsa hepsi, ister istemez O'na boyun eğmiştir. Hepsi de sonunda O'na döneceklerdir.» (Âl-i İmrân, 3/83)

Bu anlayış içinde İslâmiyet, Kur'ân'ın bu davetini gerçekleştirmek için mücadele etmiş ve etmektedir. Günde beş kere müezzinler dünyaya, Allah'ın vahdetini (birliğini) ve Hz. Peygamber'in risaletine imanlarını, sâdık bir şekilde duyurmaktadırlar. İslâm mücâhidleri önceki vahye dayanmışlar, tüccarlar seyahat ederken imanlarını yaymışlardır. İnsanî sevgide ve tabiî faziletlerde iyi olan herşey, cömertlik, müslümanlar tarafından Kur'ân'da görülmüştür. Din ve siyaset, bu düzeni yaymak için bir araya gelmiştir.

İki dünya (müslümanlık ve hıristiyanlık) şimdi bir arada mevcuttur. Birbirine karıştırmamak için aralarındaki farkları belirtmek icabetmektedir; okuyucu bunları yeri geldiğinde not etmelidir. Bu arada sonuç olarak, bizi yaklaştıran meselelere son bir defa göz atmamıza müsaade edilsin... Kur'ân'da öncelikle, İncil'in insanlara hatırlattığı birçok tabiî değerlerin zikrî bulunur. Fakat, birinde olduğu kadar diğerinde de bilhassa Allah'ın yüceliğine saygı duyulacak çağrılar mevcuttur. «Yegâne melce' Ce-

nâb-ı Hak» sözü müşterek bir döviz olabilir. Şayet Hz. İsa tarafından Allah ile duyulmamış yakınlık lütuflarına insanın davet edildiğini kesinlikle inanırsak, bu lütufların hukuken Allah'a ve büyüklüğüne olan mutlak saygımızı azaltmadığını (ve bizi tatbikatta da hiçbir zaman küçültmeğe sevketmeyeceğini) asla unutmamalıyız (61). Bu lütuflar bilâkis değersizliğimizin, yaşayan Allah'ın sâfiyet, kutsallık, iyilik ve kudret sırrı karşısında değersizliğimizin

(61) Hz. İsa'nın çağrısı, davet müddeti, kendisinden sonra bir ikinci peygamber gelinceye kadar devam edebilmiştir. Hz. Muhammed'in bütün insanlığa gönderilen İslâmiyeti yaymağa başlamasıyla Hz. İsa'nın dini, yerini yeni dine bırakmış, Allah seçtiği yeni Peygamberiyle insanları Hz. Muhammed'e ve Kur'ân-ı Kerîm'e iman etmelerini emretmiştir. Şu halde önceki peygamberlere ve dinlere bağlı olan yahudi ve hıristiyanların yapacağı tek şey, şayet gerçekten Allah'a iman ettiklerini isbatlamak istiyorlarsa, peygamberleri ve dinlerinden sonra gelen Hz. Muhammed ve İslâmiyete yönelmeleri ve O'nu kabul ederek bağlanmaları gerekmektedir. Eğer inançlarının faydalı olmasını istiyorlarsa, kendi peygamberlerine imanı müslümanlar gibi muhafaza ederek Hz. Muhammed'e iman etmeleri gerekmektedir. Yoksa kazançları, kendilerini zâhiren aldatmaktan öteye geçemez. Geçerliliği yürürlükten kaldırılan bir kanunla nasıl yükmedilemezse, Hz. Peygamber ve İslâmiyetin gelişinden sonra hükümsüz sayılan dinler de tatbik edilemez. Çünkü Allah Birdir, vazettiği din de bir tek dindir. Tek din fikri, tarih boyunca Yahudilik ve Hıristiyanlık şeklinde de tezahür etmiş, asırlar boyu hüküm sürmüştür. Yerlerine, gene aynı Allah bir başka dini, İslâmiyeti gönde-

şuuruna daha fazla ermemize yardım ederler. Her şey bize bahşolunmuştur. Hz. İsa (Filistinin bir şehri veya bölgesi olan) Samaritende: «Eğer Allah'ın lütfunu bir bilsen...» (Jean, 4) sözlerini işittikten sonra hıristiyan, aşk ve tevazû ile ibâdet için yüce bir saygıyla «tek Allah büyüktür» sözünü söyleyebilmek için ancak secde edebilir. O, böylece din kardeşlerinin kullandığı aynı sözleri, hatta onun için bu büyüklüğün sırrı çok uzaklara, Allah'ın sonsuz sevgisinin sırrına kadar uzansa bile yeniden ele alır.

---

rince, güneşin ışığında varlıklarını kaybeden yıldızlar gibi diğer dinler de geçerliliğini kaybetmişlerdir.

Bunun için insanlığa hayırlı hizmetler isteniyorsa, eskiye ve hükümsüz dinlere değil, son din olan İslâm dinine hizmet hedef alınmalıdır. O zaman bütün insanlık kazançlı çıkar, yapılan ibadetler, söylenen sözler, yazılan kitaplar gerçek hedefine varmış olur. İnsanlığın er-geç bu şuura ereceği, bir tek din etrafında toplanacağı günler şüphesiz gelecek, Ehl-i Kitâb olan bütün milletler İslâm'a döneceklerdir.

Jacques Jomier, Katolik bir Fransız ilâhiyatçısı. Onun «Bible et Kur'an» isimli eserinin tercümesini sunarken, okuyucuya yalnız muhtevasını tanıtmak gayesini gütmedik. Yer yer dipnotları ilave etmek suretiyle İslâmiyet ve diğer dinler hakkında tam ve yeterli bilgiye sahip olmayan okuyuculara kolaylık sağlamak, konuya değişik bakış açılarıyla daha zengin muhteva kazandırmak istedik.

FİATI